

CARTEA NEAGRĂ

A RISIPEI BANILOR PUBLICI

ÎN REPUBLICA MOLDOVA

2019

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.
Moldova

Asociația Pentru Integritate

CARTEA NEAGRĂ A RISIPEI BANILOR PUBLICI ÎN REPUBLICA MOLDOVA 2019

CARTEA NEAGRĂ

A RISIPEI BANILOR PUBLICI

ÎN REPUBLICA MOLDOVA

2019

CARTEA NEAGRĂ

A RISIPEI BANILOR PUBLICI

ÎN REPUBLICA MOLDOVA

2019

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Moldova

CHIȘINĂU 2019

Coordonatori:

Petru Macovei
Sergiu Boghean

Redactor:

Viorica Zaharia

Autori:

Svetlana Cernov
Victor Moșneag
Anatolie Eșanu
Tudor Iașenco
Viorica Zaharia
Natalia Cozma
Mariana Colun
Mariana Rață

Paginarea computerizată:

Angela Ivanesi

Chișinău 2019

Lucrarea a fost publicată de către Biroul Regional pentru Europa de Sud-Est al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate (Sofia, Bulgaria), cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, în cadrul proiectului „Dezvoltarea cooperării cu societatea civilă în țările Parteneriatului Estic și Rusia”.

Federal Foreign Office

Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate, dar și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, nu sunt responsabile pentru conținutul publicației. Părerile exprimate în această publicație sunt exclusiv ale autorilor. Acestea nu reflectă obligatoriu opiniile Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate, dar nici ale Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane.

Această publicație poate fi reprodusă, stocată sau transmisă sub orice formă sau prin orice mijloace doar cu permisiunea scrisă a editorului.

Întrebările referitoare la reproducerea în alte condiții decât cele prezentate trebuie adresate Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate la adresa: sofia@fnst.org

CUPRINS

Cuvânt înainte	4
Milioane de lei delapidate la Criuleni dintr-un proiect transfrontalier	5
Bani europeni în conturile unei companii penale	33
685 de milioane de lei. Reforma clădirilor în locul reformei justiției	46
Investiții de milioane de lei în folosirea „energiei verzi” sunt astăzi părăsite și mâncate de rugină	64
Bulevardul incompetenței	71
Un drum din raionul Rezina a ajuns impracticabil după ce autoritățile au investit în el peste 1,5 mln de lei	83
Conflicte de interese, protecționism și afaceri camufluate. Imperiul de construcții al primarului milionar de la Bogzești	89
De ce întârzie darea în exploatare a școlilor renovate în proiectul Băncii Mondiale	96
Radiografia miliardului furat	105

CUVÂNT ÎNAINTE

„**CARTEA NEAGRĂ a risipei banilor publici**” este un proiect al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate, implementat în parteneriat cu Asociația Presei Independente.

Am demarat acest proiect pentru a le oferi cetățenilor Republicii Moldova informații despre modul în care le sunt folosiți banii. Scopul principal este de a contribui la o mai bună conștientizare a faptului că fiecare cetățean merită să fie respectat pentru că este contribuabil, plătește taxe și impozite, iar reprezentanții instituțiilor publice sunt responsabili de utilizarea transparentă și eficientă a acestor resurse.

În această primă ediție vă prezentăm cazuri în care banii contribuabililor au fost folosiți abuziv prin cheltuieli publice pentru proiecte inutile sau de proastă calitate. În multe cazuri, sume exorbitante au fost folosite fără justificare și fără a răspunde unor necesități de ordin public. Lucrarea oferă, de asemenea, exemple în care lipsa de responsabilitate a oficialilor a dus la performanțe slabe și întâzieri. În sfârșit, ni se prezintă cazuri care ridică suspiciuni de folosire abuzivă a banilor publici în interesul anumitor persoane, respectiv cazuri de conflicte de interese, care au ajuns în vizorul autorităților de drept.

La fel de revoltătoare sunt și cazurile de corupție și fraudare a fondurilor care provin din proiectele de asistență ale Uniunii Europene, sau din cele ale altor donatori internaționali. Deși procedurile de cheltuire și de control al banilor europeni sunt mai stricte decât în proiectele naționale, situații de abuz au fost documentate de jurnaliști de investigație și au ajuns, astfel, în „Cartea Neagră”. Ne vom concentra în mod special asupra elucidării unor dintre aceste situații în prezenta ediție.

Ideea acestui proiect este de a reafirma importanța controlului cetățenilor în prevenirea unor abuzuri notabile din partea reprezentanților guvernării.

Vom continua, împreună cu organizațiile de media și jurnaliștii de investigație, să colectăm cazuri de abuz și deturnare a fondurilor publice și să vi le prezentăm periodic. Însă, un astfel de efort necesită și participarea cetățenilor.

Dincolo de cele menționate mai sus, „Cartea Neagră” constituie o invitație către toți factorii interesați de a lucra împreună pentru o societate mai transparentă și mai responsabilă față de cetățenii săi și resursele acestora.

SERGIU BOGHEAN,

Coordonator de proiecte în Republica Moldova
al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate

MILIOANE DE LEI DELAPIDATE LA CRIULENI DINTR-UN PROIECT TRANSFRONTALIER.

RAIONUL RISCĂ SĂ RESTITUIE, DIN BUGET, BANII EUROPENI

SVETLANA CERNOV,
„EST-CURIER”, octombrie 2019

Un proiect transfrontalier România-Ucraina-Republica Moldova, finanțat de Uniunea Europeană și care prevedea construcția unui serviciu de management al deșeurilor în raionul Criuleni, a fost compromis total de interese, gestionare proastă și delapidări. Proiectul avea valoarea de 1 893 819 de euro și urma să fie aplicat în anii 2013-2015. Nici până astăzi (2019) însă, în raion nu a fost construit poligonul de gunoi, deși milioanele au fost cheltuite. O bună parte din persoanele implicate în implementare figurează în dosare penale, iar la Consiliul Raional (CR) Criuleni vin somații din România să restituie banii din grantul european. Consiliul nu vrea să întoarcă banii (ancheta urmează să stabilească cine i-a delapidat) și agreează ideea să mai aloce niște fonduri pentru a acoperi găurile financiare și a finaliza, cu chiu cu vai, proiectul. Asta - ca să raporteze europenilor că lucrul s-a făcut și să scape de obligația returnării grantului și de includerea într-o listă neagră a beneficiarilor europeni. Totuși, CR Criuleni încă nu a decis cum să rezolve această problemă.

ÎNCEPUTUL A FOST FRUMOS ȘI PROMIȚĂTOR

Cu câteva luni înainte de liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova, când țara se numea „istoria de succes” a Parteneriatului Estic, la Criuleni se lansau cu mare fast două proiecte pentru care urmau să vină bani europeni – „Instrumentul transfrontalier de management al deșeurilor pentru localitățile rurale/Cross Border Waste Management Tool for Rural Localities” și „Inventarierea transfrontalieră a terenurilor degradate – CRING/Cross-border inventory of degraded land-CRING”. Ambele au obținut finanțare de la UE prin Programul Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova 2007-2013 și nici unul nu a fost dus la bun sfârșit. Valoarea proiectului privind deșeurile a fost de 1,893,819 de euro, iar a celui privind inventarierea terenurilor degradate – de 1,935,500 de euro.

Raionul Criuleni a fost partener în ambele proiecte și a alocat pentru realizarea lor bani publici în calitate de contribuție: 102 455 de euro și, respectiv, 42 850 de euro, ceea ce constituie, în total, aproximativ 2 906 000 de lei. În continuare ne vom referi la primul proiect, adică „Cross Border Waste Management Tool for Rural Localities”. Cel de-al doilea merită o investigație aparte.

La 28 decembrie 2013, în cadrul unei ceremonii ample, desfășurate în sala de ședințe a Consiliului Raional Criuleni¹, cu participarea președintelui PLDM și la acel moment deja ex-prim-ministrului Vlad Filat, se anunța începerea implementării unui proiect **cu o investiție de 1 mln 893 de mii 819 euro**. Scopul proiectului era implementarea unui instrument eficient de management al deșeurilor, având la bază experiența statelor vecine – Ucraina și România, ca să se obțină la final un mecanism de colectare și depozitare/sortare a deșeurilor „*pentru o țară cât mai curată și ecologică pentru viitor*”. Grupul-țintă al proiectului erau locuitorii a trei comune – Hrușova, Boșcana și Coșernița – în total șase localități. La final, urmau să apară două depozite de deșeuri construite după toate standardele europene: unul în satul Hrușova, iar altul similar, existent deja în or. Storojineț, raionul Storojineț, Ucraina, urma să beneficieze de surse pentru extindere. Partenerul din Hîrlău, România, dispunea deja la acel moment de un astfel de teren și depozit. Astfel, rolul părții române în proiect a fost de a face transfer de experiență la crearea unui mecanism de colectare și gestionare a deșeurilor solide și organizarea poligonului pentru deșeuri către partenerii din Criuleni și Storojineț. Partea de finanțare pe care o primea primăria Hîrlău urma să fortifice serviciul deja prestat cetățenilor.

La ceremonia de lansare a participat primarul de atunci al mun. Hîrlău, Constantin Cernescu, care și-a atenționat partenerii să fie perseverenți și să educe populația în vederea folosirii corecte a serviciului, dar și să fie foarte atenți la felul cum vor gestiona resursele alocate: „*Urez echipei de implementare a acestui proiect mult succes, multă atenție, pentru că de multe ori, dacă nu se deschid bine ochii, se deschide punga, și atunci banii îi dăm înapoi din veniturile din bugetul propriu al localităților respective. Deci, foarte mare atenție în derularea proiectului!*”, spunea primarul de Hîrlău.

CE TREBUIA FĂCUT

Terenul de la Hrușova, alocat în extravilanul localității, între satele Chetrosu și Ciopleni, urma să fie îngrădit cu plasă, să aibă și panouri fotovoltaice pe piloni. Pentru toți cei trei parteneri ai proiectului, urmau să fie procurate 6000 de pubele pentru deșeuri, patru utilaje pentru comprimarea deșeurilor și patru automobile de colectare și

transportare a deșeurilor, dar și activități de informare și educare a populației privind colectarea selectivă a deșeurilor.

Din valoarea proiectului de 1 mln 893 mii 819 de euro, 90% erau bani acordați cu titlu de grant, iar 10 % – contribuția partenerilor din cele trei țări. Cea mai mare investiție urma să vină la Criuleni – 1 mln 043 mii 181 de euro, în timp ce raionului Storojineț din Ucraina i se repartizau 392 941 de euro, primăriei Hîrlău – 356 967 de euro, celelalte surse le împărțeau două ONG-uri, unul din Ucraina și altul din România, implicate în proiect în calitate de co-parteneri – aproximativ 100 mii euro. Din acești bani, ONG-urile urmau să desfășoare activități de informare și educare a populației, dar și de comunicare despre proiect (pagini web, pliante, campanii de informare, filme de promovare). În proiect s-a implicat și un ONG din Republica Moldova, Asociația de Studii Aplicative Asstreia, în calitate de „supraveghetor al proiectului”, unul dintre membrii cărui se numără printre autorii proiectului.

Consiliul Raional Criuleni a fost aplicantul de bază și care, la sfârșitul celui de-al doilea an al proiectului, adică peste 22 de luni (începutul anului 2016), urma să dispună de mecanismul mult râvnit de gestionare a deșeurilor solide pentru trei comune din raion. Contractul de grant a fost semnat între Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrația Publică din România (MDRAP), reprezentat de Liviu Dragnea, și Consiliul Raional Criuleni, reprezentat de Vitalie Rotaru, pe data de 29 noiembrie 2013.

PROIECTUL A FOST COMPROMIS, IAR DISPARIȚIA BANILOR SE CERCETEAZĂ ȘI ASTĂZI, LA 6 ANI DE LA SEMNAREA CONTRACTULUI

A acțiunile părții criulenene și partenerilor locali implicați, atât în faza activă de implementare a proiectului, cât și după expirarea termenului-limită, au amânat încheierea proiectului pe mulți ani, iar de la o vreme mai și generează cheltuieli din banii bugetari. Or, autoritățile raionale se văd acum nevoite să aloce sume suplimentare pentru a acoperi găurile formate de presupusele delapidări din grantul Uniunii Europene.

În ordine cronologică, discuțiile despre participarea raionului Criuleni în Programul Operațional Comun România-Ucraina-Republica

Moldova (POC Ro-Ua-Md) au început îndată după alegerile locale generale din 2011, când la cârma raionului a venit conducerea liberal-democrată, iar președinte a devenit Vitalie Rotaru. O echipă de experți a elaborat proiectul „Instrumentul transfrontalier de management al deșeurilor pentru localitățile rurale”, iar pentru ca investiția să aibă loc, a fost căutat un teren potrivit pe care urma să fie construit un poligon de stocare și sortare a deșeurilor menajere solide. Un astfel de teren, agreat de primarii celor trei localități implicate, s-a găsit în extravilanul comunei Hrușova, iar la 22 iunie 2012, Consiliul Raional Criuleni aprobă luarea în gestiune, pe un termen de 3 ani, în temeiul deciziei 11.02 din 30 mai 2012 a Consiliului Comunal Hrușova, a terenului cu suprafața de 2,5 ha, pe care urma să fie construit poligonul. Președinte al ședinței a fost consilierul liberal-democrat Ghenadie Cazacu, iar decizia a fost votată la limită – cu 15 voturi ale 17 consilieri prezenți în sală (total consilieri – 33). La expirarea termenului, atenționa primara de Hrușova, Parascovia Cotovici, terenul urma să revină în posesia primăriei cu tot cu poligon².

Patru luni mai târziu, la 12 octombrie 2012, CR Criuleni decide unanim, cu 29 de voturi, participarea la cea de-a II-a licitație de proiecte în cadrul POC Ro-Ua-Md și creează în cadrul aparatului președintelui raionului Agenția de Implementare a Proiectului (AIP). Atunci se dau asigurări finanțatorilor că raionul va depune cofinanțarea cerută, dacă proiectul va câștiga competiția³.

Conducerea Agenției este încredințată lui Pavel Gore (un anonim la Criuleni), iar manager al proiectului era desemnat Iurie Popovici, la acel moment – angajat al Consiliului Raional în calitate de șef-adjunct al Direcției investiții și relații economice externe. În calitate de manager financiar era angajat Veaceslav Botnari. Președintele Agenției căpăta împuterniciri foarte largi: urma să interacționeze din numele beneficiarului – Consiliul Raional Criuleni – cu toți partenerii din proiect din Republica Moldova și de peste hotare, să contracteze experți, să deschidă și să gestioneze conturi bancare și să semneze documente financiar-bancare, să dispună de ștampilă proprie și să o aplice pe toate actele de proiect, să negocieze și să semneze contracte pentru furnizarea, transportarea, instalarea echipamentelor, a serviciilor de publicitate, comunicatelor, să prezinte rapoarte și să reprezinte aplicantul în raporturile cu factorii decizionali din țară și de peste hotare

În problemele care țin de implementarea proiectului. Controlul asupra executării de către AIP a funcțiilor sale revenea președintelui raionului (la acel moment – Vitalie Rotaru). Tot el avea dreptul de a semna cererea de finanțare și acordurile de parteneriat pe proiect cu donatorii externi. Angajații Agenției urmau să fie plătiți cu salarii din proiectul câștigat, nu din bani publici.

În august 2013, decizia dată suferă modificări⁴, așa încât se schimbă staff-ul proiectului. Șeful Direcției relații investiții și relații economice externe, Sergiu Ceauș, scrie la 31 mai 2013 o notă informativă în adresa secretarului Consiliului Raional Criuleni, prin care cere elaborarea deciziei de eliminare a lui Iurie Popovici din funcția de manager, deoarece „specialistul principal Popovici Iurie nu întrunește cerințele” finanțatorului, asta deși tot el, în octombrie 2013 argumenta în plenul ședinței Consiliului că îl propune pe acesta în calitate de manager pentru că „este solicitat să fie un coleg, care posedă limba engleză, pentru că toată corespondența va fi dusă în engleză, și să fie economist, deoarece va gestiona fondurile conform bugetului Uniunii Europene”. În 2012 Ceauș spunea că dânsul, în calitate de șef de direcție, nu poate fi manager, pentru că s-ar crea un conflict de interese, iar în 2013 Ceauș se propune pe sine în locul lui Popovici, în calitate de manager, dar de coordonator al proiectului, ignorând, de această dată, riscul apariției unui conflict de interese. Consilierii acceptă la 22 august 2013 propunerea lui Ceauș și adoptă decizia nr. 13.11 care legitima schimbul.

La 28 martie 2014, se face o nouă schimbare de cadre. Consiliul a acceptat propunerea lui Iurie Popovici, care era deja șef-interimar al Direcției, de a-l înlocui pe Pavel Gore, președintele AIP, care ar fi fost transferat de către Biroul Operațional RO-UA-MD în alt proiect, cu Andrei Revenco, fratele Svetlanei Chesari, președinta ASA Asstreia. Svetlana Chesari a dat de mai multe ori, în plenul Consiliului Raional Criuleni, explicații despre mersul proiectului, afirmând că Asstreia este „supraveghetor de proiect” în baza unui memorandum semnat de către AIP și asociația sa⁵.

După alegerile locale din 2015, Sergiu Ceauș este angajat al Cămarilor de Comerț și Industrie, iar în februarie 2016 accede în Parlament. Către momentul accederii sale în Parlament, Ceauș va fi deja cercetat penal în legătură cu delapidarea fondurilor din acest grant împreună cu un alt membru al Agenției de Implementare a Proiectului, Veaceslav

Botnari, și cu președintele raionului Vitalie Rotaru, pe care membrii ONG-ului Asstreia i-au denunțat că ar fi pretins mită pentru a nu pune piedici proiectului. În hotărârea emisă de Judecătoria Chișinău în noiembrie 2017, se face referire la schema descrisă de procurori prin care banii erau delapidăți. Cu excepția lui Botnari, deocamdată, nimeni nu a fost condamnat, cu atât mai mult, nimeni nu a restituit banii dispăruți din proiect, întrucât procurorii mai continuă ancheta. Procuratura Anticorupție, prin semnătura procurorului Alexandru Găină, a informat, în luna iunie 2019, conducerea raionului Criuleni că în legătură cu proiectul cu finanțare europeană sunt în desfășurare două cauze penale și că „în prezent urmărirea penală nu este terminată”.

PARASCOVIA COTOVICI SEMNALEAZĂ ABUZURI ȘI OBTINE STOPAREA PROIECTULUI. ĂPARE O DECIZIE PRETINS FALSĂ

La 12 decembrie 2013, Consiliul Raional decide alocarea primilor bani din bugetul raionului în calitate de contribuție la proiectul „Cross-border waste management tool for rural localities” în mărime de 102 455,62 Euro (5,41% din totalul cheltuielilor proiectului), ceea ce constituie aproximativ 2 mln de lei, și acceptarea în gestiune, pe termen de trei ani, a terenului din extravilanul com. Hrușova pe care să se construiască poligonul⁶.

La expirarea celor trei ani de la momentul transmiterii de către Primăria Hrușova în folosință Consiliului Raional Criuleni a terenului de 2,5 ha pentru poligon, primara comunei, Parascovia Cotovici, a cerut terenul primăriei înapoi, deși construcția nici nu începuse. Parascovia Cotovici susține că funcționarii Consiliului Raional au eliberat autorizația de construcție a poligonului după ce termenul de gestiune acordat Consiliului – 3 ani, expirase și, respectiv, dânsa a cerut în instanță anularea acestei autorizații, pe motiv că ar fi fost deja ilegală. Contrar cerințelor primăriei, antreprenorul a început lucrările, pe care însă nu le-a sfârșit. Către finele anului 2015, când proiectul urma să fie funcțional, antreprenorul contractat continua lucrările de construcție a gropilor pentru deșeuri și îngrădirea poligonului. Erau finalizate o încăpere auxiliară, linia electrică, însă rămăneau de făcut lucrări care nici nu erau începute, cum ar fi construcția drumului, montarea geomembranei și altele. Astfel,

la 4 octombrie 2015, Parascovia Cotovici se adresează în judecată și cere anularea tuturor deciziilor și autorizațiilor eliberate pentru construcția poligonului, întrucât, cităm din hotărârea instanței, *„nu a fost încheiat contract de dare în gestiune Consiliului Raional Criuleni pentru construcția și amenajarea depozitului de stocare a deșeurilor menajere, nu a fost semnat actul de predare a terenului și respectiv nu a fost transmis terenul, a expirat termenul de trei ani pentru care prin decizia 04-11/02 din 30.05.2012 s-a dat terenul în gestiune Consiliului Raional Criuleni”*. Reclamanta invoca, de asemenea, că lucrările de construcție sunt deja ilegale, dacă tot a revenit terenul în proprietatea Hrușovei, și atrăgea atenția asupra riscurilor de fraude cu urmări grave și pericolului de acaparare a terenului respectiv. Prima instanță a respins pretențiile Consiliului Local Hrușova, iar instanța de apel le-a susținut. Curtea de Apel Chișinău a considerat plauzibile argumentele administrației de la Hrușova și la 22 februarie a dispus stoparea lucrărilor printr-o decizie irevocabilă⁷.

În timp ce avea loc procesul de judecată, primara de la Hrușova a aflat de la șefii raionului (perioada coincide cu conducerea exercitată de Iurie Andriuța) că există o decizie a primăriei Hrușova prin care se transmite, iar Consiliul Raional ia în gestiune pe 14 ani, terenul pentru poligon. Asta însemna că lucrările de construcție a poligonului puteau continua.

Fiind ferm convinsă că Consiliul Local nu a adoptat o astfel de decizie, Parascovia Cotovici a cerut informația de la Cancelaria de Stat, apoi s-a deplasat la BRCT Iași să se convingă de cele spuse de președintele raionului. *„Am plecat încolo, am cerut pachetul de documente. În mapa de la BRCT era o copie, nu o decizie autentificată, dar originalul nici nu putea fi, că el nu există. Eu am fotografiat actele falsificate, am scris și la București, și la Uniunea Europeană, și la Bruxelles, și am anunțat peste tot despre falsurile date”*, spune Parascovia Cotovici.

Paralel, și președintele raionului, Iurie Andriuța, a expediat o interpelare către Procuratura Criuleni, în care a cerut să se investigheze presupusul fals în acte. Autoritățile competente au deschis o astfel de procedură și s-au obligat să-i informeze pe șefii raionului și pe primară despre rezultatele investigației, dar până la acest moment nu există un răspuns clar de la organele de anchetă dacă a fost comis sau nu falsul.

Și Ghenadie Cazacu, cel care a semnat decizia originală de acceptare a bunului primăriei Hrușova în posesia CR Criuleni pentru perioada de trei ani, aflat în rândul delegaților din partea CR Criuleni, a făcut cunoștință

cu documentul pretins falsificat la sediul BRCT Iași, în anul 2018. Vizita delegației era dictată de necesitatea de a finaliza proiectul, doar că la conducere venise între timp un alt șef al raionului, Veaceslav Burlac. În adresa consiliului au venit somații din România de a restitui grantul și delegația s-a dus la Iași să se documenteze despre proiect. Ghenadie Cazacu a spus că a declarat în scris că semnătura pe actul de la BRCT numit „decizia Consiliului Raional” nu-i aparține. Același lucru l-a adus la cunoștința colegilor săi din Consiliul Raional și a cerut să fie investigat falsul. „Am cerut în scris către președintele raionului și secretar să facă expertiză la semnatura care se presupune că ar fi a mea, dar ea nu este a mea! Președinte al raionului era deja V. Burlac, în 2018, și el a înțeles că proiectul trebuie finalizat, că proiectul trebuie să lucreze. Eu am susținut ideea să-i transmită Parascoviei Cotovici gestionarea proiectului, că ea are această capacitate. Atunci deja Parascovia Cotovici s-a împotrivit. Eu cred că dacă proiectul va merge, banii nu vor trebui întorși, ei au nevoie să bifeze, pentru ca România tot o să stea rău din cauza nexecurării acestui proiect, or, aceștia sunt bani europeni, veniți prin intermediul Guvernului României. Acum este sarcina ca cei de la Procuratură să se miște cât mai repede, să recupereze banii, iar organele competente să se ocupe și să caute tâlharii”, ne-a spus Ghenadie Cazacu.

**VICEPREȘEDINTELE RAIONULUI:
„50 DE MILIOANE DE LEI ACORDATE
DE FINANȚATORII STRĂINI S-AU BĂGAT ÎN PĂMÂNT”**

La o lună după ce instanța a interzis orice construcție la poligon, șeful Direcției construcții, gospodărie comunală și arhitectură, Ivan Lungu, informa Consiliul Raional printr-o notă că lucrările nu au fost executate până la sfârșit și mai rămâneau a fi valorificate aproximativ 900 de mii de lei. Iar vicepreședintele Vitalie Verebceanu spunea la 26 martie 2016, în ședința Consiliului⁸: „Agenția (n.r. – AIP) activează de jure până la 31.03.2016. Nota informativă prezentată (de către Ivan Lungu – n.r.) este din contractul de grant, pe președintele Agenției nu l-am găsit pentru a ne da o informație mai amplă, dar vă comunic, domnilor consilieri, că proiectul nu este finalizat nici la 50%, iar 50 de milioane de lei acordate de finanțatorii străini s-au băgat în pământ. Obiectul nu poate fi utilizat, iar bani pentru finalizare nu se prevăd”.

De cealaltă parte, Svetlana Chesari, președinta ASA Asstreia, susținea că la finele anului 2015 proiectul era funcțional în proporție de 90 la sută. Același lucru l-a repetat și fratele ei, managerul proiectului, Andrei Revenco, contactat de noi pentru o reacție.

În iunie 2019 MDRAP din România, care a semnat contractul de finanțare cu Consiliul Raional Criuleni, a recurs deja la adresări prin care cerea partenerilor din Republica Moldova returnarea sumelor nevalorificate – 745 767 Euro – aproximativ 14 milioane de lei. Pentru comparație: suma este egală cu suma bugetelor școlilor din cele trei localități beneficiare – Boșcana, Hrușova și Coșernița luate împreună, pentru anii 2018 (7 mln 631 mii lei) și 2017 (6 mln 694 mii lei).

Situația a rămas blocată până în anul 2018, când conducătorii raionului s-au văzut nevoiți să caute soluții pentru a termina proiectul, ca să nu riște restituirea fondurilor către finanțator, și au început a aloca bani bugetari pentru lucrări, ca să ducă construcția și crearea serviciului de salubritate la bun sfârșit.

SCHIMBAREA PUTERII LOCALE ÎN 2015 A ADUS SCHIMBĂRI ȘI ÎN DESFĂȘURAREA PROIECTULUI

O altă cauză a tergiversării proiectului a fost tentativa din partea conducerii raionului Criuleni de a lipsi primăria Hrușova de dreptul de a gestiona poligonul, conform statutului *Întreprinderii Municipale create special pentru asta pe teritoriul primăriei Hrușova la 10 aprilie 2015, care se numea „Hrușova-Boșcana-Coșernița-Salubritate”*. În statutul entității respective, aprobat în aceeași zi, se prevedea că *„Întreprinderea este fondată și înzestrată cu bunuri de către Consiliul Raional Criuleni urmare a definitivării proiectului transfrontalier”*. A urmat alegerea altui președinte în fruntea raionului, după alegerile locale generale din 2015, și la 29 septembrie 2015, noua componență a Consiliului, la propunerea noului președinte al raionului, Iurie Andriuța, vota modificarea deciziei de instituire a „Hrușova-Boșcana-Coșernița-Salubritate”: se schimba denumirea în „Edilitate-Criuleni”, cu formularea *„Întreprinderea se creează pentru a asigura implementarea proiectului transfrontalier intercomunitar „Managementul deșeurilor solide pentru localitățile rurale Hrușova-Boșcana-Coșernița”, și îi alocou din fondul de rezervă (bani bugetari) 50 mii de lei pentru formarea capitalului statutar*. În acea ședință, Iurie Andriuța,

președintele raionului, argumenta⁹: *“Proiectul dat s-a inițiat pentru trei sate din raionul Criuleni și anume comuna Hrușova, Boșcana și Coșernița, de aceea autorizația de construcție a eliberat-o arhitectul-șef, dar nu primăria. Investitorii au cerut crearea unei întreprinderi și noi am creat-o, însă, am ajuns la concluzia că nu e rentabil să creezi o întreprindere doar pentru un singur proiect și doar pentru unele comune din raion, de aceea am convenit că ar fi bine să schimbăm denumirea, statutul, și să lărgim domeniul de activitate pe întreg raionul”*. Propunerea a fost acceptată și a apărut Întreprinderea Municipală „Edilitate Criuleni”, cu sediul deja pe adresa: or. Criuleni, str. 31 August 108” (sediul Consiliului Raional Criuleni). Decizia iarăși a fost votată la limită, „pro” – 17 persoane, o abținere, iar 9 consilieri au boicotat votarea. Primara de la Hrușova, Parascovia Cotovici, s-a împotrivit și de această dată, întrucât ea era informată de colegii săi primari din raion că întreprinderea „Edilitate-Criuleni” se constituia pentru a folosi poligonul de la Hrușova pentru a stoca deșeurile din mai multe localități, nu doar din cele trei comune, și era îngrijorată de această perspectivă: *„Eu vă rog să scoateți din decizie tot ce e legat de Hrușova, nouă nu ne trebuie nici bani, nici ajutor de la voi, doar întoarceți-ne ce e al nostru și lăsați-ne să lucrăm și nu vă implicați în acest proiect!”* – cerea ea în plenul ședinței din 29 septembrie 2015. Ulterior, la 10 decembrie 2015, consilierii au revenit la această decizie și au modificat-o prin excluderea „Edilitate Criuleni” din ecuația proiectului, pentru că această modificare a fost calificată drept ilegală de către Oficiul Teritorial al Cancelariei de Stat (n. r. – trei ani mai târziu tot Consiliul Raional a suspendat activitatea acestei întreprinderi, pentru că așa și nu a mai devenit rentabilă). De cealaltă parte, Iurie Andriuța, întrebând de ce a propus constituirea întreprinderii raionale „Edilitate Criuleni” în loc de cea locală „HBC–Hrușova”, a afirmat că aceasta ar fi fost cerința finanțatorului: să fie o întreprindere creată de autoritatea raională, nu locală.

BANI BUGETARI IROSIȚI PENTRU CONTRIBUȚIE, IAR ULTERIOR – PENTRU RECUPERAREA BUNURILOR ȘI RESTABILIREA IMAGINII

La 1 octombrie 2018, prin dispoziția nr. 178-AB din 01.10.2018 (acceptată și de consilieri, la 25 octombrie 2018, împreună cu decizia de a aloca pentru realizarea ei 84 de mii de lei din bugetul raionului),

cel de-al treilea președinte de raion, care a avut, în virtutea funcției, tangențe cu acest proiect, Veaceslav Burlac, contracta doi experți independenți cărora li se cerea să caute, să identifice și să recupereze documentația de proiect de la toți partenerii și subcontractanții proiectului, și să prezinte căile de soluționare a situației penibile în care s-a pomenit raionul Criuleni, în calitate de aplicant de bază și partener în proiectul transfrontalier.

Trei săptămâni mai târziu, experții Igor Țurcan și Veaceslav Botnari, care au precizat pentru „Est-Curier” că acționează în temeiul Codului Civil în calitate de experți independenți ca recuperatori, au prezentat Consiliului un raport al situației¹⁰.

Igor Țurcan, la 25 octombrie 2018, descria în fața consilierilor raionali următoarea situație: în urma mai multor deplasări la Iași și la București, el și colegul său au recuperat un șir de documente, inclusiv rulajele bancare efectuate în lei și în euro pentru activitățile proiectului aflate în istoria tranzacțiilor la o bancă din Chișinău. Conform concluziilor lui Țurcan, *„proiectul a fost viciat de conflicte de interese, abuzuri grosolane, lipsă de transparență și delapidări de mijloace financiare”*. *„Până la momentul actual (octombrie 2018 – n. r.), Consiliul Raional Criuleni, în calitate de aplicant și beneficiar de bază, nu a primit oficial (de la AIP – n. r.) nici un fel de documente confirmative și rapoarte valabile privind gestionarea și modul de utilizare a fondurilor primite pentru gestionarea proiectului”*, spunea expertul. Drept erori comise în proiect, care au dus la tergiversarea lui excesivă, Igor Țurcan a numit schimbarea managementului proiectului, achizițiile petrecute defectuos, falsul în acte, decizia de a implica ÎM „Edilitate-Criuleni” în loc de „HB –Salubritate”, și altele. Referindu-se la fraudarea achizițiilor, Igor Țurcan afirma că, de exemplu, pentru un tomberon, AIP ar fi plătit 52 de euro, pe când costul real al unui asemenea tomberon ar fi de 17,9 euro. „Bănuim rezonabil că prin aceeași metodă au fost făcute și alte achiziții de bunuri și servicii”, spunea expertul. Tot el anunța că reprezentanții BRCT Iași au fost la Criuleni la 17 octombrie 2018, dar nu au manifestat interes pentru starea curentă a proiectului, ci pentru niște acte ale primăriei Hrușova și Consiliului Raional datate cu anii 2011-2012, și au refuzat să se deplaseze la locul construcției poligonului. Țurcan susținea că în documentele BRCT Iași încă din martie 2016 se afla un raport final prin care se atesta finalizarea proiectului, însă managerul proiectului, Andrei Revenco,

n-a prezentat raportul și aplicantului, adică CR Criuleni. *„În urma analizei extraselor bancare din perioada decembrie 2013 – ianuarie 2016, am constatat următoarele: pe contul în euro al Agenției de Implementare a Proiectului, în ianuarie 2014, a parvenit prima tranșă în mărime de 238655 mii de euro, iar în iulie 2015 – 1 275274 mii de euro, ambele plăți constituie 90 % din suma grantului. Consiliul Raional Criuleni și-a onorat obligațiile asumate de co-finanțare a proiectului în mărime de 10% . Astfel, în doi ani, CR Criuleni a transferat, în patru tranșe, în anii 2014-2015, 1 mln 926 mii 404 de lei, ceea ce la cursul mediu de atunci era cam 99 mii de euro. Din suma celor două tranșe parvenite pe contul proiectului, de peste 1,5 mln euro, partenerii din RO-UA-MD au primit 679 396 de euro. Deci, pe contul Agenției de Implementare a Proiectului au rămas 854 597 de euro plus 1 mln 926 404 de lei de la Consiliul Raional, în total, cam 19 milioane de lei, bani pe care echipa de implemmentare urma să-i aloce în scopurile proiectului”,* conchidea Igor Țurcan. În raport a mai fost indicat că Andrei Revenco, managerul proiectului între anii 2014-2015, nu a atins indicatorii de performanță în acest proiect (platformele realizate în proporție de 60 la sută, utilajele de presare – abandonate pe deal, fără transmitere cuiwa în gestiune, ele fiind vandalizate, unii indicatori – înlocuiți cu alții, dar și aceia nerealizați).

Drept soluții pentru redresarea situației, în opinia lui Igor Țurcan, ar fi alocarea din bugetul raionului sau al republicii a unei sume egale cu 2,5 – 3 milioane de lei, care să fie utilizați pentru aducerea la bun sfârșit a poligonului de la Hrușova, *„ca să fim credibili în fața partenerului și să nu fim nevoiți să restituim banii”*. O altă soluție – recuperarea mijloacelor rămase de la manager, printr-o acțiune civilă în instanța de judecată împotriva lui Andrei Revenco.

Svetlana Chesari, președinta ONG ASA Asstreia, organizație despre care spunea că supraveghea activitatea AIP, prezentă în sală la 25 octombrie 2018, a replicat la afirmațiile lui Igor Țurcan că proiectul pe care l-a implementat a fost foarte transparent, iar experții contractați de CR Criuleni ar fi cei care au stat în spate și au sabotat proiectul, la începutul acestuia, făcând referire la procesul și condamnarea celui deal doilea expert angajat drept recuperator, Veaceslav Botnari. Svetlana Chesari i-a numit pe cei care vorbesc despre delapidări *„forțe obscure care vor să demonstreze că s-a furat”*. Întrebată despre care au fost cauzele că proiectul nu a fost terminat, Svetlana Chesari s-a referit la faptul

că Veaceslav Botnari (în 2012 – angajat al Agenției de Implementare a Proiectului în calitate de expert financiar, iar în 2018 – deja angajat de către Consiliul Raional în calitate de expert și recuperator), ar fi pretins bani de la membrii asociației Asstreia, pentru a da mită funcționarilor, fapt pe care a spus că l-a denunțat la Procuratură. În legătură cu acest denunț și condamnarea la care a făcut referire Chesari, Veaceslav Botnari a explicat pentru „Est-Curier” că s-a conformat hotărârii instanței, care l-a condamnat la 4 ani de închisoare cu suspendare, și amendă în valoare de 90 de mii de lei, fără s-o atace. „Dacă aș fi atacat-o, era să fiu reținut îndată pe un alt dosar, iar ceea ce au insinuat în privința mea cei care au denunțat pretinse acte de dare de mită, sunt aberații”, spune Botnari. Potrivit sentinței, Veaceslav Botnari era învinuit în baza art. 325 alin (3) lit.a) din Codul Penal, corupere activă, comisă de două sau mai multe persoane în privința unei persoane cu funcție de demnitate publică sau a unui funcționar internațional. Din sentință, Botnari este învinuit de transmiterea persoanei cu funcție de demnitate publică președintelui raionului Vitalie Rotaru bani scoși din conturile proiectului, pe diferite căi, de la membrii ASA Asstreia și de la AIP, pentru ca acesta să asigure transferul de către instituție a contribuției raionului în acest proiect și astfel să nu creeze impedimente în derularea proiectului¹¹.

După 11 luni de la condamnare, Judecătoria Chișinău a emis o încheiere, prin care pedeapsa lui Veaceslav Botnari a fost stinsă înainte de termen.

Un alt fost președinte al raionului, Veaceslav Burlac, care a semnat dispoziția de contractare a experților, întrebat de ce a recurs la angajarea anume a lui Veaceslav Botnari, care a făcut anterior parte din managementul AIP, pentru recuperarea bunurilor și actelor proiectului, a spus că acesta a fost unul dintre cei care a făcut depozitii la CNA și a descris schemele de delapidare a fondurilor și că el știe cel mai bine cum și unde s-au dus banii. Referitor la persoana lui Igor Țurcan, Burlac a spus că acesta este autorul proiectului înaintat pentru finanțare la UE. Igor Țurcan, la rândul său, afirmă că este unul dintre co-autorii proiectului, dar nu s-a implicat în gestionarea lui, întrucât ar fi fost înlăturat abuziv din proiect, iar supravegherea implementării a revenit Asociației Asstreia.

Andrei Revenco, managerul proiectului din martie 2014 până în martie 2016, în perioada descrisă în sentința lui Botnari, a spus că

nu știa nimic despre acțiunile ilegale ale subalternului său Veaceslav Botnari, care ar fi făcut uz de semnături false, ca să sustragă bani, și că în dosarul deschis pe numele acestuia nu a avut nici un fel de statut, nici de martor. „Est-Curier” i-a solicitat lui Revenco și o reacție la acuzațiile din 2018 ale lui Igor Țurcan și ale Vitalie Verebceanu, precum că n-a dus la bun sfârșit proiectul. Ex-managerul a repetat că la momentul raportării (sfârșitul anului 2015 – finalizarea proiectului, iar martie 2016 – prezentarea raportului final către BRCT) *„proiectul era funcțional în proporție de 90 la sută”*. Referitor la achiziții, Revenco spune că finanțatorul nu are pretenții la el, ca manager, că a prezentat o dată la patru luni rapoarte, BRCT Iași le-ar fi verificat și financiar, și procedural, și nu au fost obiecții, dar s-a pomenit cu obiecții din partea lui Țurcan, care nu ar avea nici o implicare în acest proiect. Referitor la acuzațiile că nu a transmis nimănui în gestiune bunurile achiziționate din proiect, Andrei Revenco a spus că acestea nu au rămas „în aer”, ele au fost achiziționate în proprietatea Consiliului Raional Criuleni: *„Eu ca manager de proiect nu am putut să lupt cu Consiliul Raional și să-i dau ceva cu de-a sila. Ei abia acum au transmis bunurile către primăria Hrușova, în august 2019, când le-a venit somația, dar problema cea mare e că raionul Criuleni riscă să ajungă în lista neagră a finanțatorilor europeni”*. Drept răspuns la acuzațiile că ar fi fraudat achizițiile și că ar fi procurat containere care costă 17 euro cu sume ce depășesc 50 de euro, Revenco a răspuns că *„un simplu search pe Google despre containere tip Sulo culoare neagră de 120 litri o să vă dea răspuns despre prețul lor, iar dacă găsiți mai ieftin, dați-mi un link, poate fac și eu o afacere”*. Referitor la somația din partea MDRAP din România, despre care a spus că este la curent, Revenco crede că suma de cca 700 mii de euro este cerută să fie restituită nu doar de la CR Criuleni, dar și de la ceilalți parteneri, iar de la CR se cer ceva mai mult de 600 mii de lei, ceea nu este 19 mln de lei, sumă despre care experții au anunțat că lipsește. Când privește acuzațiile actualei administrații a raionului, că nu ar fi lăsat acte la Consiliu, Revenco spune că a fost responsabil de partea tehnică a proiectului, și că reprezentanții CR, o dată la patru luni, la Criuleni venea o delegație de la BRCT și verifica implementarea proiectului, iar când a vrut să transmită actele, în special Verebceanu, ar fi refuzat să semneze procesul de predare-primire a actelor și să-și asume responsabilitatea de a întocmi raportul final. *„La data de 15 decembrie 2015 proiectul era gata în*

proporție de 90 la sută. Mai era nevoie de făcut 800 de metri de gard, de pus geomembrana și de sădit niște copaci. Lumina și apa erau trase, press-containerele – instalate acolo, clădirea administrativă – construită. În proiectul tehnic erau prevăzute doar două gropi pentru deșeuri, dar au intervenit niște motive tehnice și am făcut patru”, insistă Andrei Revenco.

Bunurile procurate în proiect pentru dotarea serviciului de salubritate din Hrușova – autospecialele, tomberoanele, tehnica de calcul și mobila – au început a intra în posesia beneficiarilor – Primăria și Întreprinderea Municipală din Hrușova, în august 2019, peste patru ani de la expirarea termenului care a fost alocat pentru realizarea proiectului „Instrumentul transfrontalier de management al deșeurilor pentru localitățile rurale”.

Experții numiți de Consiliul Raional continuă să recupereze ce mai pot și în 2019, deși, afirmă ei, contractul lor cu Consiliul Raional a expirat, că nu mai sunt plătiți pentru servicii și fac voluntariat. În urma raportului lui Igor Țurcan și Veaceslav Botnari, Consiliul Raional a alocat, în noiembrie 2018, suma de 320 de mii de lei pentru restabilirea celor două press-containerere devastate care se află la poligonul în construcție de la Hrușova și un milion de lei pentru finalizarea construcției gropii de acumulare a deșeurilor. Ambele sume figurează și în decizii din anul 2019, acestea fiind realocate de mai multe ori, dar neexecutate încă, adică lucrările nu au avut loc. O tentativă a consilierilor raionali de a transmite proiectul nefinalizat în gestiunea com. Hrușova a suferit eșec, la finele anului 2018. Or, primara Parascovia Cotovici declara atunci că ea „nu va reuși în câteva săptămâni ceea ce nu s-a făcut în șase ani”¹², de aceea respingea acel milion de lei pe care consilierii au vrut să-l aloce Hrușovei pentru finalizarea proiectului.

STAREA PROIECTULUI ÎN 2019 NU PREVEȘTEȘTE FINALIZARE PROXIMĂ

La întrebarea de câți bani bugetari va fi nevoie pentru terminarea și punerea realizărilor proiectului în circuitul public, expertul **Veaceslav Botnari** explica în august 2019: „Până acum s-au alocat 320 de mii de lei pentru re-echiparea press-containerelor, dar acești bani nu cred să ajungă, cred că va fi nevoie de vreo 400 de mii de lei. Baniii nu au fost dați încă nimănui, pentru că nu este clară procedura, urmează licitația pentru

procurarea pieselor compatibile pentru aceste utilaje, adică ele sunt doar la producătorii lor. Ar mai fi nevoie de minim un milion pentru finalizarea gropii, care între timp s-a ruinat, au crescut copaci pe acolo, în cinci ani. Drumul trebuia să fie făcut, dar nu este. Nu mai este sistem de iluminare, gardul și porțile s-au furat, acum se fură pilonii. Părerea mea, fără două milioane de lei, nu ne putem apuca de redresarea situației. Bani vor trebui restituiți finanțatorului, pentru că e scris clar în somație: s-au fraudat achizițiile pe autospeciale și pe alte bunuri. Acum Consiliul, în proprietatea caruia se află aceste bunuri, trebuie să facă un act pe bunurile lipsă (108 tomberoane, mese, calculatoare etc.), iar pe cele care sunt să le transmită Întreprinderii Municipale din Hrușova”.

Vitalie Cotoman, vicepreședintele r. Criuleni (fondator și administrator al companiei „Lorascom” SRL, până la numirea în funcție de demnitate publică era consilier raional, iar compania sa a câștigat licitația de construcție a poligonului), este în acest proiect din anul 2014. Astăzi, din postura de vicepreședinte al raionului, afirmă că lucrările de care a fost responsabil atunci au fost executate așa cum a raportat în 2015 implementatorul proiectului: în proporție de 90 la sută.

La începutul lunii august 2019, Vitalie Cotoman ne declara următoarele:

„La ziua de astăzi acolo e un dezastru. Proiectul nu înseamnă doar săparea unei gropi, cum spune lumea. Proiectul este transfrontalier, cu participarea a trei țări – Ucraina, România și Republica Moldova. Așa tip de lucrări s-au făcut și în Ucraina, Storojineț. La ce etapă sunt ei, eu nu cunosc, dar știu la ce etapă suntem noi. Saptamâna trecută, în baza Deciziei Consiliului Raional din noiembrie 2018 „Cu privire la modificarea bugetului și cu privire la măsurile destinate finalizării proiectului transfrontalier”, am început transmiterea bunurilor achiziționate în proiect din proprietatea Consiliului Raional Criuleni în proprietatea Consiliului Local Hrușova pentru a fi gestionate de către Întreprinderea Municipală „Hrușova Salubritate”, ca mai apoi Primăria Hrușova, prin instanța de judecată, să deblocheze executarea lucrărilor și să permită finalizarea. Aceste lucrări au fost blocate în 2015 la cererea primăriei Hrușova, care a semnalat falsul din acte. De la Procuratura Anticorupție avem un răspuns, datat cu 12 iunie 2019, prin care suntem informați că „bunurile și materialele achiziționate în cadrul proiectului dat cu finanțare europeană, și anume două autospeciale în valoare de 177 de mii de euro, 3 mii de tomberoane cu 119 mii de euro și două press-container

de 39 de mii euro nu au nici un statut procesual în cadrul a două cauze penale deschise pe faptul gestionării frauduloase a proiectului”. Reieșind din răspunsul dat, am început deblocarea situației. Procuratura Anticorupție a emis o ordonanță către organul de urmărire penală ca să putem aduce cele două autocamioane care erau depozitate în or. Hâncești, tomberoanele, care erau depozitate în s. Coșernița, și cele două press-containere dislocate la obiect (n. r. – autospecialele s-au păstrat în depozitul firmei care le-a livrat în urma licitației organizate de AIP, iar tomberoanele au fost găzduite de către un agent economic din Coșernița, care a fost răsplătit pentru asta cu 72 de mii de lei, bani bugetari, pentru arenda depozitului). La 6 august 2019, autospecialele și tomberoanele au fost duse la Hrușova. Urmează să mai clarificăm situația celor două press-containere. La moment, bunurile transmise se află la Hrușova, iar transmiterea s-a făcut în prezența experților angajați de către Consiliul Raional Criuleni pentru acest proiect”.

Vitalie Cotoman explică eșecul proiectului, care trebuia executat în 22 de luni, dar nu se termină nici după șase ani, astfel: „Pentru că a existat o decizie falsă privind terenul. De aici a început. Au fost, probabil, la început de proiect, niște înțelegeri verbale între părțile pe proiect, care au condus la cearta între persoane, când a început aplicarea proiectului. Azi lucrurile sunt complicate. O să informăm poliția că s-a furat, dar acolo se fură zilnic, pentru că și stâlpii se taie. Am cerut documentele originale de la procuratură pentru a fi luate la evidența contabilă. Mă întrebam și eu, de ce s-a ajuns la momentul acesta, căci ce am făcut noi anul acesta, nu era greu să fie făcut nici un an și nici doi ani în urmă. Acum trebuie să ne documentăm de la bun început, despre ce este vorba. În toate scrisorile care ne vin de la BRCT Iași, inclusiv în cea în care ne cer returnarea banilor, există legătura de cuvinte „grantul este nerambursabil”, dar de aici ne cer banii”.

Vera Anii, șefa direcției finanțe a CR Criuleni: „Sumele de 320 de mii de lei și un milion de lei, alocate de consilieri, nu au fost executate, pentru că noi plătim antreprenorului numai după ce aduce actele, procesul-verbal de îndeplinire a lucrărilor respective”. Antreprenorii care trebuie să execute aceste sume încă nu au fost identificați, pentru că nu au fost anunțate licitațiile, explică Vera Anii.

Valentina Rabii, contabilă-șefă a aparatului președintelui raionului, responsabilă de întocmirea actelor și facturilor de transmitere a bunurilor din posesia CR Criuleni în posesia ÎM „Hrușova-Salubritate”: „Proiectul se consideră de patru ani finalizat, și încă nu

este. În 2015 documentele contabile originale au fost ridicate de CNA. Din bugetul aparatului noi am executat cei 84 de mii de lei pentru achitarea experților independenți și alte 72 de mii de lei pentru arenda încăperii unde s-au păstrat bunurile achiziționate în proiect”.

Parascovia Cotovici, primara com. Hrușova, cea care a semnalat falsul, la întrebarea ce nu a fost de ajuns ca acest proiect să fie finalizat în 22 de luni: „Nu a ajuns dorință și atitudine. De ce s-a făcut boaca? Dacă decizia Consiliului Local a fost că terenul se dă până în 30 mai 2015, atunci Consiliul Raional a eliberat autorizația de construcție deja după expirarea acestui termen. Eu tot îi întrebam: „Când începeți? Când începeți?” Construcțiile s-au făcut în august, 2015, eu eram peste hotare în concediu. Totul a pornit de la decizia despre teren pe care Consiliul din Hrușova l-a alocat pe trei ani, iar cineva a falsificat-o în 14 ani. La Centrul Național Anticorupție se mai investighează cine a falsificat și cine a delapidat. După ce la 2 octombrie 2015 am verificat documentele la BRCT Iași, am scris scrisoare la MDRAP la București. La 26.11.2015 am primit răspuns din România, prin care eram informată că la semnarea contractului de grant „s-a respectat condiția impusă de Ghidul Solicitantului” de a transmite terenul în gestiunea autorităților raionale minim pe 10 ani, iar noi am fi transmis pe 14 ani. Atunci am scris la Cancelaria de Stat, la Consiliul Raional, MDRAP, la DNA la București. Cei din România au trimis demers la Cancelaria de Stat a Republicii Moldova și au solicitat informații despre proiect. Am denunțat și falsul în acte. Am primit confirmare că se investighează”.

La acest moment, primăria Hrușova a împărțit tomberoanele procurate în satele Hrușova și Ciopleni gospodăriilor care au încheiate contracte cu Întreprinderea Municipală „Apă-Ciopleni” din comuna Hrușova (ulterior aceasta va fuziona cu „Hrușova-Salubritate”, activitatea căreia pe moment este suspendată), dar gunoiul, afirmă primara, nu este selectat, ci este evacuat la vechea rampă de gunoi de la marginea satului, care se exploatează deja de 50 de ani. Parascovia Cotovici refuză în continuare să ia în gestiune un poligon nefuncțional, întrucât susține că primăria Hrușova nu este parte semnatară a contractului de grant, respectiv, nu-și poate asuma implementarea proiectului, aceasta fiind exclusiv treaba Consiliului Raional. În ce privește soarta proiectului, primara speră că până la sfârșitul anului

2019 acesta va fi, totuși, finalizat, deși s-au furat până și pilonii de electricitate...

FUNȚIONARIII CONSIDERĂ CĂ ȘI-AU ÎNDEPLINIT ATRIBUȚIILE PENTRU A MIȘCA PROIECTUL, IAR PROCURORII MAI CONTINUĂ INVESTIGAREA FRAUDELOR

Într-un răspuns primit în septembrie 2019, Procuratura Anticorupție ne-a informat că în prezent se desfășoară urmărirea penală în câteva dosare legate de proiectul respectiv. Sunt puse sub învinuire 8 persoane, între care Svetlana Chesari și cumnata acesteia, Aurica Revenco, soția fostului manager de proiect, Andrei Revenco: „Centrul Național Anticorupție a dispus, la 14 aprilie 2017, pornirea urmăririi penale în baza art. 191 alin.(5) din Codul Penal (n. a. – delapidarea averii străine în proporții deosebit de mari, cu folosirea situației de serviciu, cu cauzarea de daune în proporții considerabile) în privința persoanelor responsabile din cadrul Agenției pentru implementarea proiectelor CRING „Cross border Inventory of degraded lands”, „CBC RUR Waste”. Ulterior, la prezenta cauză penală au fost conexe alte 4 cauze, pe care urmărirea penală a fost pornită în baza art. 191 alin.(5), 243 alin. (3) lit.b) (spălarea banilor în proporții deosebit de mari) și 324 alin.(3) lit.b) (corupere pasivă în proporții deosebit de mari) din Codul Penal, pe faptele de delapidare a averii străine, spălare de bani și corupere pasivă. La moment, în cadrul cauzelor penale nominalizate se întreprind toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția învinuiților, cât și cele care îi dezvinovășesc, precum și circumstanțele care le atenuează sau agravează răspunderea.(...) Totodată, la 21.07.2017 cauza penală disjunsă din dosarul menționat supra, de acuzare a lui Rotaru Vitalie Nicolae în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 324 alin. (3) lit.a), b) din Codul Penal, a lui Ceauș Sergiu Nicolai în comiterea infracțiunii prevăzute la art.42 alin.(5), 324 alin.(3) lit.a), b) din Codul Penal și a lui Botnari Veaceslav Petru în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin.(5), 325 alin. (3) lit.lit.a), a’) din Codul Penal, a fost expediată la Judecătoria mun. Chișinău sediul Buiucani”.

Autoritățile actuale ale r. Criuleni evită să-și expună clar poziția dacă vor restitui sau nu resursele grantului către Uniunea Europeană,

or, potrivit lui Ion Țurcan, actualul președinte al raionului, al patrulea la număr care are tangențe cu proiectul, conducerea raionului a solicitat și ajutorul prim-ministrului în clarificarea acestei situații, iar despre Guvern a spus că este „garant” al proiectului... Cert este faptul că următoarea conducere a raionului, cea care va veni în urma alegerilor locale din octombrie 2019, va avea și această sarcină – ori finalizează lucrările, ori restituie cele 14 milioane de lei, cerute de MDRAP din numele Uniunii Europene.

Ion Țurcan: „Am semnat patru interpelări la Procuratura Anticorupție să mă informeze care e situația cu ancheta și de ce de atâția ani oamenii implicați nu sunt trași la răspundere pentru schemele respective. Am primit răspunsuri că se derulează două sau trei procese penale cu mai mulți oameni implicați, inclusiv din fosta conducere a raionului, dar fără nominalizarea celor vizați, care erau responsabili de respectivul proiect european. În ce privește proiectul de la Criuleni, consider că el trebuia luat la cel mai strict control și dat în exploatare la termen sau chiar înaintea termenului limită. Proiectul respectiv va continua după ce procurorii vor da o hotărâre definitivă că se poate. Înțelegeți, azi procurorii au o părere, dar mâine pot avea altă părere...”.

Igor Țurcan, expert angajat de CR Criuleni pentru recuperarea bunurilor, consideră că trebuie identificați și alocați din bugetul raionului sau a republicii bani în sumă de **2,5 – 3 milioane de lei**, pentru a termina platforma de gunoi, cel puțin ca raionul să evite pericolul de a întoarce primele două tranșe primite din proiect: *„Dacă, eventual, finanțatorul va veni peste două luni, jumătate de an, să vadă măcar platforma finalizată. Absolut toate actele pe patrimoniul care a fost achiziționat în proiect, de multe sute de mii de euro, erau date dispărute. Simplu vorbind: nu erau la nimeni, nu puteau fi depistate, nu era clar unde sunt ele. Depănând firul lucrurilor, din întâlniri cu alte persoane, din informațiile pe care le ținea minte Veaceslav (n.r. – Veaceslav Botnari, cel de-al doilea expert-recuperator, care a fost angajatul AIP în 2013-2015), am reușit să depistăm subcontractorii, care au fost implicați în lanțul de livrări. Aceleași press-containere: a trebuit să intervenim la trei agenți economici pentru a restabili cine e producătorul, furnizorul, transportatorul, pentru că e ușor să faci asta când ai măcar ceva documente, și e foarte complicat când acționezi doar din logica lucrurilor. La Consiliu (n.r.- Consiliul raional) nu era nici un act. Noi știam că trebuie să fie, dar nu era nimic. Am luat legătura*

cu antreprenori din România, implicați în furnizare, care ne-au prezentat facturi. Achiziții și furnizări, sub răspunderea Consiliului Raional, s-au făcut în toate cele trei țări: în Ucraina, în România și Republica Moldova. Responsabilitatea pentru integritatea achizițiilor făcute revine Consiliului Raional Criuleni ca aplicant de bază, inclusiv pentru bunurile procurate pentru partenerii din Ucraina și România. Aplicantului îi revin mai multe obligații, dar este și o chestiune de onoare să coordonezi un proiect transfronteral cu implicarea mai multor țări, adică ratingul creditar al aplicantului este pus în joc, dar este și o posibilitate de a atrage proiecte poate și cu o mai mare valoare, la diferite etape. Pentru asta aplicantul și partenerii lui nu trebuie să dea în bară, trebuie să respecte toate prevederile contractuale, juridice și bugetar-economice. Cel mai regretabil este faptul că raionul Criuleni a avut toate șansele să nu rateze acest proiect. Suma prejudiciului crește. Proiectul s-a stopat din două considerente: mașinația făcută cu pământul și crearea celei de-a doua întreprinderi municipale – Edilitate-Criuleni. Aceste două momente au lovit în antreprenor – SRL „Lorascom”, care a îndeplinit o parte din lucrări în avans și nu și-a recuperat încă banii, și în posibilitatea lui de a face lucrări, or, a intervenit o decizie de judecată care i-a interzis orice acțiuni, și antreprenorul a rămas suspendat, fără posibilitatea de a-și onora obligațiile contractuale”.

Am solicitat o reacție de la **Sergiu Ceauș, ex-președinte al r. Criuleni și ex-coordonator al proiectului**, despre conflictele de interese create în managementul proiectului, în 2014, dar și despre soarta dosarului în care fusese reținut. Iată răspunsul: „Vă spun că totul am făcut la cerința Biroului Regional Comun! (n. r. – Biroul regional Chișinău pentru Programul Operațional Comun) Inițial noi am aprobat ca un angajat din cadrul Consiliului Raional să fie numit coordonator al proiectului, care avea menirea de a supraveghea implementarea proiectului și a fost numit colegul (Iurie Popovici – n. r.), însă după ce am avut primul control de monitorizare s-a recomandat să fie numită o persoană cu funcție de răspundere mai înaltă – șef secție sau șef direcție și de aceea ulterior am fost numit eu. Referitor la memorandumul semnat cu Asstreia, cred că trebuie să fie în cadrul Consiliului sau să încercați să aflați de la fostul președinte de raion, deoarece cu el s-au purtat toate negocierile, inclusiv semnarea acestuia! Toate modificările cu excluderea unor persoane din managementul proiectului, cu introducerea altora se discutau direct cu dl președinte de la acea perioadă. Noi, din cadrul Direcției (n. r. – Direcția investiții și relații

economice externe) doar pregăteam proiectele de hotărâre pentru Consiliul Raional și le prezentam pentru aprobare! Toate aceste persoane erau analizate și acceptate de către președinte și la acea etapă nici noi nu știam că aceste persoane sunt rude sau ar exista o oarecare afiliere.

Dosarul penal care este în proces de examinare în instanța de judecată nu are nimic comun cu dosarul penal deschis pe acest proces, unde inițial am avut calitatea de martor și ulterior de bănuț. Ulterior a încetat urmărirea în cazul meu pe acest dosar. Dosarul penal în care sunt vizat este cu referire la un denunț fals privind finanțarea mea în campania parlamentară pentru funcția de deputat din partea PLDM Criuleni”.

Svetlana Chesari, președinta ASA Asstreia: *„Asociația noastră a acționat în temeiul memorandumului de colaborare cu AIP”. La solicitarea telefonică a „Est – Curier” ea nu a vrut să explice alte detalii despre rolul ASA Asstreia în proiect, conform acestui memorandum, iar responsabilii din Consiliu au spus că nu au găsit un document care să se numească „Memorandum de colaborare”.*

Agencia de Implementare a Proiectului își încetase activitatea, după cum susține fostul manager al acesteia, Andrei Revenco, la 31.12.2015. Deja în 2019, Vitalie Verebceanu, vicepreședintele raionului, mandatat în anul 2015, odată cu preluarea funcției, să restabilească documentele legate de activitatea AIP și desfășurarea proiectului, spune că Andrei Revenco nu a transmis Consiliului Raional Criuleni nici un document privind activitatea acestei entități. În Consiliul Raional există, totuși, o corespondență între managerul AIP Revenco și Vitalie Verebceanu, datată cu sfârșitul anului 2015 - anul 2016. colaborarea lor însă nu a adus claritate în actele despre desfășurarea proiectului și nu a apropiat punerea în funcțiune a acestuia. Verebceanu neagă afirmațiile Svetlanei Chesari care spunea că „de nenumărate ori am venit la dl Verebceanu cu acte, cu tot”, spunând: *„Dna Chesari, de câte ori a venit la noi, n-a venit nici cu un document și nici până în prezent nu le-a prezentat. Deși Agenția de Implementare a Proiectului era structură a Consiliului Raional Criuleni și angajații trebuiau să se afle fizic în sediul Consiliului, aceștia nici o zi nu s-au aflat la adresa juridică care era și este indicată în toate documentele lor. Ei foloseau doar codul fiscal al Consiliului pentru tranzacții”.*

Vitalie Verebceanu: *„Nimeni nu voia să-și asume responsabilitatea pentru proiect. Eu când am fost numit, lucrările erau contractate, ele se desfășurau, practic, în octombrie 2015 lucrările deja trebuiau să fie finalizate.*

Atunci dl Andriuța (Iurie Andriuța, președintele r. Criuleni ales la 5 iulie 2015 – n. r.) a plecat la BRCT de la Iași să negocieze prelungirea termenului de executare a lucrărilor. Eu am încercat să țin corespondența în scris cu AIP și Revenco, iată aici o am. Când am fost în delegație la BRCT, ei ne-au spus că r. Criuleni va trebui să restituie grantul. Nu știu dacă e practica europeană, dar probabil este implicată în delapidări și conducerea de atunci a acestui organ, pentru că ei din start au știut că terenul e pe 3 ani, nu pe 14. Când am fost la BRCT în anul trecut (2018) ei au găsit diferite motive că noi trebuie să întoarcem banii. Am ajuns la aceea că ne-au comunicat: „Voi oricum o să-i întoarceți înapoi, că decizia este falsificată”. Acesta e unicul document falsificat în dosarul BRCT, dar este unul foarte important: prin existența lui se asigură durabilitatea investiției, a proiectului, asigurarea că proiectul va funcționa exact cum a fost conceput, cel puțin 14 ani. Dacă la Storojineț și Hirău lucrările s-au executat la 90-95%, apoi la Criuleni nici la 60% n-au ajuns. În contractul de grant este stipulat cum trebuie să arate terenul respectiv și supraveghetorii proiectului repetă mereu că „aceasta va fi a doua etapă”. După cum m-am lămurit eu, prima etapă era deschiderea proiectului, iar a doua etapă – implementarea lui, dar ei ne duceau în eroare, spunând că construcția va fi o a doua etapă, deja din alt proiect”.

Andrei Revenco, ex-manager al proiectului, referitor la faptul că nu s-ar fi aflat la locul de muncă, conform afirmațiilor lui Verebceanu, a spus că s-a simțit hărțuit de conducerea care a venit în fruntea raionului în iulie 2015, dar totodată afirmă că s-a aflat regulat în Consiliu până la 31 decembrie 2015 și era sau la birou, sau pe șantier. Revenco a spus că nu a putut avea o comunicare eficientă cu CR. În urma reținerii foștilor funcționari, în 2017, care ar fi pretins și estorcat sume de bani din proiect pentru scopuri personale, Andrei Revenco susține că nu a fost citat, n-a avut nici statut de martor, dar că activitatea sa ar fi fost verificată de CNA și de Inspekția Financiară. Revenco mai spune că ar fi făcut o tentativă să-i transmită actele de activitate ale AIP lui Verebceanu, dar că acesta nu a vrut să le primească, întrucât i-ar fi spus că în acest caz îi transmite și obligația de a scrie și a prezenta finanțatorilor și raportul final. Despre decizia falsă Andrei Revenco afirmă că „habar nu am, fiindcă eu atunci știam Criuleniul doar pe hartă”, dar cunoaște că în condițiile programului de implementare era cerința ca terenul să fie în gestiunea CR minim pe 7 sau pe 10 ani. Referitor la afirmația reprezentanților Consiliului Raional că „nu a fost de găsit

pentru a raporta”, Revenco afirmă: *„Mi-aș fi dorit foarte mult să mă prezint în fața Consiliului și să raportez, doar că pentru executivul de atunci acesta era un subiect tabu”*. Despre invitația la ședința Consiliului din martie 2016 afirmă că nu a știut de existența ei, nu a primit-o, că probabil aceasta nu a ajuns la el. Rugat să explice cum el n-a știut, dar sora sa, Svetlana Chesari, a aflat și a venit la ședință, A. Revenco a spus că *„noi întâmplător aflăm despre ședințele Consiliului”*. *„Eu am avut o comunicare foarte bună cu Andriuța până în momentul când l-am denunțat pe Botnari, că mi-a falsificat semnătura și a furat 2 milioane. L-am prins pe Botnari că mi-a falsificat semnătura în toamna anului 2015. L-am denunțat în ziua în care l-am depistat”*, a spus Revenco.

Am solicitat un comentariu de la BRCT Iași vizavi de proiectul de la Criuleni, am cerut o audiență ca să aflăm mai multe detalii din perioada timpurie de implementare a proiectului. Fulga Turcu, directoarea a Secretariatului Tehnic Comun POC RO-MD 2014-2020 ne-a răspuns, la 12 august 2019, că toate întrebările trebuie adresate la Consiliul Raional Criuleni: *„BRCT Iași, care a găzduit – până la 31 decembrie 2018 – Secretariatul Tehnic Comun al POC RO-UA-MD 2007-2013, nu poate da informații, declarații sau documente cu privire la proiectele monitorizate în calitate de intermediar între Beneficiar și Finanțator. Aveți posibilitatea de a solicita informațiile/documentele care vă interesează direct Beneficiarului proiectului, raionul Criuleni”*.

Am solicitat informații oficiului Programului Operațional Comun RO-UA-MD (prin ofițerul de comunicare), referitor la consecințele pe care le-ar putea suporta r. Criuleni în caz că nu va reuși să finalizeze proiectul. Răspunsul a fost laconic:

„Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Nr. 130913/30.09.2019. Referitor la solicitarea dumneavoastră, vă comunicăm următoarele:

Conform regulamentelor europene aplicabile programului, beneficiarul are obligația de a returna sumele necuvenite în termenul stabilit prin contractul de finanțare, iar în situația în care acesta nu returnează sumele datorate, Autoritatea de Management transmite situația debitelor către Comisia Europeană, care va face demersuri pentru recuperarea sumelor”.

Vitalie Rotaru, președinte al raionului între 2011-2015, susține că proiectul este ideea sa și a lui Sergiu Ceauș. Rotaru afirmă că la momentul plecării sale din funcția de președinte de raion, proiectul era

finalizat în proporție de 90 la sută. „Vitalie Cotoman a câștigat licitația pentru construcția poligonului. I s-au transferat 6 milioane de lei, toate lucrurile mergeau spre bine. El a făcut acolo groapă și altele, practic, proiectul era aproape încheiat, dar nu înțeleg de ce nu s-a finalizat până la urmă. Am fost de zeci de ori pe șantier. Eram convins că proiectul se va finaliza nu în 22 de luni, dar în 28 de luni, așa cum a fost achitat de către Comunitatea Europeană”, a spus Rotaru. Despre falsurile în actele proiectului Rotaru a spus că nu cunoaște nimic. Referitor la faptul că a fost reținut de CNA în aprilie 2017, fiind bănuțit de estorcare de mită de la angajații AIP prin intermediul lui Veaceslav Botnari, Vitalie Rotaru afirmă că suma pe care au spus denunțătorii că a pretins-o, de 876 de mii de euro, în realitate era un împrumut de la expertul financiar 10 mii de euro, bani personali.

„Dosarul penal împotriva mea a fost încetat la data de 16 octombrie 2018. Nu am încă hotărârea motivată, doar dispozitivul (cauza a fost judecată de Serghei Lazari, jud. Buiucani). Am fost cercetat și bănuțit de luare de mită și abuz în serviciu. Despre faptul că Botnari mi-a dat bani eu am recunoscut și recunosc și acum, dar eu am împrumutat de la el suma de 10 mii de euro, pentru care am scris recipisă, anexată la dosar, pe care mi i-a transmis prin șofer. Dar în ce privește al doilea episod descris că mi-a transmis bani prin șoferul cu automobil de serviciu, eu am demonstrat că n-a fost adevărat, or, mașina era la service în acel moment, am depus și probe video. Experții trebuie să cunoască cum au dispărut banii, ei au primit salariu 24 de luni pentru acest proiect, eu nu cunosc”, a răspuns Rotaru.

LA STOROJINEȚ PROIECTUL ADUCE LOCUIITORILOR BENEFICII, LOCUIITORII DE LA BOȘCANA MAI SPERĂ

Dacă la Criuleni, Hrușova, investiția încă nu este funcțională, atunci la Storojineț, partenerul ucrainean, lucrurile au mers mai bine.

Contactat telefonic de „Est-Curier”, Piotr Brîjac, în 2013 – președinte al administrației raionale Storojineț – a spus că investiția este pusă demult în slujba cetățenilor: „Din acești bani noi am cumpărat o autospecială cu capacitatea de 10 tone¹³, care evacuează gunoiul, containere mari și mici, un utilaj de presare a deșeurilor selectate¹⁴, am implementat mecanismul de selectare și reciclare a gunoiului și am extins poligonul de depozitare și sortare cu o treime. Am elaborat și

niște publicații. Nu vreau să spun că totul a fost ideal, dar noi suntem foarte mulțumiți. Trebuie să spun că nu s-au realizat toate activitățile proiectului, noi chiar am întors la Criuleni suma de 50 de mii de euro neutilizată, dar chiar și așa, de investiția dată se folosește tot orașul, care are 16 mii de locuitori. Banii primiți de la Uniunea Europeană prin acest proiect ne-au ajutat în proporție de 60-70 la sută să ne soluționăm problemele ecologice de la acea vreme. Nu este unica investiție pe care am făcut-o în gospodăria Comunală „KarpEco”. În 2010 un alt proiect în sumă de 800 de mii de hrivne, cam 100 de mii de euro la acea vreme, la fel a fost utilizat pentru procurarea de tehnică și utilaje”, ne-a informat Brîjac. Portalul media Storozhynets.info informează că experiența Storojinețului în accesarea fondurilor europene pare reușită și este interesantă și altor autorități din regiunea Carpaților ucraineni, ale căror reprezentanți vin în vizite ca să preia experiență.

La vecinii de mai aproape, în primăria Boșcana, gunoiul este evacuat de la vreo 200 de gospodării din cele 800 atestate în satele Boșcana și Mardareuca, cu mijloacele întreprinderii municipale locale. Primara Svetlana Racul spune că este un proces anevoios, din cauza lipsei de utilaje. *„Așteptăm cu mare nerăbdare să fie pornit acest serviciu, cu atât mai mult că și primăria Boșcana a plătit o parte din bani pentru executarea proiectului tehnic! Am luat legătura cu dna Parascovia (n.r. – primara din Hrușova, Parascovia Cotovici), care spune că încă nu este gata să înceapă serviciul, că ar mai avea nevoie să poarte discuții... Acum vin alegerile locale, consilierii actuali și unii funcționari vor degreva din funcții, nu se știe cu cine se va așeza la masa de discuții și cu cine va mai purta discuții după alegeri”*, a spus, cu îndoială, Svetlana Racul.

Investigația jurnalistică a fost realizată cu sprijinul Biroului Regional pentru Europa de Sud-Est al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate (Sofia, Bulgaria), cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, în cadrul proiectului „Dezvoltarea cooperării cu societatea civilă în țările Parteneriatului Estic și Rusia”. Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate, dar și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, nu sunt responsabile pentru conținutul materialului jurnalistic. Părerile și constatările exprimate în această investigație sunt exclusiv ale autorilor.

ADNOTĂRI

- 1 Video al Consiliului Raional Criuleni de la ceremonia de lansare, în decembrie 2013, a celor două proiecte investiționale: <https://www.youtube.com/watch?v=1mQ-ulwQ2I>
- 2 Fapt consemnat în procesul-verbal nr.6 al ședinței CR Criuleni din 22 iunie, 2012, pp. 34-35.
- 3 Fapt consemnat în procesul-verbal nr. 7 al ședinței CR Criuleni din 12 octombrie 2012, pp.32-34, decizia 07.17.
- 4 A se vedea Decizia CR Criuleni nr. 13.11 din 22.08.2013.
- 5 A se vedea procesul-verbal al ședinței CR Criuleni din 26 martie 2016.
- 6 Detalii – în Decizia CR Criuleni nr.14.17 din 12.12.2013.
- 7 Decizia Curtii de Apel Chișinău din 22 februarie 2016: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/4e707ffd-c3db-e511-a1ab-005056a5d154
- 8 A se vedea stenograma ședinței CR Criuleni din 26 martie 2016.
- 9 Declarații consemnate în articolul „Rocada responsabilităților”, publicat în ziarul local „Est-Curier” în luna octombrie 2015, <http://estcurier.md/ro/cada-responsabilitatilor/>
- 10 VIDEO. Raportul experților despre starea proiectului, prezentat la ședința CR Criuleni din 25 octombrie 2018. <https://www.youtube.com/watch?v=O1blir7sD7c>
- 11 Detalii – în comunicatul CNA din 13.0.2017, <https://cna.md/libview.php?l=ro&jdc=5&id=1541&t=/Serviciul-relatii-publice/Comunicate-de-presa/Fostul-presedinte-al-raionului-Criuleni-a-fost-retinut-si-este-banuit-de-insusirea-a-circa-1-700-000-de-lei-in-cadrul-unor-proiecte-investitionale-europene>
- 12 VIDEO, ședința CR Criuleni din 12.11.2018, <http://estcurier.md/video-2/>
- 13 Comunicat despre procurarea autospecialei, octombrie 2015, <https://storozhynets.info/archives/7180>.
- 14 Comunicat despre procurarea containerelor, octombrie 2015, <https://storozhynets.info/archives/6946>.

BANI EUROPENI ÎN CONTURILE UNEI COMPANII PENALE

VICTOR MOȘNEAG,
ANATOLIE EȘANU

ZIARUL DE GARDĂ, octombrie 2019

Au recunoscut că au fraudat licitații, s-au căit sincer, iar instanța de judecată i-a pedepsit doar cu amendă, deși în urmă cu doi ani, Centrul Național Anticorupție și Procuratura Anticorupție anunțau că, în acel dosar penal, a fost stabilit un prejudiciu de zeci de milioane de lei pentru bugetul de stat. Istoria însă nu se termină aici. În perioada în care persoanele erau judecate pentru fraudarea licitațiilor, una din companiile pe care le administrau a implementat un contract de aproape 3 milioane de dolari, câștigând dreptul de a reconstrui Punctul de Trecere a Frontierei de Stat Palanca, proiect realizat aproape în exclusivitate din fonduri europene. La nici un an de la darea lui în exploatare, unul dintre beneficiari, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, reclamă „îndeplinirea necalitativă a lucrărilor de construcție”. PNUD Moldova, care a contractat această companie, spune, la rândul său, că, în calitate de comanditar, „nu solicită caziere judiciare ale fondatorilor și/sau echipei propuse pentru a presta serviciul solicitat”.

20 noiembrie 2017. Centrul Național Anticorupție (CNA) și Procuratura Anticorupție (PA) anunțau că nouă persoane, printre care primarii din satele Ghelăuza și Gălești din raionul Strășeni, un consilier raional și un șef de la Fondul Ecologic Național (FEN), dar și reprezentanții unor agenți economici, au fost reținuți în urma unor percheziții. Cei reținuți erau suspectați că ar fi acționat conform unui plan infracțional determinat, urmărind scopul de a obține asistență financiară de la Fondul Ecologic pentru implementarea unor proiecte locale.

GRUPUL DE FIRME CARE ACȚIONA CONCERTAT

CNA și PA afirmau că procurorii au documentat un șir de licitații publice privind construcția sistemelor de canalizare și stațiilor de epurare în mai multe localități, în urma cărora au câștigat companiile gestionate din umbră de un singur beneficiar, Alexei Voloșciuc. Acesta ar fi gestionat întreaga schemă care consta în negocierea cu factorii de decizie din cadrul FEN al Ministerului Mediului asupra aprobării finanțării proiectelor, care urmau să fie atribuite primăriilor din țară. Organele de drept mai precizau că, după ce erau identificate localitățile, Alexei Voloșciuc mergea la responsabilii din teritoriu și le propunea 5% din valoarea contractului care urma a fi semnat. Ulterior, membrii grupului de lucru din primării aranjau câștigarea licitației de către agentul economic indicat, descalificând alți participanți.

După semnarea contractelor, afirmau procurorii, același beneficiar prezenta la FEN documente contabile false cu privire la executarea lucrărilor prevăzute în contracte pentru a obține plățile indicate. De facto, lucrările nu erau executate, iar Fondul Ecologic transfera bani

pe conturile firmelor gestionate de el în baza unor acte fictive, fapt ce a dus la delapidarea banilor din bugetul de stat în proporții deosebit de mari, de ordinul zecilor de milioane de lei. În dosarul penal apar mai multe firme gestionate sau afiliate familiei Voloșciuc: „Barzine-Cons”, „Regal-Rent”, „Valenscor-Design”, „Santeh-Trans” sau „Levprocons” SRL. Procurorii au stabilit că, pentru a crea aparența unei concurențe și a da un caracter legal licitațiilor, aceste companii participau împreună la aceleași licitații, dar ofereau prețuri diferite.

ÎN INSTANȚĂ, INCULPAȚII ȘI-AU RECUNOSCUȚ VINA

La doi ani de la acele rețineri, Alexei Voloșciuc, beneficiarul firmelor, dar și companiile afiliate acestuia, care trucau licitații de milioane, au continuat să beneficieze de bani publici. Mai mult, în perioada în care a fost judecat, compania sa a gestionat unul dintre cele mai importante proiecte implementate în Republica Moldova pe bani europeni – construcția Punctului de Trecere a Frontierei (PTF) de stat Palanca.

În luna mai 2019, Judecătoria Chișinău a finalizat examinarea dosarului penal în care a fost vizat Alexei Voloșciuc, dar și alte patru persoane din anturajul său: soția acestuia, Galina Voloșciuc, fina de cununie a acestora, Elena Ciornei, și alte două persoane, Eduard Frățescu și Evghenii Casco, care participau la licitații „la rugămintea lui Alexei Voloșciuc”. Toți cei cinci au pledat vinovați în fața judecătorului Alexandru Negru. Toți s-au căit sincer și au cerut să le fie aplicate pedepse blânde, mizând pe faptul că au acasă copii la întreținere și sunt caracterizați pozitiv la locul de muncă și la cel de trai. Toți au recunoscut că au participat la trucarea licitațiilor, iar în instanță au oferit detalii despre modul în care au participat la fraudarea sau tentativa de fraudare a trei concursuri de achiziții publice organizate în satele Tătărești, Ghelăuza și Gălești, toate din raionul Strășeni.

DECLARAȚIILE LUI ALEXEI VOLOȘCIUC DESPRE LICITAȚIA DIN S. GHELĂUZA, R. STRĂȘENI, CONSEMNAȚE ÎN SENTINȚĂ:

A declarat că ar fi avut o înțelegere prealabilă cu primara din s. Ghelăuza, Nicoleta Malai, pentru a câștiga licitația din acea localitate. La

prima licitație au participat trei firme, toate ale sale. La a doua licitație au participat cinci firme, doar că ambele tendere au fost anulate de către Agenția Achiziții Publice, deși firmele sale au câștigat ambele licitații. La a treia licitație, companiile lui Voloșciuc nu au mai participat, lucrările fiind adjudecate de un alt antreprenor. A declarat că s-a întâlnit cu primara din Ghelăuza la Primăria mun. Chișinău și i-a propus 5% din valoarea contractului pe care firmele sale urmau să-l câștige. A povestit că, ulterior, a fost la primăria din localitate unde a discutat cu primara despre firmele care urmau să participe la licitație.

Declarațiile lui Alexei Voloșciuc despre licitația din s. Tătărești, r. Strășeni, consemnate în sentință:

A precizat că a făcut cunoștință cu primara din s. Tătărești, Elena Platița, prin intermediul Nicoletei Malai, primara s. Ghelăuza, care l-a recomandat. A declarat că „nu a influențat cumva la primăria dată, pentru că era convins că îi va da câștig de cauză. Avea această convingere deoarece primărița de la Ghelăuza a discutat cu dna Platița, a propus onorariul pe care-l va avea de la câștigarea licitației, în mărime de 5%”. Suplimentar a precizat că s-a întâlnit cu primara care-l întreba de mai multe ori dacă-i va da, cu adevărat, cele 5% promise, echivalentul a 1,1-1,2 milioane de lei.

Declarațiile lui Alexei Voloșciuc despre licitația din s. Găleşti, r. Strășeni, consemnate în sentință:

A menționat că a făcut cunoștință cu primarul din localitate, Nicolae Budu, prin intermediul verișorului acestuia, Vasile Budu, care era consilier raional în Strășeni, prin intermediul căruia a negociat cu primarul câștigarea licitației. A indicat că a avut o înțelegere prealabilă cu ceilalți participanți la licitație, rugându-l pe Eduard Frățescu, care reprezenta firma „Aspir Construct”, să ofere un preț mai mare decât cel pe care-l va oferi compania sa, „Barzine-Cons”. Acesta a mai indicat că, lui Frățescu, pentru că a majorat oferta, i-a promis că va fi subcontractant, iar primarului și verișorului acestuia, 5% din suma proceselor verbale întocmite după îndeplinirea lucrărilor.

PEDEPSIȚI CU AMENZI ȘI SCOS SECHESTRUL DE PE DOUĂ PORSCHE-URI

Galina Voloșciuc, soția lui Alexei Voloșciuc, a admis la audieri că, la rugămintea primarei din s. Tătărești, a contribuit, inclusiv, la elaborarea caietului de sarcini pentru licitație. Totodată, aceasta a admis

că a fost eliberată o factură precum că ar fi fost efectuate 10% din lucrări, când, de fapt, lucrările nici măcar nu erau începute. A precizat că primara știa despre faptul că informațiile din factură și procesul verbal, prezentate la Ministerul Mediului și Ministerul Finanțelor pentru finanțare, erau denaturate. Fiind audiați, Elena Ciornei, Eduard Frătescu și Evghenii Casco au vorbit și ei despre rolul pe care l-au avut în trucarea licitațiilor.

Magistratul Alexandru Negru a constatat vinovăția tuturor celor judecați, dar, în final, le-a aplicat pedepse non-privative de libertate. Alexei Voloșciuc a fost condamnat la patru ani și jumătate de închisoare, cu suspendarea executării pedepsei pentru o perioadă de doi ani și jumătate. Totodată, Voloșciuc trebuia să achite o amendă de 290 de mii de lei în contul statului, fiind privat de dreptul de a ocupa funcții de administrare a întreprinderilor publice sau private pe un termen de 3 ani și jumătate. Soția acestuia a fost pedepsită cu o amendă de 55 de mii de lei, iar fina lor, Elena Ciornei, a fost amendată cu 53 de mii de lei. Cu amenzi au fost pedepsiți și ceilalți doi figuranți în dosar. În același timp, instanța a decis că, din momentul achitării amenzilor, să fie scos sechestrul de pe două automobile de model Porsche Cayenne deținute de familia Voloșciuc.

Într-o altă cauză penală, Vasile Budu, consilierul raional din Strășeni care a contribuit la trucarea licitației din s. Gălești, a fost pedepsit, la fel ca și colegii din dosar, cu o amendă în valoare de 112 mii de lei. Dosarul se examinează în această perioadă la Curtea de Apel (CA) Chișinău. Dosarele celor trei primari din dosar nu au încă o finalitate, nefiind trimise în judecată. Toți au candidat la alegerile din 20 octombrie 2019 pentru un nou mandat. Nicolae Budu a reprezentat PDM, iar Nicoleta Malai și Elena Platița – Blocul ACUM.

PROIECTELE ÎNIȚIATE NU AU AVUT FINALITATE. „TOTUL S-A STOPAT”

La fel ca dosarele celor trei primari, nu au avut o finalitate nici lucrările de aprovizionare cu apă a celor trei localități pe care aceștia le conduceau. La Tătărești, de exemplu, oamenii din sat și reprezentanții primăriei ne-au anunțat că proiectul în valoare de 21,5 milioane de lei nu a fost dus la final, lucrările fiind doar inițiate, dar stopate în

perioada când a fost deschis dosarul penal. „Proiectul s-a pornit, dar pe urmă totul s-a oprit. Nu știu din ce cauză. Acum nici nu se mai discută despre el. Acum luăm apă din fântâni, iar fiecare își face canalizare după cum îi trece prin cap. După ce au fost probleme cu dosarul penal, totul s-a stopat”, ne-a explicat o reprezentantă a Primăriei din localitate.

Lucrările au fost stopate și în Găleşti, acolo unde proiectul inițial prevedea investiții de 53 de milioane de lei. „Am făcut licitația, s-a selectat agentul economic, s-a alocat 1 milion de lei, s-a construit o porțiune de sector, o parte din sectorul de canalizare și pe urmă lucrările s-au stopat. Nu știu dacă a contat sau nu dosarul penal, dar nu s-au mai alocat bani. La noi oamenii nu au strâns bani, ca în alte localități. Acum, Primăria nu are posibilitatea de a aloca bani pentru a face acest proiect”, a precizat contabilă din localitatea Găleşti.

PRIMARĂ: „LA MIJLOC A FOST O ÎNCURCĂTURĂ”

În satul Ghelăuza, firmele afiliate lui Alexei Voloșciuc au participat la două licitații, anulate însă ulterior de Agenția Achiziții Publice. A treia licitație a fost câștigată de un alt agent economic, dar nici de această dată lucrările de aprovizionare cu apă potabilă a localității nu au fost finalizate. „Lucrările nu au mai avut loc. S-au pornit, am achitat și noi câte 3,2 mii de lei, dar lucrările s-au stopat. Nu se știe când vom avea apă. Oamenii se aprovizionează cu apă după ce și-au făcut fântâni în ogradă. Toți fac acum fântâni, pentru că toți sunt dezamăgiți. După ce primara a fost arestată, nimeni nu mai știe nimic despre acest proiect”, ne-a declarat o locuitoare a satului.

La rândul-i, **Nicoleta Malai**, primara satului Ghelăuza, susține că proiectul a fost prelungit și că acesta „va continua cu siguranță”. Aceasta afirmă că „oamenii care au achitat contribuția s-au dus la bancă și toți au primit acte confirmative. Majoritatea celor care au dat bani au fost conectați până în ogradă. Rămâne de conectat pompa la stația de pompare”. Cât despre relațiile pe care le-a avut cu Alexei Voloșciuc, descrise în sentința de condamnare a omului de afaceri, Malai a precizat că la mijloc a fost „o încurcătură”. „Comaniile dlui nu au câștigat pe teritoriul nostru nicio licitație. Dosarul penal în care figurează numele meu este încă la CNA, la faza de urmărire penală”, a precizat Malai.

Elena Platița, primara satului Tătărești: „Toate datele (despre

dosar, n.r.) le luați de la CNA. Mie nu mi-au spus detaliile ulterioare. Materialele au fost solicitate și de Consiliul Concurenței. Deocamdată, dosarul nici nu-i clasat, nici nu-i trimis în judecată. Eu nu am văzut sentința (pe numele lui Alexei Voloșciuc, n.r.). Am fost ocupată cu alte chestii și oleacă speriată de toată încâlceala asta și că nu au fost cheltuieli mai mari. El a spus că urma să-mi dea mie 5%? Eu nu am văzut materialele astea. Nu este adevărat. Mă uimiți. Unde pot să văd aceste materiale? Îndată după chestiile astea (dosar penal, n.r.), proiectul s-a stopat. După alegeri trebuie de reluat”.

Nicolae Budu, primarul satului Găleşti: „Dosarul meu nu a fost trimis în judecată. Cred că nu-i clasat. Dacă avea să fie clasat, cred că eram la curent. Nu am discutat nici cu avocatul de mai mult timp. Nu m-am atins de mai mult timp de această întrebare. Nu a fost așa ceva (înțelegerea prin care urma să primească 5% din suma lucrărilor, n.r.). Proiectul a fost stopat pentru că finanțările de la Fondul Ecologic s-au oprit peste tot, nu doar la Găleşti”.

LICITAȚII DE 400 DE MILIOANE DE LEI CÂȘTIGATE ÎN PATRU ANI

În perioada 2014-2017, firmele despre care CNA și PA afirmă că erau afiliate lui Alexei Voloșciuc, „Barzine-Cons, „Levprocons”, „Regal-Rent”, „Valenscor-Design” sau „Santeh-Trans” au câștigat, în total, contracte cu statul de aproximativ 400 de milioane de lei. În multe localități însă, din diverse motive, inclusiv financiare, lucrările nu au fost duse la bun sfârșit, astfel că în conturile firmelor nu au intrat toți banii aconțați în urma contractelor semnate. Un raport al Curții de Conturi din 2017 arăta că nivelul de realizare al proiectelor investiționale efectuate de acești operatori variaua între 2% și 95%, majoritatea proiectelor fiind însă realizate în proporție de 20-25%.

Unele companii despre care CNA constata că sunt gestionate, de facto, de Alexei Voloșciuc, fiind vizate în dosarul penal aflat acum pe rolul CA Chișinău, au continuat să pretindă la banii statului. În iunie 2018, firma „Santeh-Trans” a câștigat licitația pentru reparația grădiniței din satul Răzeni, raionul Ialoveni. În decembrie 2017, compania a obținut 1,1 milioane de lei pentru construcția apeductului din satul Gangura, Ialoveni.

În noiembrie 2018, o altă companie vizată în dosarul penal, „Valenscor-Design”, a câștigat o licitație organizată de primăria satului Hârbovăț, raionul Anenii Noi, pentru „lucrări de organizare a circulației rutiere pe un drum din localitate”.

PROBLEMELE PENALE ALE FIRMEI „BARZINE-CONS” ÎNCEP ÎN 2014

În paralel cu dosarul licitațiilor aranjate, Alexei Voloșciuc și Elena Ciornei erau judecați și într-un alt dosar penal, pentru fals în declarații. Conform datelor din rechizitoriu, Alexei Voloșciuc, în calitate de gestoriar al „Barzine-Cons” SRL, având scopul de a corespunde cerințelor licitației organizate în septembrie 2014 de primăria Tohatin (mun. Chișinău) pentru efectuarea lucrărilor contra alunecărilor de teren, în sumă de 16,8 milioane de lei, prin intermediul administratorului „Barzine-Cons”, Elena Ciornei, a organizat prezentarea în adresa primăriei Tohatin a documentelor privind personalul angajat și dotările tehnice ale companiei. În aceste documente era indicat că „Barzine-Cons” avea 46 de angajați și 21 de utilaje și echipamente tehnice necesare executării lucrărilor. În urma verificărilor însă s-a constatat că firma nu avea în proprietate nicio unitate de transport și doar un singur angajat. De asemenea, cei doi ar fi prezentat un contract fictiv de asociere cu o altă firmă și au indicat lipsa subantreprenorilor la executarea lucrărilor.

La 9 septembrie 2014 „Barzine-Cons” SRL a fost desemnată câștigătoare a licitației, însă, neavând utilajul și echipamentul tehnic, precum și personalul calificat necesar executării lucrărilor, a fost subcontractată o altă companie care urma să execute lucrările. Prin sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 29 martie 2019, Elena Ciornei a fost recunoscută vinovată de fals în declarații, însă a fost eliberată de răspundere penală din motivul expirării termenului de prescripție. Prin aceeași sentință, Alexei Voloșciuc a fost achitat din motiv că „nu s-a constatat existența faptei infracțiunii”, acesta declarând, în instanță, că nu a semnat niciun act din pachetul ce ține de licitație și că nu este niciun ordin ca juristul (n.r. – Elena Ciornei) să semneze vreun act. După ce a trecut de CA Chișinău, dosarul celor doi a ajuns pe masa judecătorilor de la Curtea Supremă de Justiție, prima ședință fiind stabilită pentru data de 27 noiembrie 2019.

CERCETAȚI PENAL ÎN TIMP CE CÂȘTIGAU UN CONTRACT DE 2,77 MILIOANE DE DOLARI

Cu doar trei săptămâni înainte ca „Barzine-Cons” și exponenții ei, Alexei Voloșciuc și Elena Ciornei, să fie trimiși în judecată pentru fals în declarații, compania reușea să dea cea mai mare lovitură în domeniul licitațiilor – semnarea contractului de construcție a PTF de stat Palanca, un proiect cu o valoare totală de 7,1 milioane de dolari, finanțat, în cea mai mare parte, de Uniunea Europeană și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD Moldova).

Din valoarea totală a proiectului, operat în comun de autoritățile moldovene și ucrainenești pe teritoriul R. Moldova, compania „Barzine-Cons” SRL, cea care a fost desemnată să efectueze construcția propriu-zisă a PTF Palanca, i-au revenit 2,77 milioane de dolari, echivalentul a aproximativ 48 de milioane de lei.

LA LICITAȚIE AU PARTICIPAT TREI COMPANII. NUMELE CONCURENȚILOR NU ESTE FĂCUT PUBLIC

Conform informațiilor din raportul final asupra construcției PTF Palanca, elaborat de către PNUD, procedurile de achiziție pentru construcția propriu-zisă a PTF Palanca (lotul 3) au demarat pe 17 mai 2017, cu prelungirea termenului-limită până pe data de 10 iulie 2017, „pentru a asigura o competiție mai largă”. Într-un final au fost depuse oferte de participare de la trei companii. PNUD, cu suportul consultantului internațional al proiectului, a evaluat ofertele, în timp ce beneficiarul (Republica Moldova) și donatorul (Uniunea Europeană) au supravegheat procesul, se mai spune în raportul publicat de PNUD. Câștigătoare a licitației a fost desemnată oferta depusă de „Barzine-Cons” SRL, care, se spune în raport, „a corespuns atât din punct de vedere tehnic, cât și al prețului oferit”. Contractul cu „Barzine-Cons” a fost semnat pe 11 septembrie 2017, iar lucrările au început pe 23 octombrie 2017, adică cu o lună mai devreme ca gestionarul companiei, Alexei Voloșciuc, să fie reținut în dosarul licitațiilor trucate cu bani din FEN.

Deoarece PNUD Moldova nu face public numele celorlalte două companii participante la licitație, nu am putut stabili dacă acestea făceau parte din grupul de firme controlate de Alexei Voloșciuc și dacă acesta a aplicat

și în cazul tenderului organizat de PNUD același scenariu ca în cazul licitațiilor organizate de primărie, pentru care s-a ales cu dosar penal. *„Potrivit regulilor și procedurilor corporative¹, valabile pentru toate oficiile sale, PNUD nu este autorizat să facă publice numele celorlalți ofertanți, aceasta fiind informație confidențială. Conform politicii de acces la informație a PNUD, doar documentele de licitație și lista companiilor câștigătoare sunt publice”*, se spune în răspunsul PNUD la solicitarea noastră de informații.

APROAPE UN MILION DE LEI, DE LA CÂȘTIGĂTOR CĂTRE FIRMA UNUI CONSĂTEAN

Nu toți cei 2,77 milioane de dolari ceruți la licitație au rămas la „Barzine-Cons”. Pe 15 octombrie 2017, la o lună de la încheierea contractului cu PNUD, compania a semnat un contract de subantrepriză în valoare de 985 de mii de dolari cu „Solcoci Prim”, firmă cu sediul în satul Micăuți, localitatea de baștină a lui Alexei Voloșciuc. *„Am construit un drum de la zero practic. Pe șantier a fost un volum foarte mare de lucrări și timp puțin. Evident că au fost și subantreprenori. Rețelele de canalizare, construcția, rețelele de electricitate nu poate să le facă o singură companie într-o perioadă atât de scurtă. Se subcontractează companie specializată pe electricitate, companie specializată pe canalizări și apeduct”*, ne-a declarat Grigore Solcoci, fondatorul și administratorul firmei „Solcoci Prim”.

Cât despre cum a ajuns să fie subcontractant în proiectul de reparație a PTF Palanca, Solcoci a menționat că firma sa a fost selectată pentru că avea deja tehnică instalată pe șantier. *„Eu chiar i-am dat și puțin sprijin (lui Alexei Voloșciuc, n.r.). Eu de profesie sunt inginer-constructor și am încercat să-l ajut pe dumnealui. Ca atare drumul l-a câștigat SA „Drumuri-Strășeni”, dar, deoarece noi deja eram în șantier, SA „Drumuri-Strășeni” a hotărât să ni-l dea nouă”, a precizat Grigore Solcoci, care a admis că îl cunoaște pe Alexei Voloșciuc: „El a fost prieten bun cu tatăl meu, adică iată numai care e legătura între noi”*.

În raportul final elaborat de PNUD se mai spune că, deși s-au înregistrat unele întârzieri, cauzate de anumite greșeli de proiectare și de condițiile meteo, antreprenorul a mobilizat personal suplimentar, atingând 100-110 lucrători pe șantier. Pe parcurs, din cauza apariției necesității executării unor lucrări suplimentare, contractul a fost modificat, atât în ceea ce privește creșterea costurilor, cât și prelungirea timpului de

executare. Lucrările au fost finalizate la data indicată după modificarea contractului: 22 decembrie 2018, iar pe 28 decembrie 2018 PTF Palanca a fost inaugurat oficial.

„PNUD NU SOLICITĂ CAZIERE JUDICIARE ALE FONDATORILOR”

Întrebați despre condițiile în care o companie cercetată pentru trucarea licitațiilor publice a ajuns să câștige un tender cu finanțare europeană, organizat de PNUD, reprezentanții instituției ne-au comunicat că numele lui Alexei Voloșciuc nu figura în documentația de tender și că PNUD nu solicită cazierile judiciare ale fondatorilor firmelor cu care încheie contracte. „La concurs au depus ofertele 3 companii, inclusiv „Barzine-Cons” SRL. Conform procedurilor PNUD de procurare, prima etapă presupune evaluarea administrativă, adică se analizează dacă toată informația/documentația solicitată a fost depusă, dacă oferta este completă sau nu, dacă sunt anumite semne de conflict de interese sau alte nereguli care ar periclita transparența și corectitudinea procesului. Astfel, este exclus să fie acceptate în concurs companii care au aceiași fondatori, fiind efectuate verificări în băncile de date deschise. În cazul depistării aceleiași persoane ca fondator a mai multor companii, ofertele vizate sunt descalificate”, se menționează într-un răspuns oferit de PNUD.

„PNUD nu solicită cazieră judiciară ale fondatorilor și/sau echipei propuse pentru a presta serviciul solicitat și nu este în măsură să acceseze informații despre dosarele în derulare sau finalizate. Ofertantul (compania sau consorțiul) declară pe propria răspundere istoricul litigiilor curente și soluționate. Alexei Voloșciuc nu figurează în documentația de tender în nicio calitate”, se mai spune în același răspuns în care se precizează că „acesta este singurul contract pe care PNUD Moldova l-a încheiat cu compania respectivă”.

IGPF: „APAR SCURGERI DE APĂ DE PE ACOPERIȘUL CLĂDIRII ÎN ÎNCĂPERILE DE SERVICIU”

Deși PTF Palanca a fost dat în exploatare în luna decembrie 2018, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră (IGPF), unul dintre beneficiarii finali ai proiectului, a reclamat îndeplinirea necalitativă a

lucrărilor de construcție. Într-un răspuns oficial, IGPF, care a beneficiat de încăperi de serviciu și echipament de control necesar activității de serviciu în cadrul proiectului, a precizat că au fost „depistate probleme, urmare a îndeplinirii necalitative a lucrărilor de construcție”. „În blocul administrativ, în cazul precipitațiilor, apar scurgeri de apă de pe acoperișul clădirii în încăperile de serviciu. Cabinele de control la intrare în țară, pe direcția camioanelor, nu sunt funcționale (lipsește conexiunea între bazele de date) din cauza sistemului de drenaj defectuos, prin urmare, în canalele subterane prin care este trasat cablajul, persistă apă”. Despre problemele depistate IGPF anunță că a notificat Serviciul Vamal.

O ALTĂ COMPANIE, ALȚI BANI EUROPENI

Și o altă firmă despre care CNA a stabilit că făcea parte din grupul celor gestionate de Alexei Voloșciuc, „Levprocons” SRL, a beneficiat de bani europeni printr-un proiect implementat de PNUD. Mai exact, în perioada octombrie 2016 – august 2017, „Levprocons” SRL a încasat 180 de mii de euro pentru lucrări de reconstrucție a conductei de canalizare a satului Speia, raionul Anenii Noi, și furnizarea de echipamente pentru stația de epurare din același sat. Primarul localității, Vitalie Coteș, spune că lucrările au fost efectuate și că sistemul de canalizare este în prezent funcțional.

În schimb, la Cioburciu, raionul Ștefan-Vodă, o altă localitate unde „Levprocons” a câștigat o licitație, de această dată finanțată de FEN, lucrările nu au mai fost efectuate. Primarul localității, Dumitru Wissotsky, susține că „Levprocons” nu și-a onorat obligațiile contractuale și, din acest motiv, a cerut Agenției Achiziții Publice introducerea companiei în lista de interdicție a operatorilor economici. Astfel, „Levprocons” a primit interdicție de a participa la licitațiile organizate de stat pentru o perioadă de trei ani: 11 mai 2018 – 11 mai 2021. „N-a îndeplinit condițiile și conform regulamentului am procedat așa. Ei trebuiau să facă stația de epurare, s-o procure, s-o instaleze, să facă toate amenajările. N-au respectat condițiile. Ei au propus anumite condiții, eu n-am acceptat și așa s-a terminat. A expirat termenul de valabilitate a contractului și după asta s-a început procedura de depunere a actelor la Agenția Achiziții Publice pentru a-i pune în lista interdicțiilor. Noi am mers conform procedurii mai departe, am făcut altă licitație, s-a găsit un agent economic care a câștigat și acum merg lucrările”, ne-a comunicat primarul, precizând că, din cauza problemelor

cu „Levprocons”, construcția stației de epurare a întârziat cu câțiva ani, nefiind dată în exploatare nici până astăzi.

Am încercat pe parcursul mai multor zile să luăm legătura cu Alexei Voloșciuc și cu Elena Ciornei, fina acestuia și proprietara din acte a firmei „Barzine-Cons”, prin intermediul unui număr de telefon al companiei. Interlocutoarea, care s-a prezentat ca fiind secretara companiei, ne-a spus inițial că nici Elena Ciornei și nici Alexei Voloșciuc nu se află la sediul companiei, dar că îi va transmite lui Voloșciuc să ne contacteze. În următoarele zile nu am fost contactați și nici la telefonul companiei nu ni s-a mai răspuns. Abia luni, 14 octombrie, secretara ne-a răspuns din nou la telefon, însă, când a aflat că sunăm de la Ziarul de Gardă, ne-a spus: „Scuzați, interviu noi nu dăm” și a închis telefonul. Ulterior am scris un mesaj pe telefonul mobil al companiei în care comunicam că scriem un articol în care este vizat Alexei Voloșciuc și că vrem să obținem un punct de vedere al acestuia. Peste aproximativ o oră am primit un sms de la un alt număr de telefon cu următorul conținut: „Vă anunțăm că nu vă pot da nici un răspuns la solicitările dvs. deoarece nu am proiectul articolului. În caz când articolul va conține date eronate despre persoana mea sau despre companie eu am anunțat biroul de avocați și ne vom adresa în judecată cum pe articolul acesta așa și pe articolul precedent care conține date ce îmi știrbesc imaginea”. Ulterior, atât mesajele, cât și apelurile noastre către ambele numere de telefon au rămas fără răspuns.

Alexei Voloșciuc, beneficiarul companiei „Barzine-Cons”, a fost membru al PLDM și președinte al Organizației Teritoriale Ciocana a formațiunii. În 2017 însă numele lui apare în calitate de donator pentru PDM. Voloșciuc a fost anterior primar al localității Ratuș din raionul Telenești.

Investigația jurnalistică a fost realizată cu sprijinul Biroului Regional pentru Europa de Sud-Est al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate (Sofia, Bulgaria), cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, în cadrul proiectului „Dezvoltarea cooperării cu societatea civilă în țările Parteneriatului Estic și Rusia”. Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate, dar și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, nu sunt responsabile pentru conținutul materialului jurnalistic. Părerile și constatările exprimate în această investigație sunt exclusiv ale autorilor.

ADNOTARE

- 1 Setul de reguli corporative valabile în proiectele implementate de PNUD, <https://www.undp.org/content/undp/en/home/accountability/transparency/information-disclosure-policy.html>

685 DE MILIOANE DE LEI. REFORMA CLĂDIRILOR ÎN LOCUL REFORMEI JUSTIȚIEI

VICTOR MOȘNEAG,
ZIARUL DE GARDĂ, octombrie 2019

685,4 milioane de lei. Atât a costat bugetul de stat reforma justiției, implementată în R. Moldova în perioada 2013-2017. Pentru a crea un sistem de justiție „fără corupție, independent, profesionist și imparțial”, Uniunea Europeană s-a oferit să transfere autorităților de la Chișinău aproape dublu față de cheltuielile suportate de buget: nu mai puțin de 60 de milioane de euro, echivalentul a 1,2 miliarde de lei. În schimbul banilor, țara noastră trebuia să demonstreze dorință și progres în implementarea reformelor promise. Până în final însă, autoritățile nu au reușit să absoarbă nici măcar jumătate din finanțarea externă pe care o aveau practic în buzunar, iar reforma justiției a lăsat în urmă, pe lângă clădiri renovate, dosare penale și licitații publice câștigate de firme „de-ale casei”, un sistem de justiție controlabil și influențat politic.

14 iunie 2013. La Bruxelles este semnat Acordul de finanțare dintre Guvernul R. Moldova și Uniunea Europeană privind Programul de suport al reformei justiției. Actul prevedea că bugetul de stat va primi asistență internațională în valoare totală de 60 de milioane de euro pentru a susține reforma justiției, promisă de guvernarea pro-europeană instalată la putere după alegerile parlamentare din anul 2009. Bani erau să sprijine financiar implementarea Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției (SRSJ), adoptată de Parlament în anul 2011 și derulată în perioada 2011-2017.

CE PREVEDEA ACORDUL DE FINANȚARE

Acordul de finanțare semnat de Guvernul R. Moldova și Uniunea Europeană stabilea acordarea a 58,2 milioane de euro în calitate de sprijin bugetar și a 1,8 milioane de euro în calitate de sprijin complementar. „Obiectivul general al programului este de a crea un sector al justiției accesibil, eficient, independent și transparent, cu o înaltă responsabilitate publică și în conformitate cu standardele europene, pentru a asigura supremația legii și protecția drepturilor omului și de a sprijini Guvernul în punerea în aplicare a SRSJ”, anunța acordul.

Perioada de executare a acordului era de 72 de luni din data intrării în vigoare. Faza de implementare operațională urma să se deruleze între anii 2013-2016, iar faza de încheiere – între anii 2017-2018. Conform informațiilor din acord, bugetul de stat ar fi trebuit să fie

suplimentat în patru tranșe împărțite aproape egal: 15 milioane de euro în 2013, 15 milioane de euro în 2014, alte 15 milioane în 2015, 13,2 milioane de euro în 2016, iar 1,8 milioane de euro, în calitate de grant, urmau să fie folosite pentru „procurări și servicii” în aceeași perioadă.

ÎNTRE 2013-2018, ÎN BUGETUL DE STAT AU INTRAT 28,2 MIL. DE EURO ÎN LOC DE 60 DE MILIOANE DISPONIBILE

Într-un răspuns primit de la Ministerul Finanțelor (MF) se menționează că suma și calendarul specific pentru fiecare debursare erau bazate pe o evaluare a „conformității cu Condițiile Generale și Speciale din Acordul de finanțare”, iar **„suportul bugetar în cauză constituia o formă de asistență nerambursabilă neîntințită, debursată direct în contul trezoreriei al MF”**.

„Prima tranșă fixă, în valoare de 15 milioane de euro, a fost debursată fără condiționalități specifice, iar tranșele următoare (variabile) urmau a fi debursate în funcție de nivelul de executare a măsurilor de politici, parte componentă a condițiilor speciale descrise în anexele Acordului de finanțare”, precizează MF, în același răspuns pregătit pentru ZdG. Astfel, instituția subliniază că *„în decursul anilor 2013-2018, din contul programului de suport bugetar sus-menționat au fost debursate mijloace bănești sub formă de grant, la contul unic trezoreriei, în sumă totală de 28,2 milioane de euro, (47% din suma stabilită în acord), echivalentul a 506,9 milioane de lei”*. Totodată, ministerul susține că, în perioada implementării SRSJ, din contul bugetului de stat au fost executate mijloace financiare în sumă de 685,4 milioane de lei, cu aproape 180 de milioane de lei mai mult decât a primit statul din finanțarea externă.

SUSȚINEREA EXTERNĂ A REFORMEI JUSTIȚIEI, STOPATĂ OFICIAL ÎN 2017

De ce statul nu a mai primit cele aproximativ 30 de milioane de euro pe care le avea practic în buzunar, în urma acordului cu UE din iunie 2013? În octombrie 2017, într-un comunicat de presă, Delegația UE în R. Moldova anunța, oficial, că aproximativ 28 de milioane de euro nu vor ajunge în bugetul de stat din cauză că autoritățile de la Chișinău „au

arătat un angajament insuficient pentru a implementa reforme în sectorul justiției în anii 2014-2015”. „Cu alocarea insuficientă a fondurilor și a personalului, reformele necesare nu au fost implementate. Drept rezultat, progresul înregistrat nu a fost suficient”, preciza Delegația Uniunii Europene.

Într-un răspuns de precizare remis către ZdG în septembrie 2019, oficialii europeni au punctat că cele aproximativ 30 de milioane de euro nu mai sunt disponibile pentru R. Moldova, programul fiind deja închis.

În perioada în care Delegația UE a făcut anunțul despre blocarea finanțării, ministru al Justiției era Vladimir Cebotari, actual deputat al Partidului Democrat din Moldova (PDM). Imediat, ministerul a reacționat, pasând responsabilitatea stopării finanțării către predecesori: *„Ne așteptăm ca factorii politici responsabili de conducerea Ministerului Justiției (MJ) să își asume vina ce le revine pentru restanțele și erorile din 2014 și prima parte din 2015”*. Cebotari era la MJ din iulie 2015, iar înaintea sa, instituția a fost condusă de exponenții Partidului Liberal Democrat din Moldova, Oleg Efrim (din 2011 până în decembrie 2014) și Vladimir Grosu (februarie – iulie 2015).

FOȘTII MINIȘTRI DESPRE RESPONSABILII DE RATAREA FINANȚĂRII DE LA UE

„Pentru cei care au memorie scurtă vreau să amintesc că prima tranșă de la UE am primit-o integral în 2013. În 2014 am primit banii pentru reformele din anul precedent. Ultimul meu an de mandat a fost 2014. Noi am fost penalizați cu 1,8 milioane pentru că nu a fost votată Legea cu privire la procuratură, votată deja în 2015. Unicii bani primiți pentru reforma justiției de la UE au fost pentru reforme făcute în mandatul meu. Restul banilor, deja nu știu. Eu am făcut totul ca acești bani să fie oferiți”, afirmă ex-ministrul Oleg Efrim, ca răspuns la mesajul lui Vladimir Cebotari.

Cu o replică similară vine și fostul ministru Vladimir Grosu. *„Dl Cebotari a devenit ministru în august 2015. Și atunci, la sfârșit de 2015, început de 2016, trebuia să vină o misiune de evaluare din partea UE și să aprecieze cât noi am implementat și cât nu, ca să vadă ce procentaj din sumele destinate finanțării reformei să fie acordate de către UE. Presupun că atunci MJ nu era gata să primească acea misiune de evaluare și a încercat să amâne venirea misiunii. Presupun că au încercat asta pentru anul 2017, pentru a încerca să obțină o finanțare maxim posibilă, dar nu le-a ieșit și*

au pierdut totul. Ei au ratat a treia și a patra tranșă, nu noi. Prima tranșă a fost plătită integral, a doua tranșă a venit, formată din 13 milioane și nu 15 milioane de euro, pentru că autoritățile nu au adoptat Legea cu privire la procuratură. Asta a fost cea mai mare problemă. Pe urmă, eu fiind ministrul Justiției, în 2015, am promovat în primă lectură noul proiect de lege cu privire la procuratură. Să nu uităm însă că în 2014 au fost alegeri, iar atunci Parlamentul nu adopta nimic din ce s-a pornit. Asta a durat până în primăvara anului 2015”, a punctat fostul oficial.

CSM ȘI MJ AU „ÎNGHIȚIT” 86% DIN BUGETUL DEDICAT REFORMEI JUSTIȚIEI

În perioada derulării SRSJ, cei mai mulți bani din bugetul de stat pentru REFORME i-a primit Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) – aproximativ 337 de milioane de lei, adică aproape jumătate din banii alocați de stat în perioada 2013-2017 pentru reforma justiției.

Altă instituție care a absorbit banii dedicați reformei a fost chiar MJ, care a beneficiat, împreună cu instituțiile pe care le are în subordine, în aceeași perioadă, de aproximativ 253 de milioane de lei. În total, cele două instituții au „înghițit” nu mai puțin de 590 de milioane de lei pentru reforma justiției în perioada 2013-2017, adică 86% din bugetul total cheltuit în această perioadă de toate instituțiile statului implicate în aplicarea SRSJ.

În topul instituțiilor care au primit cei mai mulți bani în cadrul SRSJ regăsim și Procuratura Generală (PG). Aceasta a beneficiat, din bugetul de stat dedicat reformei justiției, de aproximativ 31 de milioane de lei. Institutul Național al Justiției (INJ) a încasat 25,6 milioane de lei, iar topul este completat de către Ministerul Sănătății, care a primit în cadrul SRSJ 10,6 milioane de lei, majoritatea în anul 2013. În total, 13 instituții au fost beneficiarele celor 685,4 milioane de lei dedicați implementării SRSJ, conform informațiilor furnizate de către MF (tabel 1).

CINCI INSTITUȚII AU PRIMIT 95% DIN BANII DESTINAȚI REFORMEI JUSTIȚIEI

Am solicitat de la cele cinci instituții de stat care au primit împreună aproximativ 657,2 milioane de lei din cei 685,4 milioane alocați, adică 95% din banii destinați reformei justiției, informații despre cum

au fost cheltuite mijloacele financiare.

Am constatat că, pentru instituțiile care au gestionat acești bani, reforma justiției, alimentată inclusiv din fonduri europene, a însemnat mai degrabă achiziții și reparații costisitoare de sedii sau mașini. În alte cazuri, din banii destinați reformei s-au plătit salariile pentru angajații acelei instituții. Pentru gestionarea defectuoasă a fondurilor din SRSJ au fost deschise două dosare penale.

CSM A ÎNȚIAT REFORMA JUSTIȚIEI PRIN ACHIZIȚIONAREA UNUI NOU SEDIU, ÎN VALOARE 32,7 MILIOANE DE LEI

Începem cu CSM, marele beneficiar al fondurilor destinate implementării SRSJ, instituția primind, conform informațiilor furnizate de MF, aproximativ 337 de milioane de lei pentru a reforma justiția. Ce a făcut CSM cu acești bani?

În 2013, conform informațiilor oferite într-un răspuns oficial de către instituție, majoritatea banilor alocați pentru reformă au fost cheltuiți pentru procurarea noului sediu al CSM, amplasat pe str. Mihai Eminescu din capitală. Prima tranșă pentru procurarea bunului primită de CSM a fost în valoare de 28,7 milioane de lei, ea fiind plătită la 31 decembrie 2013. Clădirea a fost cumpărată de la compania „Profmedstil” SRL și a costat, în total, 32,7 milioane de lei. Noul sediu al CSM a fost achiziționat dintr-o singură sursă, la licitație fiind propusă doar o singură ofertă.

ÎN 2014, 70 DE MILIOANE DE LEI UTILIZAȚI PENTRU LUCRĂRI DE RECONSTRUCȚIE A SEDIILOR INSTANȚELOR

Și în anii următori, la CSM și instanțele de judecată, „reformele” au continuat cu lucrări de reparație capitală și renovare a sediilor sau cu procurarea mobilierului. Anual, din 2014 și până în 2017, peste 25 de milioane de lei destinați reformei au fost cheltuiți pentru remunerarea asistenților judiciari, funcție introdusă în legislație în perioada implementării SRSJ. În 2014, de exemplu, $\frac{2}{3}$ din cele 96 de milioane de lei destinate CSM în cadrul SRSJ, adică aproximativ 70 de milioane de lei, au fost utilizate pentru lucrări de construcție și renovare a sediilor instanțelor.

Conform informațiilor furnizate de către CSM, pe parcursul anului

2014, din bugetul pentru implementarea SRSJ au primit bani pentru reparații 51 de instanțe de fond și curți de apel. Cei mai mulți bani, peste 30 de milioane de lei, au plecat spre reconstrucția sediului Curții de Apel (CA) Chișinău.

ZdG a scris anterior că, în total, lucrările au costat aproximativ 82 de milioane de lei, acestea fiind efectuate de către firma „MCI & CO-CONSTRUCT” SRL, deținută, la rândul-i, de o altă companie care era gestionată atunci de către Pavel Caba, fost coleg de partid în cadrul Alianței Moldova Noastră cu președintele CA Chișinău din acea perioadă, Ion Pleșca.

SEDIUL JUDECĂTORIEI NISPORENI, REPARAT DIN BANII PENTRU REFORMA JUSTIȚIEI, ACORDAT PESTE 3 ANI AGENȚIEI SERVICII PUBLICE

În lista celor 51 de instanțe care au beneficiat în 2014 de bani pentru reparații regăsim nu mai puțin de 25 de judecătorii care, conform legislației, nu ar trebui să mai existe până în anul 2027 (vezi tabel 2). Or, în aprilie 2016, la scurt timp după reparația capitală a tuturor instanțelor de judecată din țară, Parlamentul a votat în lectură finală legea cu privire la reorganizarea hărții judecătorești, mai multe instanțe fiind comasate. Astfel, începând cu 1 ianuarie 2017, în țară există doar 15 instanțe judecătorești de nivelul întâi (judecătorii). În următorii ani, treptat, urmează să aibă loc și unificarea sediilor, astfel că, inclusiv sediile celor 25 de judecătorii renovate în 2014 ar trebui să nu mai fie utilizate pentru a face justiție.

Procesul de unificare a instanțelor deja a demarat. În 2014 și 2015, de exemplu, în reparația sediului Judecătoriei Nisporeni, din banii destinați reformei justiției, au fost investiți nu mai puțin de 3 milioane de lei. În 2018 însă, toți judecătorii instanței de la Nisporeni au părăsit clădirea renovată, după ce Judecătoria Nisporeni s-a unificat, oficial, cu Judecătoria Ungheni, a cărui sediu a fost construit de la zero și dat în exploatare la începutul anului 2018. Conform datelor de la Cadastru, sediul fostei judecătorii Nisporeni, renovat din banii pentru reforma justiției, a fost acordat, în gestiune economică, printr-o hotărâre de Guvern, Agenției Servicii Publice.

REPARAȚIA CA CHIȘINĂU, CEA MAI COSTISITOARE LUCRARE EFECTUATĂ DIN BANII PENTRU REFORMĂ

În 2015, practica a continuat, iar pentru implementarea SRSJ, instanțele de judecată au primit aproximativ 85 de milioane de lei. În 2015, pentru reparație, cei mai mulți bani, 37 de milioane de lei au mers, din nou, către CA Chișinău. La fel ca în 2014, și în lista beneficiarilor din 2015 se regăsesc mai multe judecătoria care urmau, în aprilie 2016 să devină ținta reorganizării hărții judecătorești. În total, în 2016, instanțele de judecată, pentru implementarea SRSJ, au primit 84,2 milioane de lei, dintre care 46,9 milioane au fost cheltuiți pentru reparații, iar alte 37,2 milioane, ca și în anii precedenți, pentru remunerarea celor 402 asistenți judiciari.

În 2016, suplimentar la cele aproximativ 63 de milioane de lei pe care le-a primit anterior, Ion Pleșca, președintele de atunci al CA Chișinău, a cerut și a primit încă 17,8 milioane de lei pentru finalizarea reparației sediului central. În 2017, din resursele planificate pentru CSM în procesul de implementare a SRSJ, cu 32 de milioane de lei au fost finalizate lucrările de construcție a sediului Judecătoriei Ungheni, iar cu alte 8 milioane a fost renovat sediul Buiucani al Judecătoriei Chișinău.

PENITENCIARELE AU PRIMIT CEI MAI MULȚI BANI DESTINAȚI REFORMEI MJ

MJ, prin intermediul instituțiilor din subordine, a fost al doilea cel mai important beneficiar al banilor din cadrul SRSJ, primind în perioada 2013-2017 aproximativ 253 de milioane de lei, conform datelor furnizate de către MF. Am solicitat și de la MJ o informație despre sumele de bani primite, dar și despre cum acestea au fost cheltuite. În răspunsul instituției am primit însă cifre diferite față de cele oferite de către MF. Cifra totală pe care MJ susține că a cheltuit-o este mai mică cu aproximativ 50 de milioane de lei decât cifra anunțată de MF.

O analiză a banilor utilizați de MJ, în special prin intermediul instituțiilor subordonate, arată că, cea mai mare parte din bani a mers către lucrări de reparație. Mai exact, 95 de milioane de lei au fost acordați pentru Departamentul Instituției Penitenciare, actuala Administrație Națională a Penitenciarelor pentru „elaborarea și implementarea planurilor de construcție sau reconstrucție a sediilor instituțiilor de detenție”. Alte

28 de milioane de lei au fost utilizate de către aceeași instituție pentru „dezvoltarea bazei-tehnică materiale și a infrastructurii în toate locurile privative de libertate conform cu standardele europene și instalarea echipamentelor de supraveghere video în toate locurile de detenție”.

Cu banii pentru reformă, MJ și instituțiile subordonate au elaborat diverse studii, ghiduri, pliante sau au creat mai multe programe electronice, însă nu au uitat nici de confort. Astfel, în perioada 2013-2014, MJ a cheltuit nu mai puțin de 11,3 milioane de lei pentru „asigurarea unor condiții adecvate de lucru personalului pentru a eficientiza activitatea acestuia”. În aceeași ani, MJ a cheltuit încă 2,6 milioane de lei pentru „organizarea cursurilor de instruire a personalului”.

DOSAR PENAL PENTRU ACHIZIȚIONAREA SISTEMELOR INFORMAȚIONALE DE CĂTRE MJ

În decembrie 2018, felul în care MJ a cheltuit o parte din banii dedicați reformei justiției a intrat și în vizorul Centrului Național Anticorupție (CNA). Instituția gestionează o cauză penală pentru „exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu”. Într-un răspuns oferit pentru ZdG, CNA menționează că în perioada 2013-2015, MJ a achiziționat 6 sisteme informaționale, fiind alocate mijloace financiare publice în valoare de peste 20 de milioane de lei.

„Cele 6 sisteme informaționale au fost transmise din gestiunea MJ în gestiunea Centrului de Informații Juridice, iar până în momentul de față nu au fost lansate și nu au fost recepționate de beneficiarii finali, necâtând la faptul că banii au fost alocați și transferați încă în perioada anilor 2013-2015”, susține CNA.

SISTEMELE ACHIZIȚIONATE ÎN 2013-2015 NU SUNT UTILIZABILE NICI ÎN 2019

„Dintre sistemele informaționale nominalizate, e-executare, e-legislație, e-procură și e-rețineri au fost achiziționate în lipsa unui concept tehnic, fapt invocat ulterior drept motiv al neimplementării. Totodată, s-au stabilit cazuri de utilizare ineficientă a resurselor financiare publice, care derivă din acțiunile neclare ale factorilor de decizie a MJ, cum ar fi acțiunile de contractare suplimentară a unor întreprinderi la

elaborarea și implementarea sistemelor informaționale, achitarea mențenanței în cazul sistemelor informaționale neimplementate, majorarea contractelor de achiziție, acceptarea de către grupul de lucru a unor oferte mai mari decât resursele financiare prevăzute inițial pentru implementarea sistemelor informaționale. Potrivit materialelor procesului penal, au fost identificate informații și stabilite posibile relații dintre persoanele care gestionează agenții economici desemnați câștigători ai licitațiilor privind achiziționarea celor 6 sisteme informaționale și persoane publice, membri ai grupurilor de lucru, precum și factori de decizie ai MJ”, precizează CNA.

Solicitat de ZdG, Gheorghe Nicolaescu, directorul Agenției Resurse Informaționale Juridice, fostul Centru de Informații Juridice, a confirmat că, în septembrie 2019, sistemele la care face referire CNA nu pot fi încă utilizate. *„Aceste sisteme, în acest moment, parcurg procedura legală... Orice sistem tehnic are nevoie de un concept tehnic și de un regulament, care trebuie să fie aprobate de către Guvern. Ele, la moment, sunt în procedură de aprobare de către Guvern. Aceste sisteme, oficial, nu au fost utilizabile niciodată. Au fost doar testate. Aceste sisteme sunt direct legate de prevederile legale, de exemplu, de Codul Civil, care recent s-a modificat. Aceste sisteme, parcurgând procedura de aprobare, concomitent se modifica legislația. Și tot așa. Eu nu pot să vă comunic detalii despre ce a fost în perioada 2013-2015, pentru că sunt în funcție din martie 2019. Tot ce vă pot spune e că, în mare parte, tergiversarea aprobării acestor sisteme este legată direct cu modificările în legislație care au avut loc în ultimul timp”,* a precizat Nicolaescu.

„Eu nu cunosc despre existența unui asemenea dosar. Dacă o să am calitate procesuală, probabil o să aflați. Eu îmi amintesc despre mai multe sisteme electronice, dar știu că în procesul de implementare erau implicate mai multe instituții de stat. Că au fost programe care nu au fost duse până la capăt, e altceva”, spune ex-ministrul din perioada achizițiilor, Oleg Efrim.

PG: CEI MAI MULȚI BANI PENTRU REFORMĂ CHELTUIȚI PENTRU MAȘINI ȘI REPARAȚII

PG a primit din bugetul de stat pentru reforma justiției în perioada 2013-2016 aproximativ 31 de milioane de lei. În 2013, instituția a beneficiat de 5,4 milioane de lei. Cei mai mulți bani, aproximativ 2,6 milioane de lei, au fost cheltuiți, conform informațiilor pe care ni le-a

furnizat PG la solicitare, pentru reparația sediilor procuraturilor teritoriale din Orhei, Leova, Anenii Noi, Soroca și pentru achiziționarea a 8 automobile noi de la compania „Daac Autosport” SRL. 2,15 milioane de lei PG i-a plătit către PNUD pentru crearea platformei E-dosar, iar alte aproximativ 600 de mii de lei au fost plătiți pentru achiziționarea echipamentelor pentru audierea martorilor minori. 59 de mii de lei au ajuns în conturile firmei „Acvilin Grup”, gestionată de familia lui Iurii Luncașu, omul de afaceri găsit mort la mijlocul lunii august 2019, procurorii cumpărând de la compania sa 250 de scaune și 6 fotolii „prestij”.

În 2014, în conturile PG pentru reforme au intrat 13,6 milioane de lei. Și de această dată, cei mai mulți bani au fost plătiți pentru achiziționarea automobilelor și reparația mai multor sedii ale procuraturilor teritoriale – aproximativ 12 milioane de lei. Dacă automobilele, 19 la număr, au fost cumpărate pentru suma de 4,2 milioane de lei de la compania „Daac Auto” SRL, gestionată de consilierul municipal Vasile Chirtoca, lucrările de reparație a sediilor au fost împărțite între câteva companii.

FIRMA FAMILIEI UNUI MEMBRU AL CSP A EXECUTAT LUCRĂRI DE MILIOANE PENTRU REPARAȚIA SEDIILOR PROCURATURILOR

Cel mai bănos contract, în valoare de 3 milioane de lei, pentru reparația sediului Procuraturii Cahul, a fost câștigat de firma „Duxprim Service” SRL. Compania este fondată de Mihail Hadârcă, tatăl doctorului în drept Igor Hadârcă și al judecătoarei Victoria Hadârcă. În perioada în care firma tatălui câștiga contractul cu PG, Igor Hadârcă era membru al Consiliului Superior al Procurorilor (CSP), ales de Parlament în decembrie 2013 pentru un mandat de patru ani. În același an, firma familiei Hadârcă a reparat și sediul Procuraturii Basarabeasca pentru suma de 866 de mii de lei.

Dar, în ultimii ani, compania a fost practic abonată la efectuarea unor lucrări pentru renovarea unor edificii, în special din justiție, majoritatea dintre ele fiind sponsorizate din banii pentru SRSJ. Astfel, firma „Duxprim Service” SRL a câștigat în ultimii ani licitații de aproximativ 50 de milioane de lei pentru reparația sediilor oficiilor Buiucani și Centru ale Judecătoriei Chișinău. Totodată, compania a obținut aproximativ 15 milioane de lei pentru că a reparat sediul Ministerului

Justiției și alte 4,6 milioane de lei pentru că a participat la reconstrucția sediului Institutului Național al Justiției.

În 2015, PG a beneficiat de 2,5 milioane de lei, iar dintre aceștia, 1,2 milioane au mers, iarăși, către firma „Duxprim Service” SRL pentru finalizarea reparației capitale a sediilor procuraturilor Cahul și Basarabeasca. Ceilalți bani au mers către reparația sediilor procuraturilor din Ștefan Vodă și Fălești, dar și pentru procurarea tehnicii de calcul pentru susținerea programului e-dosar. În 2016, ultimul an în care PG a beneficiat de bani din cadrul SRSJ, în conturile instituției au intrat 9,2 milioane de lei. Peste 5 milioane de lei au fost cheltuiți pentru instalarea camerelor video și turnichetelor, iar alte 4 milioane, la fel ca în 2015, pentru procurarea tehnicii de calcul pentru susținerea programului e-dosar.

Igor Hadârcă, fost membru al CSP, afirmă că licitațiile câștigate de firma familiei sale nu au nicio legătură cu activitatea sa. *„Procedura de încheiere a contractelor nu depinde de o persoană sau de două. Toată activitatea care s-a desfășurat (la CSP, n.r.) nu a avut nicio dependență la încheierea contractelor. Absolut cu nimic nu a influențat activitatea mea de la CSP câștigarea licitațiilor de către firma familiei. E o procedură care nu este în atribuția CSP. Încă ceva vreau să vă spun. Activitatea firmei nu se face pe bani publici. Inițial, firma face lucrările din banii proprii. Se achită firmei ulterior, după ce se fac lucrările. Mai mult ca atât, pentru că nu au fost făcute achitățile la timp, firma practic nu mai poate activa. Datoriile au fost timp de vreo patru ani. Abia anul acesta am primit banii”,* susține Igor Hadârcă. *„Noi am participat la multe concursuri, nu doar în justiție. Dar, la încheierea contractelor este un formular în care se precizează experiența similară în domeniu. Existând experiență, recomandări din partea altor organizații similare unde s-au desfășurat asemenea lucrări, a fost un avantaj. Având rezultate într-un anumit domeniu, are loc extinderea companiei ca executant al lucrărilor. Și vreau să mai precizez că firma a câștigat și a participat la licitații și înainte ca eu să ajung membru al CSP”,* a punctat Hadârcă.

REFORMA DE LA INJ: REPARAȚIA SEDIULUI ȘI PLATA SALARIILOR

INJ, al patrulea cel mai important beneficiar financiar al SRSJ, a primit, în 2013, aproximativ 10 milioane de lei. La fel ca și celelalte instituții ale statului, cei mai mulți bani INJ i-a cheltuit pentru investiții capitale.

Mai exact, 8,5 milioane de lei au fost plătiți firmei „Const-Service” pentru restaurarea clădirii blocului administrativ al instituției. Restul sumei a fost utilizat pentru retribuirea muncii angajaților, plăți de asigurări sociale și medicale sau pentru procurarea de mărfuri și servicii.

În 2014, la INJ au ajuns 3,3 milioane de lei. La fel ca în 2013, 1,7 milioane de lei au fost cheltuiți pentru salariile angajaților, 545 de mii de lei – pentru plata mărfurilor și serviciilor și alți 539 de mii de lei pentru crearea Centrului de Informații Juridice, structură nouă în cadrul instituției. În anii 2015-2016, INJ a primit 2,3 milioane de lei, respectiv 1,3 milioane de lei, majoritatea banilor fiind alocați pentru retribuirea muncii angajaților. În 2017, INJ a primit 8,6 milioane de lei în cadrul SRSJ. Jumătate din această sumă a fost transferată către PNUD Moldova în urma unui acord de cofinanțare pentru efectuarea lucrărilor de consolidare a sediului INJ, *„în urma unor rapoarte de expertiză tehnică prin care experții au constatat deficiențe în structura de rezistență a clădirii, care nu corespunde cerințelor actuale pentru rezistența antiseismică, ținând cont de faptul că blocul a fost construit cu 100 de ani în urmă. Această finanțare a fost suplinită cu o contribuție considerabilă din partea Guvernului SUA”*, a precizat INJ. Restul sumei, de 4,6 milioane de lei, a fost redirecționată către amenajarea teritoriului INJ, printre care consolidarea gardului și construcția unui garaj cu 3 secții. Lucrările au fost efectuate de firma familiei Hadârcă, „Duxprim Service”, în urma unei licitații câștigată în iunie 2017.

10 MILIOANE DE LEI AU AJUNS LA MINISTERUL SĂNĂTĂȚII ÎN 2013, PENTRU UN ECHIPAMENT CARE A DEVENIT FUNCȚIONAL ABIA ÎN 2019

Ministerul Sănătății, actualul Minister al Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, a primit, în cadrul SRSJ, aproximativ 10,6 milioane de lei. Majoritatea banilor au fost cheltuiți pentru a procura echipament pentru efectuarea testelor ADN. Acesta urma să faciliteze procesul de investigare a infracțiunilor cu acumularea probelor din punct de vedere științific și probarea exclusivă prin intermediul expertizei medico-legale. Pentru achiziționarea aparatului a fost constituit un grup de lucru pentru achiziții publice, a cărui misiune era selectarea companiei care urma să livreze către Centrul de Medicină Legală (CML) acest echipament.

Câștigătoare a licitației a fost desemnată firma „Eyecon Medical” SRL,

iar contractul de 9,76 milioane de lei a fost înregistrat la Agenția Achiziții Publice pe 10 ianuarie 2014. Licitația a intrat în vizorul Procuraturii Anticorupție și Centrului Național Anticorupție (CNA), care, în august 2017, anunțau că ex-directorul CML (Ion Cuvșinov), adjunctul acestuia (Andrei Pădure) și un specialist din cadrul instituției au fost reținuți, fiind bănuți de depășirea atribuțiilor de serviciu prin trucarea licitației de achiziționare a echipamentului pentru laboratorul ADN. Dosarul fostului director Cuvșinov se află însă și acum pe masa magistraților de la Judecătoria Chișinău.

REPREZENTANȚII CML, ACUZAȚI CĂ AR FI FAVORIZAT COMPANIA CARE A CÂȘTIGAT LICITAȚIA

În cadrul dosarului penal, s-a stabilit că reprezentanții CML „ar fi dat asigurări unei companii din România (Eyecon Medical, n.r.) că o va favoriza la licitația pentru procurarea echipamentului necesar pentru dotarea laboratorului ADN. În urma discuțiilor, s-a convenit elaborarea caietului de sarcini, astfel încât parametrii și specificațiile tehnice ale utilajului solicitat să coincidă cu cele ale utilajului medical care ar fi fost propus de ofertantul din România. În urma acțiunilor infracționale ale grupului menționat, a fost organizată o licitație neloială, concertată, cu minimizarea concurenței și facilitarea apriori a agentului economic”, se spunea în comunicatul CNA din august 2017.

Tot atunci, procurorii au stabilit că echipamentul achiziționat „nu era suficient pentru operaționalizarea unui laborator de genetică judiciară pentru identificare umană, iar tehnologia care urma să fie aplicată de acest laborator nu era validată de comunitatea științifică internațională pentru identificarea umană. Astfel, fără procedura de validare, nu poate fi efectuată acreditarea laboratorului, iar rezultatele obținute într-un laborator nevalidat și neacreditat sunt nule”, precizau procurorii.

Laboratorul ADN a fost dat în exploatarea abia în luna iunie 2018, însă a început să activeze oficial la mijlocul anului 2019. În toată această perioadă, R. Moldova a fost singura țară din Europa care nu dispunea de un laborator ADN. „Laboratul lucrează. Asta e tot ce pot să vă spun”, ne-a spus Valeriu Savciuc, actualul director al CML, evitând discuțiile despre dosarul penal sau perioada în care echipamentul nu a putut fi utilizat.

CURȚEA DE CONTURI: „EFORTURILE DEPUSE DE CĂTRE ACTORII-CHEIE RESPONSABILI NU AU FOST CONCLUDENTE ȘI EFICIENTE”

De fapt, ineficiența utilizării banilor destinați implementării SRSJ a fost constatată încă în noiembrie 2016 de către un audit al Curții de Conturi a R. Moldova (CCRM). Doar că, de atunci, niciun oficial important care a fost implicat în reforma justiției nu a fost tras la răspundere. CCRM depista în auditul realizat că *„factorii de decizie, în unele cazuri, au utilizat irațional, nefondat, ineficient și ineficace mijloacele publice în sumă totală de 135,9 mil. lei, atât pentru procurări de bunuri, cât și pentru investiții capitale. În consecință, ineficiența și insuficiența implicării instituțiilor responsabile de implementarea SRSJ în procesul de coordonare și monitorizare a acesteia, iresponsabilitatea factorilor de decizie, perpetuarea unui management ineficient au afectat, per ansamblu, atingerea impactului scontat”*.

Misiunea de audit a Curții mai constata și faptul că „în 9 cazuri resursele bugetare alocate în valoare totală de 42 de milioane de lei au fost redirecționate nejustificat și utilizate pentru realizarea altor scopuri, care nu au nici o tangență cu indicatorii de rezultat. Auditul a relevat că eforturile depuse de către actorii-cheie responsabili nu au fost concludente și eficiente, ceea ce compromite impactul prevăzut al reformei judiciare”, a fost concluzia auditorilor Curții, care însă nu a dus la deschiderea dosarelor penale pe numele celor responsabili.

EFRIM: GUVERNANȚII NU FAC ALTCEVA DECÂT SĂ ÎNCERCE SĂ CONTROLEZE JUSTIȚIA

„Strategia a fost primul document de politici de așa anvergură care a prezentat o viziune asupra întregului sector al justiției. A fost prima încercare de a aborda sistemul de justiție ca un tot întreg. Strategia a reprezentat o viziune pe termen mediu, despre ce trebuie să schimbăm pe termen mediu, ca în 5-6 ani să avem schimbări ireversibile în justiție. Dacă scopul ar fi fost atins, noi nu am fi discutat în ultimele 3 luni doar despre justiție. Sigur că scopul nu a fost atins”, crede Oleg Efrim, unul din miniștrii Justiției din perioada implementării SRSJ.

„De ce nu a fost atins? Eu credeam că am fost suficient de romantic să cred în intențiile bune ale politicianilor de a vrea schimbări adevărate în justiție.

Până la urmă m-am convins că politicienii nu vor altceva decât să se asigure că justiția nu va fi în buzunarul altcuiva decât în buzunarul propriu. Din păcate, aceleași lucruri le vedem și astăzi. Toți guvernării nu fac altceva decât să încerce să controleze justiția. Am mari dubii că există, în afară de anumite persoane, forțe politice care-și doresc o justiție independentă. Schimbările vor veni când vor fi câteva schimburi de generații care se vor naște cu spiritul de justiție independentă. Până atunci trebuie să investim în școală”, crede fostul ministru, în prezent avocat.

„Ținând cont că au venit 28 de milioane de la UE, reiese că statul nu a cheltuit atât de mult pentru reforma justiției. Îmi vine greu să zic că acești bani au fost eficient cheltuiți, dar pot să zic că din banii aceștia a sporit considerabil finanțarea justiției, care era subfinanțată până atunci. Anume subfinanțarea reprezintă prima modalitate, cea mai primitivă, de a ține justiția sub control. Sunt tentat să cred că majoritatea banilor au fost cheltuiți benefic pentru cetățean. Că nu avem încă rezultatele, asta e altceva”, menționează Efrim.

GROSU: JUDECĂTORII NU AU REUȘIT SĂ RIDICE CALITATEA ACTULUI DE JUSTIȚIE PE MĂSURA AȘTEPTĂRILOR

„Eu cred că reforma, în mare parte, și-a atins scopul. La nivel de politici, dar nu la nivel de implementare a legilor. Eu cred că MJ în acea perioadă, până în 2016, și-a făcut datoria. Nu a fost îndeplinită o altă parte a reformei, lucru pe care mulți evită să-l spună. Nu s-au implementat acele legi care au fost baza reformei. Cei care trebuiau să implementeze legile în practică erau judecătorii, procurorii sau chiar Parlamentul și Guvernul”, opinează un alt fost ministru al Justiției, Vladimir Grosu.

„Eu cred că s-a meritat investirea acestor bani. Chiar dacă vă referiți la reparații, haideți să ne gândim cine-s beneficiarii acestor reparații. Nu sunt doar judecătorii. Eu acum sunt avocat și când merg în instanță, e altfel. Țin minte cum era până în 2006, până să vin eu în funcția publică. Mergeai ca într-o cușcă. Reparațiile nu au fost făcute doar pentru judecători, ci în primul rând pentru justițiabili, pentru ca ei să vină și să simtă demnitate. Dar, nu doar reparații s-au făcut. Au fost făcute legi, studii foarte utile”, crede Grosu, care adaugă însă că, deși au fost făcute schimbări, calitatea actului de justiție nu s-a ridicat la nivelul așteptărilor.

„Cert este că judecătorii nu au reușit să ridice calitatea actului de justiție pe măsura așteptărilor, chiar și reieșind din investițiile făcute în acești ultimi

7-8 ani. Asta e părerea mea. Așteptările mele ca viceministru, ca ministru erau mai mari. Credeam că dacă o să investim în infrastructură, în salarii, o să investim în pregătirea judecătorilor, puterea judecătorească va crește mult, la alt nivel, dar nu a fost așa”, a punctat Vladimir Grosu.

HRIPTIEVSCHI: STRATEGIA A ADUS BANI, ÎMBUNĂTĂȚIRI TEHNICE, DAR EA NU A SCHIMBAT OAMENII

Părerea foștilor oficiali este împărțită și de reprezentanți ai societății civile care au monitorizat implementarea și rezultatele SRSJ. „Eu cred că partea bună a SRSJ a constat doar din îmbunătățiri tehnice. Asta noi nu putem nega. Ele sunt cele mai evidente. Strategia, pentru că starea de lucruri din momentul implementării ei era la un nivel foarte jos, nu cred că puteai să te aștepti la multă calitate. Nu te poți lupta cu corupția în rândul judecătorilor care aveau salarii de 3-5 mii de lei. Financiar, s-au cheltuit mulți bani, dar eu cred că ei erau necesari”, este de părere Nadejda Hriptievschi, directoare de programe în cadrul Centrului de Resurse Juridice din Moldova.

„Problema cea mare e calitatea actului de justiție. Nu s-a ajuns la aspectele de calitate, dar nu s-a ajuns din cauza calității oamenilor din sistem. Salariile au fost mărite, au fost schimbate reguli de accesare în funcții, dar, de fapt, regulile au fost ocolite, ele nefiind respectate. Strategia a adus bani, îmbunătățiri tehnice, dar ea nu a schimbat oamenii, pentru că cei care au implementat reforma au rămas aceiași. Investițiile sunt importante, dar dacă nu se pune accent pe factorul uman, atunci multe lucruri sunt în zadar, iar oamenii nu vor simți nici mai departe efectul alocărilor bugetare din sistemul de justiție, pentru că nu se schimbă suficient calitatea oamenilor. Reforma nu a reușit și pentru că a coincis cu instabilitatea politică. O reformă depinde foarte mult de calitatea clasei politice”, concluzionează experta.

Investigația jurnalistică a fost realizată cu sprijinul Biroului Regional pentru Europa de Sud-Est al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate (Sofia, Bulgaria), cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, în cadrul proiectului „Dezvoltarea cooperării cu societatea civilă în țările Parteneriatului Estic și Rusia”. Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate, dar și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, nu sunt responsabile pentru conținutul materialului jurnalistic. Părerile și constatările exprimate în această investigație sunt exclusiv ale autorilor.

TABEL 1. LISTA SEDIILOR INSTANȚELOR CARE AU PRIMIT BANI PENTRU REPARAȚIE ÎN ANUL 2014, DAR CARE AU FOST ȚINTA REORGANIZĂRII HĂRȚII JUDECĂTOREȘTI ÎN 2016.

- JUDECĂTORIA BENDER
- JUDECĂTORIA BASARABEASCA
- JUDECĂTORIA BRICENI
- JUDECĂTORIA CANTEMIR
- JUDECĂTORIA CĂLĂRAȘI
- JUDECĂTORIA CEADÎR LUNGA
- JUDECĂTORIA DONDUȘENI
- JUDECĂTORIA DUBĂSARI
- JUDECĂTORIA FĂLEȘTI
- JUDECĂTORIA FLOREȘTI
- JUDECĂTORIA GLODENI
- JUDECĂTORIA IALOVENI
- JUDECĂTORIA LEOVA
- JUDECĂTORIA NISPORENI
- JUDECĂTORIA OCNIȚA
- JUDECĂTORIA REZINA
- JUDECĂTORIA RÂȘCANI
- JUDECĂTORIA SÂNGEREI
- JUDECĂTORIA ȘOLDĂNEȘTI
- JUDECĂTORIA ȘTEFAN VODĂ
- JUDECĂTORIA TARACLIA
- JUDECĂTORIA TELENEȘTI
- JUDECĂTORIA VULCĂNEȘTI
- JUDECĂTORIA JUDECĂTORIA COMERCIALĂ
- JUDECĂTORIA CURTEA DE APEL BENDER

TABEL 2. INSTITUȚIILE CARE AU BENEFICIAT DE SURSE FINANCIARE ÎN CADRUL SRS ÎN PERIOADA 2013-2017

Denumirea instituției	mii Lei				
	Executat 2013	Executat 2014	Executat 2015	Executat 2016	Executat 2017
Curtea Constituțională	216,1	-	148,0	-	-
Consiliul Superior al Magistraturii	28778,6	98575,9	85298,5	84319,2	40461,1
Procuratura Generală	5403,0	13646,0	2525,9	9259,7	-
Ministerul Sănătății	10313,3	320,0	-	-	-
Ministerul Educației	135,3	1408,2	1864,1	-	-
Ministerul Justiției	99021,2	64370,6	25981,1	52859,6	11110,9
Ministerul Afacerilor Interne	1065,2	3356,0	-	2874,3	-
Institutul Național al Justiției	10158,4	3355,1	2372,8	1319,7	8692,4
Centrul pentru Drepturile Omului (Oficiul Avocatului Poporului)	281,4	1982,0	60,5	436,6	-
Serviciul de Informație și Securitate	-	7486,0	-	-	-
Centrul Național Anticorupție	-	2997,4	1796,3	-	-
Comisia Națională de Integritate	26,8	22,7	-	-	-
Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității	669,3	448,6	14,0	-	-
Total	156 068,6	197 968,5	120 061,2	151 069,1	60 264,4

INVESTIȚII DE MILIOANE DE LEI ÎN FOLOSIREA „ENERGIEI VERZI” DE CĂTRE INSTITUȚIILE PUBLICE SUNT ASTĂZI PĂRĂSITE ȘI MÂNCATE DE RUGINĂ

TUDOR IAȘCENCO,
CUVÂNTUL, august 2019

Peste 30 de milioane de dolari au fost investiți în instalarea sistemelor de încălzire cu biomasă în peste 230 de instituții publice din Republica Moldova, în anii 2011-2018. Cele mai multe dintre acestea sunt școli și grădinițe. Sistemele de încălzire au fost furnizate gratuit în cadrul Proiectului Energie și Biomasă în Republica Moldova, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD. Comunitățile participante au contribuit la realizarea acestui proiect cu aproape 28,3 mln de lei. Alte 24 de centrale termice pe biomasă, în valoare de 5,96 mln de lei, au fost instalate în instituții publice în perioada 2014-2015, cu contribuția Guvernului Japoniei, prin proiectul 2KR. Pentru a asigura centralele termice cu biomasă, au fost cooptați 30 de întreprinzători, care au obținut echipament de producere a brichetelor și peleților. Cu toate acestea, un număr mare de centrale termice în prezent nu funcționează. În raioanele Rezina, Orhei, Șoldănești și Telenești, din cele 21 de stații termice pe bază de biomasă, instalate în cadrul celor două proiecte, astăzi aproape jumătate nu sunt folosite.

RENTABILITATEA STAȚIEI DEPINDE DE... ȘEFUL INSTITUȚIEI

În prima fază a Proiectului Energie și Biomasă (PEB) în Republica Moldova, cinci instituții din raionul Rezina au beneficiat de sprijin financiar pentru procurarea și instalarea stațiilor termice pe bază de biomasă. Dintre ele, trei stații au fost instalate în comuna Țareuca – în două gimnazii și o grădiniță. La ceremonia dedicată punerii în funcțiune a stațiilor termice de la Țareuca, în aprilie 2013, au participat reprezentanți ai Delegației Uniunii Europene la Chișinău, ai PEB, ai autorităților raionale și locale. Atât oaspeții, cât și demnitarii locali au apreciat investiția de 450 de mii de dolari făcută de Uniunea Europeană și contribuția de 1,2 milioane de lei a autorităților locale drept o soluție foarte avantajoasă și durabilă pentru asigurarea activității celor trei instituții. Mihail Olari, primarul de Țareuca, a remarcat că testarea stațiilor a demonstrat eficiența lor: „Trecerea de la gaze naturale la biomasă se va solda pentru bugetul comunei cu economii de sute de mii de lei, dar și cu noi locuri de muncă, dezvoltarea businessului local, venituri suplimentare pentru oamenii de afaceri și bugetul public”.

Peste patru ani, Mihail Olari constată cu regret că la început stațiile funcționau normal, cheltuielile pentru combustibil erau moderate comparativ cu cele pentru gaze. „Dar în 2014, după ce școlile au trecut în subordinea Consiliului Raional, administrațiile acestora au renunțat

la biocombustibil, motivând că nu mai este rentabil. La grădiniță însă noi continuăm să utilizăm biomasa, stația funcționează normal și eficient”, spune primarul.

Silvia Dolișinschi, directoarea gimnaziului Țareuca, este de altă părere: „Când o tonă de peleți costa până la 2800 de lei, stația termică pe biomasă era mai rentabilă decât cea pe gaze, eficiența ei fiind cam de 5000 de lei pe lună. Dar când prețul tonei de peleți a ajuns la 3200-3400 de lei, cheltuielile s-au egalat cu cele pentru gaze. Folosirea stației pe gaze necesită mai puține eforturi umane. Peleții trebuie căutați, transportați, păstrați, păziți, cărați, iar gazele vin pe țevă și operatorul doar apasă butonul”, spune Silvia Dolișinschi.

Simțindu-se oarecum vinovată în fața investitorilor din UE, administrația comunei Țareuca a încercat de câteva ori să influențeze repunerea în funcțiune a celor două stații termice. Fără rezultat. Atunci Consiliul comunal s-a adresat la PNUD cu propunerea ca stațiile termice de la gimnaziile Țareuca și Țahnăuți (în 2017 activitatea ultimei instituții a fost suspendată din lipsă de elevi) să fie retrase. „Decât să stea aici degeaba, mai bine cineva să se folosească de ele. Dar deocamdată nu a urmat nicio reacție”, a spus Olari.

La gimnaziile Echimăuți și Sârcova stațiile termice au funcționat doar o perioadă scurtă, în regim de testare. „Am renunțat la biomasă pentru că peleții erau necalitativi, produceau multă cenușă și fum și puțină căldură”, motivează Ecaterina Cuzuic, contabilă la gimnaziul Echimăuți. Și Nadejda Cioban, primara comunei Sârcova, ne-a informat că din motive similare, în toamna anului 2018, stația termică de la Gimnaziul Sârcova a fost demontată și luată de o firmă trimisă de donatori.

ALȚI GOSPODARI – ALTĂ SITUAȚIE

Proiectul Energie și Biomasă în Republica Moldova a ajutat șase instituții de educație din raionul Șoldănești să-și instaleze sisteme de încălzire moderne, pe bază de biomasă. Astăzi, potrivit șefului Direcției Învățământ Șoldănești, Nicolae Mândru, trei dintre acestea – de la grădinițele din Șestaci și Parcani și de la gimnaziul „Dumitru Matcovschi” din comuna Vadul Rașcov – funcționează pe biomasă, altele două – pe lemne. „Reprofilarea stațiilor a fost motivată de prețurile mari la peleți și brichete”, afirmă Nicolae Mândru.

„Dacă la început o tonă de brichete din coji de floarea-soarelui costa 800 de lei, acum producătorii cer de patru ori mai mult. Brichetele din rumeguș de lemn, de la 1000-1200 de lei, au ajuns să coste 3800 de lei tona. Direcția gimnaziului „Grigore Eftodiev” din Șestaci a calculat necesitățile de combustibil și cheltuielile respective pentru sezonul rece 2018-2019 și a constatat: încălzirea cu lemne pe întreg sezonul va costa instituția 42.250 de lei; cu gaze naturale – 118.800 de lei, cu brichete – 131.250 de lei. Desigur, s-a dat preferință primei variante”, spune Nicolae Mândru.

În același context, Rita Negru-Vodă, directoarea gimnaziului „Dumitru Matcovschi” din Vadul Rașcov, adaugă: „Satul nostru încă nu dispune de gaze naturale. În 2013, grație proiectului implementat de PNUD, la gimnaziu a fost instalată o stație termică pe biomasă (lemne, brichete, peleți). Un timp a fost foarte bine. Dar după modificarea sistemului de încălzire, în urma cărui fapt volumul de apă din sistem s-a dublat, eficiența stației s-a redus. Plus la asta, trebuie să cheltuim mai mult combustibil, costul căruia crește de la an la an. Drept că în ultimul timp avem mai multe oferte de biomasă și sperăm că pe calea negocierilor vom reuși să reducem cheltuielile pentru combustibil”.

Raionul Orhei, care după teritoriu și numărul populației e mai mare decât raioanele Rezina și Șoldănești luate împreună, a beneficiat din partea PNUD de 4 stații termice pe biomasă. Două au fost instalate în școli, una – la grădiniță, cealaltă – la un centru de sănătate. Potrivit lui Iurie Voinov, responsabil la Direcția Educație Orhei, toate funcționează, utilizând brichete, peleți sau lemne. „Au funcționat chiar dacă în condițiile anului 2018 mai rentabile au fost gazele naturale, pentru că acestea au fost relativ ieftine, iar la biomasă prețurile s-au majorat considerabil”, ne-a explicat Iurie Voinov.

În raionul Telenești funcționează 4 din cele 6 stații termice pe biomasă. Cea de la Chișelnița, instalată acum 8 ani, folosește drept combustibil rulouri de paie procurate de la un producător local. Întrucât proiectul a fost implementat reușit, donatorii au oferit primăriei și un tractor MTZ-82, cu ajutorul căruia paiele sunt transportate la școală. Celelalte trei stații – de la grădinița Telenești, Centrul de sănătate Căzănești și Centrul de creație Verejeni utilizează peleți, alimentarea efectuându-se în regim automat. Rentabilitatea stațiilor, dau asigurări managerii instituțiilor, este de circa 30 la sută față de combustibilii tradiționali.

STAȚII DE MILIOANE, CARE ZAC FĂRĂ FOLOS

Și Guvernul Japoniei a vrut să ajute Republica Moldova să pună în practică Strategia energetică prin proiectul Utilizarea Eficientă a Combustibilului Solid din Biomasă (UECSB) și astfel să reducă necesitățile de gaze naturale – un mijloc permanent de presiune și șantaj politic și economic asupra Republicii Moldova din partea Federației Ruse.

Dan Prisăcaru, specialist coordonator cu instituțiile donatoare în cadrul Unității de Implementare și Administrare a Proiectului Creșterii Producției Alimentare, susține că în perioada de elaborare a proiectului, o misiune compusă din experți japonezi a vizitat 138 de localități din Republica Moldova, unde au fost evaluate clădiri propuse pentru proiect, în special școli și grădinițe, centre de sănătate, centre de cultură, biblioteci, școli muzicale și sportive. Pentru prima etapă de implementare au fost selectate instituții din 24 de localități din centrul republicii, cu autoritățile cărora au fost încheiate acorduri de cooperare. Astfel, în 2014, partea niponă a adus în localitățile respective stațiile promise. Cinci dintre aceste stații au ajuns la instituții de educație din raionul Orhei, trei – la școli din raionul Rezina. Acum, dintre acestea, în raionul Orhei funcționează două – cele de la Furceni și Brănești, în raionul Rezina – doar parțial, din anul trecut, cea de la Mateuți.

Fiecare dintre cele trei stații japoneze repartizate în anul 2014 primăriilor Ignăței, Cuizăuca și Mateuți din raionul Rezina costă peste 3 milioane de lei. Din bugetul raionului au fost alocați pentru fiecare din aceste primării peste 280 de mii de lei pentru construcția platformelor pe care stațiile urmau să fie instalate și pentru conectarea lor la sistemele de încălzire ale școlilor. Dar numai stația de la Mateuți a început să producă energie termică abia peste trei ani de la instalare și nu pentru gimnaziu, ci pentru grădinița redeschisă după circa două decenii.

„Capacitatea stației din Mateuți este folosită doar parțial, pentru a încălzi grădinița. Gimnaziul, care este în subordinea administrației raionului, continuă să se încălzească cu energie produsă din gaze”, spune primara Angela Ursachi.

La rândul său, ex-primarul de Mateuți, Mihai Mârzențu, spune că în 2014 administrația raionului a dat bani pentru construcția fundamentului stației și conectarea ei la sistemul de încălzire al școlii. „Dar cei 284 de mii de lei au fost planificați numai pentru construcția

platformei și a gardului în jurul ei, iar pentru lucrările de conectare trebuia să mai căutăm bani. Între timp am intrat în campania electorală pentru alegerile locale din 2015, dar eu nu am mai candidat la funcția de primar”, ne-a spus Mihai Mârzențu.

CENTRALA PE BIOMASĂ DIN IGNĂȚEI NICI NU A FOST CONECTATĂ

Și stația pe biocombustibil de la liceul „Ioan Sârbu” din Ignăței nu a fost conectată la sistemul de încălzire al instituției. Galina Platon, directoarea liceului, spune: „Stația a fost adusă și instalată de fostul primar, cu o firmă de la Chișinău, dar nu s-a făcut și conectarea ei la sistemul de încălzire. Pe urmă, după ce școlile au fost trecute în subordinea administrației raionului, noi am fost împuși s-o luăm la balanța liceului. Pentru conectare trebuie bani, dar eu de unde să-i iau?”, își argumenta poziția directoarea.

Prin decizia nr. 2/3 din 24 aprilie 2014, Consiliul Raional Rezina a alocat primăriei Ignăței 281 583 de lei pentru instalarea la liceu a stației termice pe peleți. La această sumă se adaugă 319.668 lei pe care Consiliul local Ignăței i-a achitat firmei Inteb Hand SRL din Chișinău „pentru lucrări de construcție la centrala termică pe biomasă pentru termoficarea liceului”. În realitate toate „lucrările” s-au redus la construcția unei platforme-suport din beton armat și a gardului din jur.

Directorul liceului „Ion Creangă” din Cuizăuca, Sergiu Apostol, a refuzat să discute la această temă, dar până la urmă a declarat că „stația pe biomasă nu funcționează pentru că nu a fost conectată la clădirea liceului”.

Primarul de Cuizăuca, Ion Țurcan, spune însă că primăria a făcut tot ce se cerea privitor la construcția fundației și instalarea stației, dar lucrările de conectare la sursele de energie electrică și apă și de ajustare a echipamentului urma să le efectueze beneficiarul, adică administrația liceului, care se află în subordinea Direcției raionale învățământ, tineret și sport.

La Orhei am constatat o altă situație. Primarul de Ivancea, Oleg Gasper, ne-a spus că este foarte mulțumit de cele două stații japoneze care au ajuns în satele din comună și și-a exprimat recunoștința față de Guvernul și poporul nipon pentru această donație. „La Furceni, stația asigură cu energie termică gimnaziul, grădinița și Centrul de cultură, utilizăm biomasă, pe care o procurăm la licitații. Prețurile sunt normale. La noi ambele stații sunt foarte rentabile”, a concretizat primarul.

Stațiile donate gimnaziilor din Jora de Mijloc, Chiperceni și Trebujeni însă stau capital mort. Primele două instituții continuă să se încălzească cu gaze naturale. Directoarea interimară a gimnaziului din Jora de Mijloc, Eugenia Andrieș, ne-a spus că stația pe biomasă, cum a fost adusă, așa și stă, iar instituția se încălzește cu gaze.

Un alt primar, din Trebujeni, Tudor Moraru, susține că stația niponă ar putea fi pusă în funcțiune în toamna anului curent.

CE SPUN DONATORII

Întrebat ce se va întâmpla cu centralele pe biocombustibil din raionul Rezina care nu sunt utilizate, Victor Cotruță, managerul Proiectului Energie și Biomasă în Moldova, ne-a spus că instituțiile beneficiare și-au asumat angajamentul de a le gestiona eficient, în caz contrar stațiile vor fi retrase și reinstalate la alte instituții publice, care au aplicat la acest Proiect.

Vizavi de condițiile și obligațiile părților, prevăzute în Acordul de Grant din partea Guvernului Japoniei, am solicitat opinia lui Dan Prisăcaru, specialist coordonator în cadrul UECSB. El spune că partea niponă și-a onorat obligațiile, așa cum prevede contractul.

Beneficiarii din Moldova urmau să asigure instalarea țevilor dintre cazangerie și clădirile selectate, rețele termice exterioare tur-retur, existența și funcționarea sursei de energie electrică, să amenajeze încăperea pentru depozitarea combustibilului solid (peleților) și încăperea temporară pentru păstrarea cenușii; să întreprindă măsurile necesare pentru protecția împotriva focului și să asigure păstrarea echipamentului de securitate antiincendii, să asigure instalarea, până la darea în exploatare a centralei termice, a gardului în jurul cazangeriei (modulului) și întreținerea acestuia.

„Motivul invocate de responsabilii din raionul Rezina privitor la ineficiența acestor stații, care nici nu au fost puse în funcțiune, nu cred că pot fi luate în serios”, a mai spus Dan Prisăcaru.

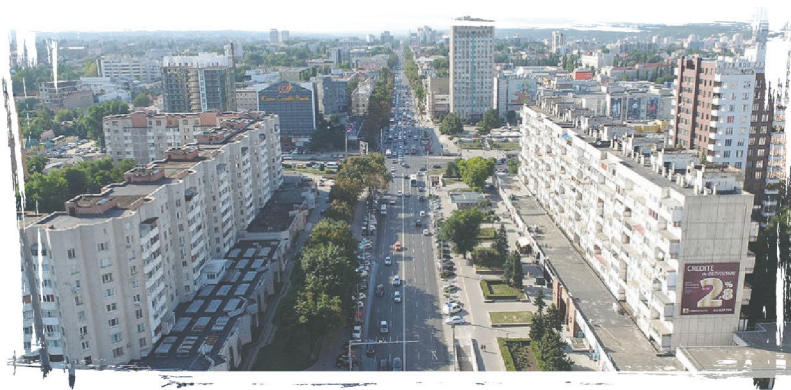
Investigația jurnalistică a fost realizată cu sprijinul Biroului Regional pentru Europa de Sud-Est al Fundației Friedrich Naumann pentru Libertate (Sofia, Bulgaria), cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, în cadrul proiectului „Dezvoltarea cooperării cu societatea civilă în țările Parteneriatului Estic și Rusia”. Fundația Friedrich Naumann pentru Libertate, dar și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germane, nu sunt responsabile pentru conținutul materialului jurnalistic. Părerile și constatările exprimate în această investigație sunt exclusiv ale autorilor.

BULEVARDUL INCOMPETENȚEI

VICTOR MOȘNEAG,
ANATOLIE EȘANU

ZIARUL DE GARDĂ, august 2019

Denivelări de câțiva centimetri în stații, care-i fac pe șoferi să evite acele benzi de circulație, guri de canalizare distruse și asfaltul din jurul lor surpat. Așa arată bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău, cea mai importantă arteră a țării, reabilitat cu multe promisiuni în cadrul unui proiect în valoare de 11,5 milioane de euro. Oficial, lucrările au fost finalizate în urmă cu aproape doi ani, dar autoritățile și antreprenorul nu au semnat încă actul de recepție finală, deși, conform contractului, termenul de remediere a neconformităților a expirat la 30 noiembrie 2018. ZdG a consultat mai multe documente care vizează defectele apărute pe cel mai cunoscut bulevard al țării și a constatat că, deși neconformitățile erau vizibile, șefii care s-au perindat la Direcția Transport NU au contractat în această perioadă o companie independentă, așa cum s-a solicitat, pentru a fi efectuată o expertiză profundă, care să stabilească partea responsabilă de apariția defectelor.

3 decembrie 2013. Primăria Chișinău anunță organizarea unei licitații internaționale privind reabilitarea a 3 străzi centrale: bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, str. Vasile Alecsandri și bd. Negruzzi.

La început de mai 2014, câștigătoare a licitației este desemnată SC „Delta ACM 93” SA, din România, care s-a angajat să execute lucrările în termen de 12 luni, la un preț evaluat la 11,5 milioane de euro. În mare parte, suma era împrumutată de Primărie de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Fondul Special de Energie Verde (FSEV) al Uniunii Europene și Banca Europeană de Investiții (BEI).

5,27 MILIOANE DE LEI PENTRU PROIECT

În prealabil, la 15 octombrie 2012, Direcția Generală Transport Public și Căi de Comunicații (DGTPCC), cea care urma să gestioneze reabilitarea străzilor, a desemnat, în urma unei licitații, întreprinderea municipală „Chișinăuproiect” să elaboreze proiectul de reabilitare a celor trei artere. Pentru acest serviciu, din bugetul municipal s-au alocat 5,27 milioane de lei.

Deși, conform contractului semnat după licitație, reabilitarea celor trei străzi trebuia să înceapă în vara anului 2014 și să dureze 12 luni, pe artera principală, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, lucrările au început, parțial, abia în a doua parte a anului 2015, fiind reluate la începutul anului 2016. „Scuze cetățenilor pentru deranj, dar vom avea un bulevard frumos, european, cu care ne vom mândri”, promitea, în septembrie 2016, Dorin Chirtoacă, primar de Chișinău în perioada derulării proiectului.

DOI ANI DE LA FINALIZAREA LUCRĂRILOR: ACTUL DE RECEPȚIE FINALĂ NU ESTE SEMNAT

Lucrările de reabilitare au fost finalizate, tacit, la sfârșitul lunii octombrie 2017, dar în lipsa unui anunț oficial al autorităților. La 16 octombrie 2017, Nistor Grozavu, care de câteva luni ocupa fotoliul de primar general interimar, după suspendarea din funcție a lui Dorin Chirtoacă, menționa că, în acel an, nu va exista o inaugurare oficială a celor trei străzi. „O inaugurare oficială nu vom face. După ce se finalizează lucrările, se semnează procesul-verbal... E o comisie specială care se ocupă de acest lucru, în care intră specialiștii și un funcționar din administrația publică locală, responsabil de domeniul respectiv. Peste un an, după ce sunt lichidate toate neconformitățile, poate fi recepția finală. Repet: poate fi. Asta nu înseamnă că, în mod obligatoriu, va fi făcută, dacă nu vor fi lichidate toate neconformitățile. La momentul actual, toate aceste neconformități sunt indicate. Rămâne ca antreprenorul, împreună cu Direcția Transport și cu consultantul, să facă acest lucru”, declara Nistor Grozavu.

La aproape 2 ani de la finalizarea lucrărilor, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, la fel ca și bd. Negruzzi și str. Vasile Alecsandri, nu a fost, oficial, dat în exploatare, nefiind semnat procesul-verbal de recepție a lucrărilor, act care urma să consfințească acceptarea de către autoritățile municipale a reabilitării celor trei străzi.

Între timp, chiar la câteva luni de la finalizarea lucrărilor, pe bd. Ștefan cel Mare și Sfânt au început să apară primele fisuri. Problemele s-au amplificat, odată cu trecerea timpului, în condițiile impasibilității autorităților.

Astăzi, pe bd. Ștefan cel Mare, în zonele stațiilor de așteptare a transportului public, pot fi observate fâgașe și tasări de câțiva centimetri adâncime, fapt ce îi face pe șoferi să evite acele benzi de circulație. Totodată, în jurul mai multor receptoare pluviale (guri de canalizare), asfaltul s-a surpat, acestea deviind de la amplasarea lor inițială.

EXPERT: „E O VINĂ COMPLEXĂ”

„Aceste fâgașe, cu timpul, tot se adâncesc și creează mari probleme pentru autoturisme. Ele contribuie la acumularea apei, în alte locuri sunt stropiți pasagerii. Principala problemă este că acea structură rutieră de pe partea carosabilă a fost concepută pentru datele de proiectare

elaborate prin 2011-2012. Lucrările fiind efectuate în 2016-2017, au arătat că fluxul de troleibuze s-a dublat și partea carosabilă nu rezistă, mai ales în perioada aridă a anului. Atunci apar aceste fâgașe sau chiar refulări în afara bordurilor”, crede Andrei Ababii, doctor inginer în domeniul infrastructurii drumurilor, solicitat să se expună, la fața locului, despre problemele care au apărut pe bd. Ștefan cel Mare și Sfânt.

Expertul consideră că vina pentru situația creată aparține actorilor implicați în acest proiect. „Vina e complexă. În primul rând, cred că nu era formulată concret tema de proiectare... În orașele europene, stațiile sunt scoase în afara părții carosabile. Aceasta e soluția, pentru asigurarea unei stabilități de durată. Există soluții tehnice. Se decupează o parte a carosabilului și se înlocuiește cu beton din ciment special pentru drumuri”, afirmă Ababii.

CRONOLOGIA UNEI PROBLEME NEREZOLVATE DE 2 ANI

ZdG a consultat mai multe acte care vizează defectele apărute pe bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, după ce a remis o solicitare în adresa DGTPCC.

Documentele analizate arată că, timp de doi ani, nu a fost făcută o expertiză independentă și profundă pentru stabilirea cauzei defecțiunilor apărute pe cel mai important bulevard al țării, iar șefii care s-au aflat în fruntea DGTPCC au lăsat impresia că nu au intrat niciodată în esența problemei.

„DELTA ACM 93”, PRIMA CARE A SEMNALAT PROBLEMELE

30 august 2017. Primii care au semnalat problemele apărute pe bd. Ștefan cel Mare, la scurt timp după reabilitare, au fost chiar reprezentanții companiei care a efectuat lucrările – „Delta ACM 93”.

Managerul de proiect, Dumitrel Mutu-Necula, se adresează printr-o scrisoare către DGTPCC și „EGIS International”, compania selectată pentru a superviza lucrările, informând că a apărut „o tasare vizibilă datorată cedării în adâncime a sistemului rutier”.

Reprezentantul „Delta ACM 93” solicita „convocarea unei întâlniri cu proiectantul cât mai curând posibil la fața locului, în vederea stabilirii și emiterii soluției privind remedierea acestei probleme”.

5 septembrie 2017. DGTPCC, prin șeful adjunct Vitalie Butucel,

solicită „EGIS”-ului „examinarea detaliată a degradărilor învelișului asfaltic din zonele stațiilor de așteptare a transportului public și în zonele gurilor de captare a apelor pluviale de pe bd. Ștefan cel Mare și stabilirea cauzelor apariției acelor degradări, cu propuneri de remediere”.

19 septembrie 2017. Într-un răspuns adresat șefului DGTPCC, Oleg Poiată, „EGIS” răspunde că, urmare a vizitării șantierului, „o constatare preventivă ar fi pierderea capacității portante a sistemului rutier existent”.

Totodată, aceasta precizează că, la ședința comună din 5 septembrie 2017, „s-a decis ca în termen rezonabil Beneficiarul (DGTPCC) cu suportul Proiectantului („Chișinăuproiect”) va examina detaliat prin teste prelevate/sondaje din straturile sistemului rutier existent, pentru a determina grosimea straturilor, dar și starea tehnică de rezistență a materialelor/agregatelor din straturi și determinarea tipului de pământuri din prisma drumului. Până la momentul actual, suntem în așteptarea prezentării testelor din straturile existente, pentru a găsi o soluție potrivită de către „Proiectant și acceptată de Beneficiar”, se spunea în răspunsul „EGIS”, semnat de managera de proiect, Manuela Copcea.

Pe 30 noiembrie 2017, după mai multe conflicte cu primarul interimar Silvia Radu, Oleg Poiată pleacă din funcția de șef al DGTPCC, locul său fiind luat de Vitalie Butucel, unul dintre șefii adjuncți ai Direcției.

O EXPERTIZĂ DE 40 DE MII DE LEI, NERECUNOSCUTĂ DE NIMENI

28 martie 2018. Șeful interimar al DGTPCC, Vitalie Butucel, se adresează către „Delta ACM 93” și „EGIS”, cerând inițierea procedurilor de investigare, „în vederea stabilirii circumstanțelor și cauzelor apariției defectelor pe bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, la stațiile de așteptare a transportului public și în zona intersecțiilor”, adică exact ceea ce solicitase și pe 5 septembrie 2017, pe când era șef adjunct.

1 august 2018. La comanda DGTPCC, Laboratorul de încercări din cadrul ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” (ASD) preia probe din stratul de bază și cel de uzură din câteva stații de așteptare a transportului public de pe bd. Ștefan cel Mare și C. Negruzzi.

În aceeași perioadă, reprezentanții Primăriei anunță că rezultatele expertizei vor fi făcute publice. Acest fapt, însă, nu s-a produs.

Petru Talpă, șeful Laboratorului de Încercări din cadrul ASD, a precizat pentru ZdG că expertiza solicitată de DGTPCC în august 2018 a fost efectuată, rezultatele fiind transmise beneficiarului. Talpă a menționat însă că instituția pe care o conduce a făcut doar expertiza straturilor de suprafață, de beton-asfalt.

„Așa a solicitat Direcția. Asta intră și în cadrul listei noastre de servicii. Dacă se solicita o geodezie, o geologie, care să investigăm, de exemplu, fundația, noi nu avem așa capacitate. Pentru asta sunt laboratoare speciale. Noi nu am verificat și nici nu puteam verifica fundația sau proiectul”, spune Talpă. Pentru acest serviciu, din bugetul alocat DGTPCC s-au plătit 40 de mii de lei.

DIRECȚIA, SOMATĂ SĂ CONTRACTEZE UN EXPERT INDEPENDENT

18 octombrie 2018. DGTPCC, condusă de interimarul Vitalie Butucel, se adresează cu o scrisoare către „EGIS” prin care informa că „în urma investigației de laborator, pe 1 august 2018, au fost preluate probe din stațiile de așteptare a transportului public și tasările de pe carosabil” și solicita „prezentarea tuturor documentelor ce țin de aprobarea, verificarea, certificarea materialelor utilizate în proiect (mixtura asfaltică) și alte documente relevante care se referă la defectele examinate”.

30 octombrie 2018. Are loc o ședință la care participă DGTPCC, EGIS, Delta, BERD, ASD și „Chișinăuproiect”. Inginerul („EGIS”) susținea că „neconformitățile nu au fost integral remediate, dar, având în vedere că majoritatea lucrărilor nu sunt complexe, acestea pot fi finalizate până la finalul remedierii, 30 noiembrie 2018”. Se mai menționa că „lucrările complexe cum sunt stațiile de așteptare de pe bd. Ștefan cel Mare și stația de pe bd. Negruzzi, precum și tasările din intersecții, vor putea fi executate doar după emiterea de către Proiectant a unei soluții tehnice de remediere”.

În cursul ședinței au fost stabilite etapele de soluționare a problemelor apărute în stațiile de așteptare: Beneficiarul, adică DGTPCC, urma să contracteze un expert pentru realizarea unei expertize tehnice.

Raportul expertului, care trebuia să conțină concluzii și recomandări privind soluțiile de remediere, urma să ajungă la „Chișinăuproiect” cu solicitarea ca acesta să elaboreze un proiect de remediere.

În final, proiectul de remediere trebuia să ajungă la contractor (Delta ACM 93) pentru executare lucrărilor. „Toți acești pași trebuie realizați în cel mai scurt timp, deoarece termenul de expirare a perioadei de remediere a defectelor este 30 noiembrie”, se spune în procesul-verbal al ședinței de progres din 30 octombrie 2018.

30 NOIEMBRIE 2018: EXPIRĂ TERMENUL DE REMEDIERE A NECONFORMITĂȚILOR

9 noiembrie 2018. Manuela Copcea, managera de contract în cadrul „EGIS”, se adresează DGTPCC, amintind despre necesitatea efectuării unei expertize tehnice independente în temeiul unor „teste și sondaje profunde”. Aceasta preciza, repetat, că pe baza rezultatelor testelor efectuate anterior de DGTPCC (la 1 august 2018) asupra straturilor superioare de asfalt, nu se poate concluziona că denivelările apărute se datorează unei execuții necorespunzătoare a lucrărilor sau a unor materiale necorespunzătoare de către „Delta ACM”.

Între timp, la 30 noiembrie 2017, perioada de un an de la finalizarea lucrărilor, în care beneficiarul era obligat să remedieze carențele apărute, a trecut.

15 decembrie 2018. Deși la ședința din 30 octombrie s-a convenit ca Beneficiarul (DGTPCC) să contracteze „în cel mai scurt timp” un expert tehnic independent pentru realizarea unei expertize detaliate, despre necesitatea căreia cei de la „EGIS” aminteau și în scrisoarea din 9 noiembrie, Vitalie Butucel, șeful DGTPCC, la 15 decembrie 2018, solicita „EGIS”-ului să i se comunice decizia inginerului în privința defectelor la stații „luând în considerație și testele de laborator, rezultatele cărora au fost anterior transmise pentru examinare”, adică în baza vechii expertize, despre care reprezentanții „EGIS” declaraseră, repetat, că nu este utilă și suficientă.

7 februarie 2019. Au loc consultări cu participarea reprezentanții celor două entități. De la consultări au lipsit reprezentanții contractorului (Delta ACM 93), care nu au răspuns scrisorilor de convocare.

Pe parcursul ședinței, reprezentanții DGTPCC au informat că nu există „argumentările pentru organizarea și petrecerea ședinței Comisiei de Recepție Finală pentru străzile din pachetul 1” și că, la 30 noiembrie 2018, a expirat termenul limită de remediere a defectelor.

Consultantul („EGIS”), referindu-se la neconformitățile din stații, a reamintit că, în mod repetat, a prezentat opinia sa privind „necesitatea stringentă de a avea sondaje din straturile de bază existente, unde, conform proiectului inițial, Contractorul nu a avut implicare”.

De asemenea, Consultantul a menționat că în cazul în care Beneficiarul nu poate realiza aceste sondaje (expertiză, n.r.), cum s-a promis anterior, s-ar putea ca Inginerul să implice Contractorul în realizarea testelor necesare, precum și un expert independent.

ȘEF NOU, PROBLEME VECHI ȘI O „COMPANIE AMERICANĂ” FĂRĂ NUME

14 februarie 2019. Ca urmare a scrisorii lui Butucel din 15 decembrie 2018, dar și a ședinței de consultări cu părțile din 7 februarie 2019, inginerul „EGIS” informează DGTPCC că defectele constatate în cadrul recepției de la finalizarea lucrărilor precum și în perioada de garanție pot fi remediate de Direcție prin contractarea unei firme terțe, costurile fiind achitate din suma restantă către „Delta ACM 93”.

Despre defectele apărute în stațiile de așteptare a transportului public se spune (încă o dată!) că Beneficiarul așa și nu a contractat un expert independent pentru expertiza tuturor straturilor, inclusiv a fundamentului.

În aceste condiții, inginerul i-a propus Antreprenorului două soluții: să realizeze testele necesare pentru a determina cauzele apariției fâgașelor și tasărilor sau să „readucă la cotele din proiect lucrările executate, prin frezarea zonelor afectate și refacerea acestora”, fixându-i termenul limită: 31 martie 2019.

2 mai 2019. Are loc o nouă ședință în subiectul defectelor din stațiile de pe bd. Ștefan și Mare și C. Negruzzi. La ședință, DGTPCC a fost reprezentată de noul șef al Direcției, Octavian Lungu, și de adjunctul său, Oleg Caraman. Aceștia au informat prezența despre un „contract de colaborare cu o companie americană de expertiză tehnică”, care s-a angajat să preia probe din straturile de suprafață din beton asfaltic și, în caz de necesitate, și din straturile inferioare ale sistemului rutier, prin realizarea sondajelor. Dar, în procesul verbal al ședinței nu este menționat numele expertului și nici al companiei americane care urma să facă expertiza.

În același proces verbal se spune că s-a decis ca Beneficiarul să organizeze preluarea probelor prin sondare, cu participarea reprezentanților tuturor părților implicate, în zilele de 6-7 mai sau de 20-24 mai, curent. Nici de această dată expertiza nu a fost făcută.

CASA ÎN CONSTRUCȚIE A ȘEFULUI DIRECȚIEI DIN PERIOADA REABILITĂRII STRĂZILOR

În perioada în care a fost reabilitat bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, în fruntea DGTPCC, cea care a gestionat proiectul, s-au perindat mai mulți șefi. Adrian Boldurescu, cel în mandatul căruia a fost întocmit proiectul de reabilitare a celor trei străzi, a fost demis de primarul Dorin Chirtoacă în luna mai 2013 și înlocuit cu fostul coleg de clasă al edilului, Igor Gamrețki. În mandatul lui Gamrețki, care a durat patru ani, între 2013 și 2017, lucrările au fost inițiate și aproape finalizate. Igor Gamrețki a plecat din funcția de șef al DGTPCC în mai 2017, după ce a fost reținut în dosarul parcărilor cu plată, care urmau să fie amenajate inclusiv pe bulevardul Ștefan cel Mare.

În 2015, la un an de la intrarea în funcție, Gamrețki a inițiat construcția unei case de lux în sectorul Râșcani al Capitalei. Imobilul este înregistrat pe numele părinților săi, Petru și Eugenia Stoicev, iar în luna iulie 2019, construcția acestuia a fost finalizată. La mijlocul lunii august am surprins, în fața casei, automobilul Mercedes-Benz G-Class, condus și declarat de Igor Gamrețki. Deși l-am telefonat, i-am scris mesaje, fostul șef al Direcției Transport nu a ieșit pentru a discuta despre reabilitarea celor trei străzi în perioada mandatului său.

EXPLICAȚIILE UNUI ALT ȘEF DE DIRECȚIE CU CASĂ FINALIZATĂ ÎN PERIOADA MANDATULUI

Între lunile mai-noiembrie 2017, locul lui Igor Gamrețki a fost preluat de către Oleg Poiată, iar ulterior, între noiembrie 2017 și martie 2019, în funcția de șef al Direcției a fost numit Vitalie Butucel, care era, până atunci, șef adjunct. La fel ca și predecesorul său, în perioada în care a activat la DGTPCC, Butucel a finalizat construcția unei case „de milioane”. Imobilul, cu două niveluri, se află în Stăuceni, mun. Chișinău și a fost dat oficial în exploatare în februarie 2018. Vitalie

Butucel, care din luna iulie conduce Societatea pe Acțiuni „Edilitate”, afirmă că a început construcția casei înainte să ajungă șef al DGTPCC.

„Casa am construit-o timp de 9 ani, din 2006 până-n 2015. La etapa aceea eram gata să-mi cumpăr un apartament. Cu banii de la nuntă și cu aportul părinților puteam să-mi cumpăr un apartament destul de bun, dar am hotărât până la urmă să construiesc. Chiar în anul de după nuntă am ridicat-o, i-am pus acoperiș, i-am făcut gard. Pe parcursul următorilor nouă ani de zile am făcut în fiecare an câte ceva: într-un an am pus ferestre, în alt an am făcut tencuiala și tot așa”, ne-a declarat Butucel.

Cât despre problemele apărute pe bd. Ștefan cel Mare și neidentificarea unei soluții pe parcursul mandatului său, Vitalie Butucel susține că rolul DGTPCC în acest proces era unul formal, iar cei care trebuiau să rezolve problema erau companiile „EGIS” și „Delta ACM 93”. Despre expertiza anunțată de el în 2018, efectuată ulterior de Laboratorul ASD, Butucel spune acum că nu a fost o expertiză propriu-zisă.

„Noi am luat numai carote de pe partea carosabilă ca să vedem care este structura, de ce se deformează straturile. Asta nu poate fi numită expertiză. O expertiză a bd. Ștefan cel Mare așa și nu s-a făcut”, ne-a spus Butucel.

De ce nu a fost făcută totuși o expertiză complexă a tuturor straturilor, așa cum a solicitat în repetate rânduri consultantul „EGIS”? „Toți au tăcut, toți au fost satisfăcuți, „EGIS” a semnat și a recepționat lucrări, în contul companiei Delta s-au transferat bani și la urmă, cumva, se cer explicații de ce nu am făcut noi expertiză. Compania constructoare și compania de inginerie, care are foarte multe obligații, trebuia să întreprindă absolut toate acțiunile să vedem de ce s-au întâmplat lucrurile acestea”, ne-a răspuns Butucel, afirmând că nu DGTPCC era cea care trebuia să facă expertiza, ci „EGIS” urma „să vină cu propunerea să fie contractată o companie internațională cu renume”.

REVENIREA ÎN FUNCȚIE A UNUI ȘEF AL DIRECȚIEI, DEMIS ÎN URMĂ CU ȘASE ANI: [REDACTAT] „NU ESTE NICIO CLARITATE ÎN TOATE ACTELE”

La 12 iulie 2019, Adrian Boldurescu a revenit în funcția de șef al DGTPCC după șase ani, printr-o dispoziție semnată de primarul interimar, Adrian Talmaci. În prealabil, în martie, după mai multe procese, Judecătoria Chișinău a decis să anuleze ordinul emis anterior de Dorin

Chirtoacă în privința lui Boldurescu. „Ce am găsit noi legat de proiectul BERD sau bd. Ștefan cel Mare, Negruzzi și Alecsandri e o problemă în acest moment. Nu este nicio claritate în toate actele”, susține Boldurescu.

„Din documente este clar că, în decurs de doi ani și jumătate – trei ani de zile, nu a fost făcut niciun pas. Fiecare director nou care venea o lua de la zero, neintrând în esența lucrurilor... E cert că, la ziua de azi, nu avem nicio expertiză, urmează noi s-o anunțăm, ca să vedem pe care cale mergem înainte”, zice Boldurescu, care precizează că antreprenorul general nu a primit suma de bani integrală din contract, pe conturi existând încă aproximativ jumătate de milion de euro.

Totodată, Boldurescu afirmă că nu a găsit în dosarul reabilitării celor trei străzi nici măcar expertiza promisă de DGTPCC în august 2018, ci doar niște schițe care nu aduc vreo concluzie.

„Pentru noi e important, deoarece sunt niște bani reținuți, noi vrem să știm cum îi putem folosi și dacă-i putem opri, invocând că sunt încălcări în normele de construcții sau abateri. Fără o asemenea expertiză, nu știm pe care cale să mergem în continuare. Dacă expertiza pe care trebuie să o facem determină că e vinovat proiectantul, la capacitatea portantă, atunci municipalitatea trebuie să-și asume, adică Institutul de Proiectare, care-i întreprindere municipală, trebuie să-și asume că a greșit, să ne dea bani, să caute bani pentru remediere, sau municipalitatea. În cazul în care se determină că e vinovată compania Delta și-i legat de straturile de asfalt care au fost schimbate, atunci luăm din banii care încă nu au fost achitați sau mergem în judecată. Mi se pare prea mare termenul de doi ani și ceva în care nu s-a făcut nimic. Chiar nu înțeleg. Ar fi cazul să întrebăm pe cineva. Nu noi, voi, organele de drept. Cred că ar fi cazul ca cineva să dea explicații și să se clarifice: e pe baza neglijenței, incompetenței sau alte criterii? Urmează altcineva să le stabilească”, a punctat Boldurescu.

„DELTA – INSOLVENTA”. PROIECTANTUL AȘTEAPTĂ EXPERTIZA

Între timp, compania „Delta ACM 93” a intrat în insolvență în România, astfel că nu se cunoaște cum vor derula lucrurile în viitor. „La început de iulie, am fost informați de instanța de judecată din București că avem dreptul să depunem o cerere de validare a creanțelor și să

înaintăm pretenții față de „Delta”. Încă nu a fost prima ședință, procesul e în pregătire”, spune Adrian Talmaci, primar interimar de Chișinău.

Acesta susține că, în toamna curentă, municipalitatea e pregătită să intervină pentru a remedia problemele apărute pe principala arteră a orașului. „Dacă nu intervenim, după iarnă, situația va fi și mai gravă”, anticipează edilul interimar.

Totodată, entitățile responsabile de implementarea și gestionarea proiectului, fie evită să discute, fie afirmă că nu au vreo vină. Încercările ZdG de a discuta cu reprezentanții companiei „Delta ACM 93” au eșuat.

Aceștia nu au răspuns la mesajele ZdG. Și reprezentanții companiei „EGIS” nu au răspuns la mesajele redacției. Pavel Untură, fost viceministru al Transporturilor în Guvernul Tarlev, a fost inginerul rezident responsabil de proiect. Untură și alți angajați „EGIS” au primit zeci de mii de euro pentru a supraveghea lucrările de reabilitare a celor 3 străzi. Pavel Untură nu a răspuns la apelurile telefonice și la mesajele ZdG.

„Chișinăuproiect” a elaborat documentația de proiect pentru reabilitarea bd. Ștefan cel Mare conform normativelor în vigoare. Proiectul a fost verificat de specialiști în domeniu, a fost expertizat de consultanți de la BERD, n-au fost obiecții și proiectul a fost în continuare transmis beneficiarului pentru executare. Noi nu știm cauza denivelărilor care au apărut. Pentru a afla cauza, e necesar ca beneficiarul să ceară o expertiză complexă a locurilor unde au apărut aceste denivelări”, a expus poziția Institutului Municipal de Proiectări „Chișinăuproiect”, inginerul-șef, Ion Paciu.

UN DRUM DIN RAIONUL REZINA A AJUNS IMPRACTICABIL DUPĂ CE AUTORITĂȚILE AU INVESTIT ÎN EL PESTE 1,5 MLN DE LEI

**TUDOR IAȘCENCO,
CUVÂNTUL, aprilie 2019**

Autoritățile din raionul Rezina „au tocat” 1,5 milioane de lei pentru reparația unei porțiuni de drum, Rezina – Saharna Nouă – Cinișeuți – Gordinești, care nu este în gestiunea administrației raionale. În mod normal, artera respectivă ar fi trebuit reparată de către gestionarul direct – Administrația de Stat a Drumurilor. Nu se cunosc motivele reale din care conducerea raionului Rezina s-a apucat să repare un drum care nu-i aparține. Se știe însă că la un an de la finalizarea lucrărilor, drumul riscă să devină impracticabil, din cauza unor erori grave de tehnologie.

În anul 2017, conducerea raionului Rezina a demarat reparația unui tronson din drumul regional L161 Rezina – Saharna Nouă – Cinișeuți – Gordinești, alocând în acest scop peste 1,5 mln lei din bugetul raional. Autoritățile din Rezina și-au asumat aceste cheltuieli deși, de fapt, drumul aparține Î.S. Administrația de Stat a Drumurilor (ASD), care este direct responsabilă de reparația și întreținerea acestuia. Pentru reparații, autoritățile din Rezina au organizat două licitații. Prima, pentru lucrări de reparație a drumurilor publice locale L161, Rezina-Saharna Nouă-Cinișeuți-Gordinești, a fost organizată în luna martie. La concurs au participat cinci agenți economici. Câștigătoare a contractului de 847.844,00 de lei a fost desemnată „Armo-Beton” S.A. A doua licitație, pentru lucrări de reparație a drumului public local G42 Rezina-Saharna-Saharna Nouă, a fost organizată pe data de 16 august 2017, la ea participând trei agenți economici. Contractul de 715.944,44 de lei a fost câștigat de aceeași firmă, „Armo-Beton” S.A. Conform datelor portalului idno.md, care conține informații despre agenții economici înregistrați la Camera Înregistrării de Stat, printre cele 31 de genuri de activitate ale firmei se regăsesc: cultivarea legumelor și a pepenilor, a rădăcinoaselor, tuberculilor și fructelor, comerțul cu băuturi alcoolice și produse din tutun, dar și fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment, construcții de autostrăzi, drumuri, aeroporturi.

Ulterior, când lucrările erau în toi, inginerul Nicolae Severin, responsabil tehnic la S.A. „Drumuri-Orhei”, în gestiunea căreia se află

acest drum, a declarat că autoritățile nu ar fi trebuit să admită un astfel de proiect. „Nu știu cine este responsabil tehnic la acest obiect și diriginte de șantier, dar aceștia, alături de comanditar, din start trebuiau să nu admită un asemenea proiect, care puțin probabil că ar fi trecut expertiza tehnică. Drumul respectiv pe timp de iarnă nu va putea fi exploatat și nu știu cine își va asuma răspunderea să semneze actul de primire în exploatare a tronsonului”, a spus Nicolae Severin.

BANI DIN FONDUL RUTIER RAIONAL CHELTUIȚI PENTRU REPARAȚIA UNUI DRUM REGIONAL

Când se discuta proiectul de decizie privind alocarea banilor pentru reparația tronsonului Saharna-Saharna Nouă, unii consilieri au fost de părere că de acest drum trebuie să aibă grijă gestionarul direct, adică ASD. Președinta raionului Eleonora Graur a declarat, însă, că după ce lucrările vor fi executate, ASD va restitui banii în bugetul raionului, lucru care nu s-a mai întâmplat.

Solicitat să comenteze declarația președintei, Andrei Cuculescu, fostul șef al ASD, a spus că în cazul în care reparația este inițiată de administrația locală, care a și selectat antreprenorul, aceasta suportă cheltuielile.

TREI ÎN UNU - PROIECTANT, FINANȚATOR ȘI RESPONSABIL DE PROIECT

Realizarea proiectului a început cu mare scandal. Verificând un semnal de la cititorii ziarului CUVÎNTUL din Saharna Nouă, un grup de jurnaliști, însoțit de angajații Inspecției Ecologice Rezina, a constatat că antreprenorul S.A. „Armo-Beton”, contrar tehnologiei, în locul materialelor prevăzute, utilizează la reparația drumului nisip și pietriș, dobândite ilegal pe teritoriul comunei.

Marcel Rusu, șeful Secției Construcții, Drumuri și Gospodărie Comunală a CR Rezina, a confirmat că proiectul reparației tronsonului Saharna – Saharna Nouă a fost elaborat de secția pe care o conduce și tot ea este responsabilă de calitatea lucrărilor la acest obiect. El a menționat că utilizarea materialelor de construcție locale nu va influența durabilitatea drumului, iar problema dobândirii neautorizate a acestora

este de competența altor instituții – Primăria comunei, Agenția de Stat Cadastru ș.a.

Grigore Carпов, șef interimar al Inspecției Ecologice Rezina, era de altă părere: zăcămintele minerale, inclusiv nisipul și pietrișul pot fi extrase doar cu autorizarea Ministerului Mediului. El a menționat că ceea ce s-a întâmplat la Saharna Nouă contravine legislației în vigoare, vinovații urmând să fie trași la răspundere. La scurt timp după aceea Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale a „apreciat” acțiunile antreprenorului „Armo-Beton” S.A. cu o amendă de 10 mii de lei.

„UN ASTFEL DE PROIECT NU TREBUIA ADMIS SPRE REALIZARE”

Lasă multe semne de întrebare și tehnologia de reparare a drumului. Tronsonul cu o declivitate avansată a fost acoperit cu patru rânduri de plăci de beton, cu grosimea de circa 8 cm, așezate pe nisipul dobândit în partea locului. Vizitând obiectul, inginerul Nicolae Severin, responsabil tehnic la S.A. „Drumuri-Orhei”, a remarcat că plăcile din beton instalate acolo sunt prea subțiri și slabe pentru un astfel de drum, dar și foarte lucioase. Pe timp de iarnă drumul nu va putea fi exploatat, existând riscul ca automobilele să derapeze de pe șosea. Specialistul spunea că astfel de plăci pot fi utilizate la construcția trotuarelor, gardurilor, dar în nici un caz la carosabil, mai ales pe o pantă atât de înclinată. „În mod normal, șeful de șantier, responsabilul tehnic de acest obiect, dar și comanditarul, din start nu trebuiau să admită acest proiect”, a adăugat Nicolae Severin.

Temerile inginerului N. Severin s-au adeverit foarte repede. Prima ploaie mai puternică a dus la deplasarea plăcilor de pe carosabil.

ANTREPRENORUL AFIRMA CĂ NU EXISTĂ MOTIVE DE NELINIȘTE

Alexei Catrinici, administratorul firmei „Armo-Beton” S.A., afirma că nu există motive de neliniște. El „garantează” securitatea fluxului rutier în două direcții, pe acest tronson cu lățimea de doar 4,2 metri. Potrivit lui, firma ar fi suportat cheltuieli suplimentare, neprevăzute în contract. „Ținând cont de specificul reliefului - coasta povârnișului

este foarte înclinată, și pentru a garanta securitatea fluxului atât pe o direcție, cât și pe cealaltă, am hotărât să mai adăugăm în lățime. Asta n-a fost în contract, nici nu s-au adăugat cheltuielile. Va fi un bonus din partea noastră de 0,20 cm la lățime, ca donație din partea întreprinderii”, afirma antreprenorul. Catrinici a mai declarat că „fisurile dintre plăci încă urmează a fi acoperite cu amestec uscat de ciment, iar între rigolă și drum, ca hidroizolant, va fi turnată smoală topită, lucrări care, la așa tip de drum, se recomandă a fi făcute după ce plăcile se vor poziționa definitiv pe stratul de materiale inerte”.

Totuși, după primul incident a urmat al doilea, al treilea, plăcile de beton deplasându-se ba pe un sector, ba pe altul.

Pensionarul Ion Perciun, care timp de 20 de ani a ocupat funcția de arhitect-șef al raionului Rezina, comentează afirmațiile administratorului „Armo-Beton” S.A. în felul următor: „Alexei Catrinici se laudă că firma sa a modificat proiectul, mărinind lățimea drumului cu 0,2 metri (!). Dl Catrinici, dacă este inițiat cât de cât în construcții rutiere, trebuie să știe că nimeni în afară de proiectant nu are dreptul să intervină în cerințele proiectului tehnic. Și-apoi, dacă dânsul s-a implicat în construcții rutiere, ar fi bine să mai știe că lățimea minimală a unui astfel de drum trebuie să fie de cel puțin 6,0 metri”.

Ion Perciun se arăta indignat și de faptul că administrația publică a raionului Rezina s-a apucat să repare un drum ce nu-i aparține, dar și conform unui proiect dubios, iar gestionarii drumului - Î.S. ASD și S.A. „Drumuri-Orhei” - nu se implică în niciun fel.

CINE ȘI-A ASUMAT RESPONSABILITATEA PENTRU REALIZAREA ACESTUI PROIECT?

„Reparația” tronsonului Saharna-Saharna Nouă a fost subiectul mai multor articole critice în presa locală și pe rețelele de socializare. Administrația raionului nu a reacționat oficial la aceste publicații. În schimb, primăria Saharna a trimis redacției ziarului CUVÎNTUL o scrisoare semnată de câteva zeci de persoane care se declarau „extrem de recunoscătoare conducerii raionului Rezina pentru lucrările de reparație efectuate pe acest drum”.

Marcel Rusu, șeful Secției Construcții, Drumuri și Gospodărie Comunală a CR Rezina, a declarat că lucrările au fost achitate, drumul

a fost dat în exploatare cu participarea reprezentanților administrației raionului și ai S.A. „Drumuri-Orhei”.

Maria Macrii, primar al comunei Saharna Nouă, ne-a spus că nu a participat în vreo comisie care să fi decis soarta acestui proiect. „Primăria n-a avut nicio treabă în această afacere, de elaborarea, realizarea și achitarea proiectului s-a ocupat administrația raionului”, a spus Maria Macrii.

Și Nicolae Severin, reponsabil tehnic la S.A. „Drumuri-Orhei”, a negat că reprezentanții întreprinderii pe care o reprezintă ar fi semnat acte privind reparația tronsonului de la Saharna. „Eu ar fi trebuit să fiu în comisia de predare-primire a lucrărilor, ceea ce nu s-a întâmplat. Nu cred că ai noștri și-au asumat responsabilitatea pentru ilegalitățile cuiva”, a spus Severin.

Gheorghe Curmei, directorul Î.S. Administrația de Stat a Drumurilor, ne-a confirmat că încă în decembrie 2016, printr-o Hotărâre a Guvernului Republicii Moldova, drumul local L161 Rezina - Saharna Nouă - Cinișeuți - Gordinești a fost trecut în categoria drumurilor regionale, adică în gestiunea ASD. „Finanțarea de către o autoritate publică a lucrărilor rutiere executate pe drumurile care se află în gestiunea altei autorități publice nu prevede restituirea mijloacelor financiare utilizate pentru reparația sectorului de drum respectiv”, a mai spus Gheorghe Curmei.

CONFLICTE DE INTERESE, PROTECȚIONISM ȘI AFACERI CAMUFLATE. IMPERIUL DE CONSTRUCȚII AL PRIMARULUI MILIONAR DE LA BOGZEȘTI

VIORICA ZAHARIA,
MOLDOVA CURATĂ, septembrie 2018

Familia primarului PDM de la Bogzești, Telenești, Vasile Ozun, deține trei firme de construcții care câștigă constant contracte de zeci de milioane de lei la concursurile de achiziții publice. În februarie 2018 Consiliul Concurenței le-a amendat pe toate trei cu sute de mii de lei pentru înțelegeri de cartel în cadrul unei licitații publice. Amenzile însă nu au schimbat nimic. Cel puțin două firme continuă să participe împreună la concursurile publice de achiziții. O relație deosebită cele trei întreprinderi o au cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, unde memoria instituțională e scurtă. În anul 2016 una dintre firme a fost obligată de instanță să restituie banii pe care Ministerul îi plătitese pentru proiectarea sediului Teatrului „Eugene Ionesco”, deoarece lucrările nu fuseseră executate. În loc să o includă în lista neagră, Ministerul i-a încredințat, în luna mai 2018, alte două contracte de 32 de milioane de lei pentru reconstrucția unei instituții de învățământ. O altă firmă, cea a fiului, este singura care câștigă licitațiile pentru lucrări de construcție la Primăria Bogzești. Legea spune că o astfel de relație reprezintă conflict de interese.

Primarul Vasile Ozun conduce Primăria Bogzești deja al patrulea mandat. Sătenii spun că el locuiește la Chișinău și face naveta. În declarația de venituri și interese personale¹, Vasile Ozun arată că deține o singură firmă – „Oztor” SRL și indică și dividendele pentru anul 2017 – aproape 2 milioane de lei. Firma era administrată în anul 2017 de o persoană pe nume Alexandru Graur. „Oztor” SRL se bucură de încrederea mai multor instituții publice atât de la Chișinău, cât și din raioane, întrucât, așa cum se poate vedea din baza de date a Agenției Achiziții Publice², acestea îi oferă constant contracte de prestare a serviciilor de construcții și reconstrucții de clădiri și drumuri.

Alte două firme conectate la Vasile Ozun sunt „Eurodeviz”, fondator și administrator – Vitalie Marandici, fiul primarului, și „Ozun-Cons”, unde fondatoare este fosta soție, Zinaida Ozun, iar administrator – finul de cununie al primarului, Dumitru Diacenco, care este și consilier local PDM la Bogzești. Această întreprindere beneficiază de contracte de milioane de lei la diferite instituții de stat, mai ales la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

TREI FIRME, ACELAȘI SEDIU. ÎNȚELEGERI DE CULISE ȘI REFUZUL DE A SE SUPUNE CONTROLULUI CONSILIULUI CONCURENȚEI

Dovada că cele trei firme au același centru de comandă o reprezintă o decizie din 2017 a Consiliului Concurenței (CC)³. Instituția a pornit

controlul după ce au apărut suspiciuni că cele trei firme au acționat concertat în cazul a două licitații organizate în anul 2012 de către o structură care azi face parte din Ministerul Agriculturii – „EMP Management Durabil POP”. Când inspectorii CC au vizitat sediul firmei „Ozun-Cons” (firma scrisă pe numele fostei soții), Vasile Ozun se afla acolo, „în biroul său” și ar fi interzis accesul inspectorilor. Cităm din Decizia CC: „(...) Ozun Vasile s-a opus efectuării inspecției, ducând în eroare membrii echipei de inspecție, precum că aceste întreprinderi nu desfășoară activitatea la această adresă, chiar dacă în încăpere se afla contabilul-șef al întreprinderii „Oztor” SRL și „Eurodeviz” SRL – (...). De asemenea, în biroul respectiv erau vizibile documente contabile ale întreprinderii „Oztor” SRL pe mesele de lucru, iar pe peretele din încăpere se afla o diplomă eliberată administratorului „Oztor” SRL, Graur Alexandru, din partea colectivului”. În continuare: „Fondatorul SRL „Oztor” – Ozun Vasile a interzis efectuarea inspecției la subdiviziunea întreprinderii numită supra, înregistrată în baza de date a Serviciului Fiscal, comunicând că va achita amenda pentru obstrucționarea acesteia”. Inspectorii au mai notat că în timpul vizitei, în curtea sediului firmei „Ozun-Cons” au observat și filmat urme de documente arse care ar fi conținut numele celor trei firme.

AMENZI DE SUTE DE MII DE LEI. DECIZIA CONSILIULUI CONCURRENTEI, PUBLICATĂ DOAR DUPĂ SOLICITAREA NOASTRĂ

Pentru refuzul de a se supune inspecției, firmele „Oztor” și „Ozun-Cons” au fost amendate cu 39 de mii de lei și, respectiv, 25 de mii de lei. Ambele firme au contestat în instanță decizia de amendare, însă au pierdut procesele.

În timp ce ne documentam pentru acest articol și am solicitat informații de la Consiliul Concurenței, am aflat că investigația inițiată în anul 2016 s-a încheiat și că cele trei firme fuseseră amendate încă în luna februarie 2018 pentru prezentarea de oferte truate la licitații publice. Decizia⁴ a fost publicată doar după solicitarea noastră, în septembrie 2018. Serviciul de presă al CC ne-a comunicat că întârzierea publicării ar fi din cauză redactării și nu ar exista un alt motiv. Documentul prevede că întreprinderii „Ozun-Cons” i-a fost aplicată cea mai mare amendă – peste jumătate de milion de lei, „Oztor” a fost amendată cu 213,7 mii de

lei, iar „Eurodeviz” – cu 18 mii de lei. Amenzile nu au fost contestate de cele trei firme.

TEATRUL „EUGENE IONESCO”, RĂMAS NERECONSTRUIT DIN CAUZA FIRMEI „OZUN-CONS”. ÎN LOC SĂ O TRECĂ PE LISTA NEAGRĂ, MINISTERUL CONTINUĂ SĂ-I FURNIZEZE MILIOANE DE LEI

În luna iulie 2011, Întreprinderea „Ozun-Cons” a încheiat cu Ministerul Culturii, condus pe atunci de ministrul Boris Focșa, un contract prin care se angaja să proiecteze lucrările de reconstrucție a clădirii Teatrului „Eugene Ionesco”. La o lună și jumătate de la semnare, Ministerul a transferat suma de 300 de mii de lei pe contul firmei, cu titlu de avans. Lucrările urmau să fie executate până la 30 noiembrie 2011, adică în trei luni de la plata avansului.

În luna martie 2012 însă Boris Focșa a depus o plângere în instanță, în care susținea că firma nu execută lucrările. Din acest motiv, a cerut rezilierea contractului și restituirea avansului. Curtea de Apel a obligat întreprinderea să restituie Ministerului cele 300 de mii de lei. Instanța a notat că „nu s-a demonstrat că „Ozun-Cons” SRL a executat servicii de proiectare”, chiar dacă au fost prezentate copiile, nu originalele, unor facturi. Curtea Supremă de Justiție (CSJ) a confirmat decizia, la 18 mai 2016.

ÎN LOC DE LISTA NEAGRĂ, CONTRACTE NOI. MEMORIA SCURTĂ A MINISTERULUI CULTURII

În pofida acestui litigiu, firma nu a fost sancționată în vreun fel. Potrivit actelor normative, ea ar fi trebuit inclusă în lista de interdicții a Agenției Achiziții Publice, supranumită lista neagră, și ar fi rămas astfel timp de 3 ani fără dreptul de a participa la licitații la stat⁵.

Astfel, firma ar fi trebuit trecută pe lista neagră încă în 2012. Cu toate acestea, nici în 2016, când a fost emisă hotărârea de judecată definitivă, nu s-a întâmplat nimic. Dimpotrivă, în luna mai 2018 Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, condus deja de un alt ministru, Monica Babuc, îi încredințează un contract de 28,6 milioane de lei pentru reconstrucția Colegiului de Construcții din Chișinău. Iar peste 2 luni suplimentează această sumă cu peste 3 milioane de lei.

CE SPUNE AGENȚIA DE ACHIZIȚII PUBLICE

Într-un răspuns⁶ către portalul Moldova Curată, Agenția de Achiziții Publice anunță că, potrivit Regulamentului, includerea în lista de interdicții a operatorilor economici „presupune prezentarea la Agenție a unei solicitări de rigoare și decizia grupului de lucru a autorității contractante în acest sens sau a organului de control, cu anexarea tuturor documentelor confirmative”. „Astfel, luând în considerare că autoritatea contractantă (MECC – n.r.) nu a transmis către Agenția Achiziții Publice nici o solicitare în acest sens, și respectiv Agenția nu a cunoscut despre hotărârea respectivă (hotărârea definitivă a CSJ – n.r.), informăm că Agenția a fost în imposibilitate de a înscrie SRL „Ozun-Cons” în lista de interdicție”, se explică în răspunsul AAP.

CE SPUNE MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII

Ministerul Culturii, condus de Monica Babuc, susține că nu a găsit motive să interzică firmei „Ozun-Cons” să participe la licitații. Instituția afirmă că „la etapa de înregistrare și verificare a documentelor de calificare ale operatorilor economici participanți (la licitația pentru reconstrucția Colegiului de Construcții – n.r.), grupul de lucru pentru achiziții publice nu a identificat temeiuri de excludere de la procedura de atribuire a ofertei SRL „Ozun-Cons”, de descalificare a acestuia sau de respingere a ofertei acestuia”⁷.

La întrebarea dacă apartenența la PDM a administratorului „Ozun-Cons”, Dumitru Diacenco, a avut vreo influență la atribuirea contractului, Ministerul a răspuns: „Accentuăm că nici într-o procedură de achiziții publice Ministerul nu a aplicat criteriile politice la selectarea operatorilor economici”.

FOSTUL MINISTRU BORIS FOCȘA: „NU AM IDEE CINE SUNT PATRONII FIRMEI. CEL MAI GRAV ESTE CĂ TEATRUL „EUGENE IONESCO” A RĂMAS NERECONSTRUIT”

Fostul Ministru al Culturii, Boris Focșa, a dat în judecată firma „Ozun-Cons” pentru neexecutarea lucrărilor de proiectare a Teatrului

„Iogene Ionesco”. „Eu m-am luptat mult cu această firmă. Nu am idee cine sunt patronii. A fost selectată atunci pentru că oferise cel mai mic preț. Pachetul de documente pe care l-au prezentat era impecabil. Ulterior ne-am dat seama că ei de fapt nu aveau capacitatea să proiecteze un teatru, chiar dacă la concurs prezentaseră o schiță, coordonată cu reprezentanții teatrului și verificată de specialistul nostru. Ei nu au executat nici o lucrare. De asta și i-am acționat în judecată. Cel mai mult regret că sediul teatrului așa a și rămas nereconstruit. Eu obținusem acești bani foarte greu. Da, firma i-a restituit, dar ei s-au întors în bugetul de stat și ulterior nu au mai fost alocați pentru reconstrucția teatrului”, ne-a declarat Boris Focșa. Întrebat de ce nu a cerut includerea firmei pe lista neagră, fostul ministru a răspuns că aștepta să existe o hotărâre de judecată în acest sens, iar când aceasta a fost emisă, el nu mai era în funcție. „Dar oricum, de atunci nu i-am mai văzut să participe la licitațiile de la minister”.

Solicitată să comenteze participarea firmei sale la licitațiile publice, litigiul cu Ministerul Culturii, conflictul cu inspectorii Consiliului Concurenței și amenda pentru trucarea ofertelor, Zinaida Ozun ne-a declarat că de câțiva ani nu mai activează în cadrul firmei „Ozun-Cons”, „de aceea nu sunt la curent cu nimic referitor la ce se petrece în cele trei firme”. Chiar dacă este fondatoare, ea ne-a spus că nu ne poate face legătură cu persoanele responsabile din cadrul întreprinderii care ne-ar putea răspunde la întrebări.

AFACERI ÎN FAMILIE. BANII PRIMĂRIEI AJUNG LA FIRMA FIULUI PRIMARULUI

A treia firmă, „Eurodeviz”, care aparține fiului primarului, Vitalie Marandici, câștigă și ea licitații la stat, inclusiv la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, dar și la Primăria Bogzești. De fapt, „Eurodeviz” este singura firmă căreia primarul Vasile Ozun îi încredințează să presteze servicii de construcții în sat. Numai în anul 2017 „Eurodeviz” și-a adjudecat două contracte. Unul – pentru lucrări de reabilitare termică a clădirii gimnaziului din localitate, de 2, 6 milioane de lei, iar al doilea – de 987 de mii de lei pentru „reconstrucția Remizei de pompieri voluntari din satul Bogzești”.

I-am expediat, prin intermediul Facebook, câteva întrebări lui

Vitalie Marandici, referitoare la faptele descrise mai sus, însă el, desi a citit mesajul, nu ne-a răspuns.

Nici Vasile Ozun, pe care l-am căutat și pe Facebook, și la telefon, i-am expediat întrebările în scris, i-am trimis și sms, nu a vrut să comenteze faptele descrise în acest text.

În pofida constatărilor și amenziilor aplicate de Consiliul Concurenței și deciziei definitive a CSJ în privința „Ozun-Cons”, firmele apropiate primarului de Bogzești continua să participe nestingherit la concursurile publice și să câștige în mod sistematic noi contracte la stat. Dovadă: documentele unei licitații organizate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, la care „Ozun-Cons” și „Eurodeviz” au participat împreună.

ADNOTĂRI

- 1 Declarația de avere și interese personale pentru anul 2018, depusă de Vasile Ozun la ANI, <https://declaratii.ani.md/Documents/cni/previewDocHas/id/349192>
- 2 Lista concursurilor de achiziții câștigate de firma „Oztor”, afișată pe pagina web a Agenției Achiziții Publice, https://tender.gov.md/ro/contracte-atribuite?field_num_rul_procedurii_value=&field_operator_economic_value=oztor&field_autoritatea_contractant__value=&field_objiectul_achizitiei_value=&field_cpv3_ca_tid=&field_data_documentului_value%5Bmin%5D%5Bdate%5D=&field_data_documentului_value%5Bmax%5D%5Bdate%5D=&field_raion_tid=All&field_idno_ca_value=
- 3 Decizia Consiliului Concurenței din 22.05.2017 privind refuzul de a se supune inspecției, <https://competition.md/public/files/da-1712a3b.pdf>
- 4 Decizia Consiliului Concurenței din 15 februarie 2018 prin care cele trei firme au fost amendate pentru acord anticoncurențial, <https://competition.md/public/files/Decizia-Ozun-Oztor-Eurodeviz1552e.pdf>
- 5 Regulamentul cu privire la modul de întocmire a listei de interdicții, <http://lex.justice.md/md/368202/>
- 6 Notă informativă a Agenției Achiziții Publice, formulată la solicitarea portalului Moldova Curată, http://moldovacurata.md/upload/2017/Raspuns_AAP.PDF
- 7 Nota explicativă a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, remisă portalului Moldova Curată, http://moldovacurata.md/upload/2017/Raspuns_Ministerul_Educatiei.pdf

DE CE ÎNTÂRZIE DAREA ÎN EXPLOATARE A ȘCOLILOR RENOVATE ÎN PROIECTUL BĂNCII MONDIALE

NATALIA COZMA,
MARIANA COLUN

ANTICORUPTIE.MD, decembrie 2018

Câteva zeci de școli de circumscripție din Republica Moldova, în care învață elevi din mai multe localități, ar fi trebuit să fie renovate în perioada 2013-2018, cu ajutorul unui credit de circa 40 de milioane de dolari de la Banca Mondială. La cinci ani de la demararea proiectului, doar câteva instituții au trecut prin reparații, iar contractele de achiziții au fost extinse de nenumărate ori, darea în exploatare fiind târăgănată, fără ca cineva să fie penalizat. Procesul de renovare a instituțiilor de învățământ a ajuns și în vizorul Curții de Conturi, care a constatat că Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC) a admis deficiențe în implementarea proiectului „Reforma învățământului în Moldova”. Ministerul, la rândul său, susține că „încălcări ale termenelor de finalizare a lucrărilor din partea antreprenorilor nu au fost constatate”.

Creditul Băncii Mondiale era condiționat de 16 indicatori de reformă a învățământului. Autoritățile noastre s-au angajat, între altele, să renoveze circa 90 de școli de circumscripție. Inițial reparațiile erau coordonate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Ulterior, ministerul a cedat lucrările de renovare Fondului de Investiții Sociale.

În anul 2017, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 110 milioane de lei¹, care au fost repartizate pentru reparația a șase instituții de învățământ: gimnaziul „Alexandru cel Bun”, s. Vărzărești, raionul Nisporeni; Liceul Teoretic „Vasile Pârvan”, s. Gotești, raionul Cantemir; Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, s. Sipoteni, raionul Călărași; Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, s. Iargara, raionul Leova; Liceul Teoretic „S. Lucaci”, or. Costești, raionul Râșcani; Liceul Teoretic „Meșterul Manole”, s. Sălcuța, raionul Căușeni. În majoritatea cazurilor termenele de executare a lucrărilor au fost prelungite de câteva ori.

LUCRĂRILE SUNT FINALIZATE ÎN PROPORȚIE DE 70 LA SUTĂ

Una din instituțiile selectate pentru a fi renovată a fost Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din satul Sipoteni, raionul Călărași, unde învață peste 600 de elevi. În urma licitației organizate în februarie 2017, s-au contractat lucrări de reparații capitale în sumă de 24,9 milioane de lei, cu durata de executare a lucrărilor de opt luni. Ulterior,

termenul a fost modificat de câteva ori, ultimul termen fiind stabilit pentru sfârșitul lunii decembrie curent.

Până la această dată însă lucrările nu au fost terminate. „Proiectul de renovare prevede schimbarea rețelelor de electricitate, comunicații, practic a fost dată jos toată tencuiala”, ne-a declarat Dumitru Bob, directorul instituției. El nu a putut să spună din ce cauză lucrările sunt realizate cu întârziere. „Banii au fost trimiși la timp de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Poate s-a tergiversat la etapa de proiectare - până fac proiectanții, până dau rezultatele, până se verifică, toată chestia asta ia timp și durează. Poate și agentul economic are prea puțini muncitori pe șantier și nu se reușesc niște lucruri. Inițial trebuiau să termine pe 20 august lucrările, apoi termenul a fost extins până la 20 septembrie, pentru ca să fie prelungit și acest termen, până la 31 decembrie. În tot acest răstimp, lucrări au avut loc, dar cam anevoios”, a adăugat directorul liceului. Astfel, elevii sunt nevoiți să stea în hol la orele de educație fizică, întrucât reparația în sala de sport nu a fost finalizată până în prezent.

Și Vasile Rață, primarul satului Sipoteni, a menționat că lipsa unui număr suficient de muncitori ar fi unul dintre motivele pentru care compania angajată să execute lucrările nu s-a încadrat în termene. „A avut loc extinderea termenului de câteva ori, nu știu din ce cauză... lipsa forței de muncă, cred că asta a fost principalul motiv. Ultimul termen de executare a fost stabilit pentru sfârșitul lunii decembrie anul acesta. Nu cred însă că o să reușească, după cum se vede”, a menționat primarul Vasile Rață. Nici directorul liceului nu se arată mai optimist. „Nu cred că ajungem la Revelion cu reparația terminată”, a spus Dumitru Bob. Precizăm că, pe lângă prelungirea termenului de executare, pe parcursul proiectului, au fost identificate lucrări neprevăzute, pentru care a fost semnat un contract de majorare în valoare de 2,5 milioane de lei.

Termenul de executare a lucrărilor a fost prelungit de câteva ori și în cazul Liceului Teoretic „Meșterul Manole”, din Sălcuța, Căușeni. Licitația publică pentru achiziționarea lucrărilor de reparație capitală a fost organizată la finele anului 2016, fiind contractate lucrări în sumă de 26 de milioane de lei, cu termenul de executare de șapte luni. Ulterior termenul de executare a fost modificat de patru ori, ultimul termen-limită fiind stabilit 20 august 2018.

TERMEN PRELUNGIT DE PATRU ORI

La Liceul Teoretic „Vasile Pârvan”, din comuna Gotești, raionul Cantemir, conform unui contract în valoare de 21,4 milioane de lei, semnat în martie 2017, de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și compania Eurogalex Prim SRL, urmau să aibă loc lucrări de reparație capitală, cu termenul de executare stabilit pentru 15 noiembrie 2017. Ulterior, în baza proceselor-verbale ale grupului de lucru, termenul a fost prelungit până la data de 30 octombrie 2018. Până în prezent însă lucrările nu au fost date în exploatare, fiind executate în proporție de circa 80%. Au fost schimbate acoperișul, făcută termoizolarea, instalate rețelele de electricitate și canalizare, sistemul de încălzire, precum și podeaua.

Panainte Chicicov, primarul comunei Gotești, dă vina pe proiectanți. „Procesul s-a târăganat pentru că proiectanții au scăpat din vedere multe lucrări și nu au făcut din start modificările necesare. A trecut undeva jumătate de an. Ei practic sunt spre finalizare. Au rămas să fie reparate sala de sport, sala de festivități și cantina”, ne-a declarat primarul.

Pentru că în procesul de lucru au fost necesare lucrări suplimentare care nu au fost prevăzute inițial, suma contractului a fost majorată cu încă peste două milioane de lei. „Ultimul contract de prelungire a fost semnat în vara anului curent. Termenul era până la sfârșitul anului, dar e foarte posibil să nu reușească”, a mai spus Panainte Chicicov. Potrivit lui, nu poate fi vorba despre eventuale penalități, pentru că prelungirea termenului contractului de achiziție a lucrărilor s-a făcut cu acordul MECC.

Nici la Liceul Teoretic „Silvian Lucaci”, din orașul Costești, raionul Râșcani, unde învață circa 350 de elevi, lucrările nu au fost terminate în termenul prevăzut inițial. În noiembrie 2016 au fost contractate servicii de executare a lucrărilor de reparație în sumă de 18,9 milioane de lei. Durata de executare a acestora a fost de opt luni, ulterior însă, în 2017, au fost organizate două proceduri de negociere pentru lucrările de reparație, prin care s-au contractat servicii în sumă de 1,6 milioane de lei, cu termenul de realizare de o lună. Pe parcursul anului, în cadrul ședințelor grupului de lucru, s-a modificat de patru ori termenul de executare. Astfel, termenul final a fost stabilit pentru data de 20 august curent. Lucrările s-au terminat la 3 septembrie 2018, potrivit administrației liceului.

„Eu nu cunosc detalii, pentru că acel contract a fost semnat cu Primăria, nu direct cu liceul. Nu știu de ce s-au tergiversat lucrările și nici dacă au fost aplicate penalități”, ne-a spus directorul instituției, Lilia Iachimciuc. Primarul orașului Costești, Nelu Glasu, nu ne-a răspuns la telefon pentru a oferi detalii.

„ÎN COMPARAȚIE CU ALȚII, LA NOI SITUAȚIA E MAI BUNĂ”

Lucrările de reparație capitală de la Gimnaziul „Alexandru cel Bun”, din comuna Vărzărești, raionul Nisporeni, urmează în curând să fie date în exploatare, potrivit primarului localității, Constantin Ungureanu.

În ianuarie 2017 a fost organizată o licitație publică, fiind angajată compania Pro Ex 2005 SRL să efectueze lucrări de reparație capitală în sumă de 13,3 milioane de lei, cu termenul de executare de opt luni, până în noiembrie 2017.

Proiectul a prevăzut schimbarea acoperișului, a tuturor rețelelor, a sistemului de încălzire, ferestrelor, dar și instalarea unui ascensor. Ulterior a fost desfășurată o procedură de negociere și s-au contractat servicii adiționale lucrărilor de reparație în sumă de 1,4 milioane de lei. Totodată, a fost prelungit termenul de executare a lucrărilor până la 1 august 2018. Deși acest termen a fost depășit, în prezent lucrările au fost încheiate, susține edilul comunei Vărzărești. Îl contrazice însă Tamara Țîmbur, directorul adjunct al instituției.

„Încă nu s-au terminat lucrările. Laboratoarele de chimie și fizică încă nu sunt dotate cu echipamentele necesare. Sălile sunt goale. S-a târăganat procesul pentru că mobila care trebuie instalată a stat mai mult timp la vamă. De asemenea, urmează să fie aduse patru frigiderere pentru cantină, deoarece frigidererele aduse inițial erau defecte. Abia după asta va avea loc recepția finală, dar nu știm când se va întâmpla acest lucru”, ne-a spus Tamara Țîmbur.

„Au mai apărut niște lucrări neprevăzute și în septembrie curent am semnat un contract de majorare în valoare de circa 200.000 de lei. Lucrările sunt încheiate și cred că în curând o să facem și recepția. În comparație cu alte instituții din alte localități, la noi situația e una relativ bună”, ne-a spus Constantin Ungureanu, primarul comunei Vărzărești.

„Eu nu consider că au fost tergiversări”, a adăugat acesta. „Au apărut motive de a prelungi contractele. S-a început reparația mai târziu, că

am hotărât să nu întrerupem ciclul școlar, fiind vorba de lunile mai-iunie 2017, când elevii aveau examene. Nu putem vorbi despre penalități, toate modificările au fost acceptate. Au apărut între timp și lucrări neprevăzute. E clar că trebuiau executate. Astea au fost acoperite tot din banii de la Banca Mondială, deoarece contractul permite majorări de până la 15%”, a mai declarat primarul comunei Vărzărești.

PROIECTUL A AJUNS ÎN ATENȚIA CURȚII DE CONTURI

Procesul de renovare a instituțiilor de învățământ a ajuns și în vizo-
rul Curții de Conturi. Instituția constata că Ministerul Educației, Culturii
și Cercetării (MECC) a admis deficiențe în implementarea proiectului
„Reforma învățământului în Moldova”². La data de 31 decembrie 2017,
din suma repartizată de 110 milioane de lei în anul 2017, Ministerul
Educației a contractat lucrări de renovare în valoare de numai 70,4 mi-
lioane de lei, ceea ce înseamnă că doar 64,08% din banii alocați au fost
valorificați, se arată într-un raport al auditorilor. Totodată, auditul Curții
a constatat că în cazul a trei instituții de învățământ au fost contractate
lucrări cu valoarea diminuată – cu 12415,2 mii de lei mai puțin decât era
prevăzut în hotărârea de Guvern, iar la trei instituții - cu 12736,9 mii de
lei mai mult (126,3%) decât a aprobat Executivul.

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII: „ÎNCĂLCĂRI ALE TERMENELOR DE FINALIZARE A LUCRĂRILOR DIN PARTEA ANTREPRENORILOR NU AU FOST CONSTATATE”

Într-un răspuns la o solicitare de informații din partea Centrului de
Investigații Jurnalistice³, ministerul de resort arată că până la situația
din 30 septembrie curent, din creditul acordat de Banca Mondială au fost
valorificate 131,4 milioane de lei, iar lucrările de renovare din cele șase
școli urmează să fie finalizate până la sfârșitul anului. În același timp,
potrivit responsabililor de la MECC, până în prezent nu a fost constatată
încălcarea termenelor de finalizare a lucrărilor din partea antreprenori-
lor. Totodată, în răspuns se arată că pe parcursul executării lucrărilor de
renovare, agenții economici angajați au sesizat Ministerul asupra unor
neconformități și neconcordanțe constatate în proiecte. „În majoritatea

cazurilor sesizările au fost înaintate după executarea lucrărilor de desfășurare a tencuielilor la pereți, tavane, pardoseli, acoperișuri ș.a. Sesizările, în conformitate cu prevederile legale, au fost transmise autorilor de proiecte pentru stabilirea modului de soluționare a neconformităților și defectelor apărute în execuție. Lucrările au devenit necesare din punct de vedere tehnic pentru finalizarea unor procese tehnologice la lucrări de finisare, aprovizionarea cu apă, căldură a instituțiilor, construirea rețelelor exterioare de apă, electrice, canalizare, asigurarea funcționării stației de evacuare a apelor uzate etc. Pentru elaborarea soluțiilor tehnice, verificarea repetată a modificărilor în documentația de proiect și deviz de către Serviciul de Stat pentru verificarea și expertizarea proiectelor, organizarea procedurilor de negociere, aprobarea de către Agenția Achiziții Publice a fost necesar timp, perioadă în care nu a fost posibilă executarea unor lucrări din contractul inițial, ceea ce a dus la extinderea termenelor de executare a lucrărilor”, se mai arată în răspunsul MECC.

Proiectul Reforma învățământului în Moldova a demarat în anul 2013 în baza unui acord de finanțare între Guvernul Republicii Moldova și Asociația Internațională de Dezvoltare, în vederea obținerii unui credit în valoare de 40 milioane de dolari SUA, pentru implementarea reformei structurale în sectorul educației până în anul 2018. La 6 februarie 2017, Banca Mondială a aprobat restructurarea proiectului, acesta fiind extins cu zece luni, până în luna iunie 2019. Între timp, responsabilitățile în domeniul de renovare a instituțiilor de învățământ au fost transmise de la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării la Fondul de Investiții Sociale din Moldova. Potrivit raportului Curții de Conturi, aproximativ 12 milioane de dolari SUA au fost transferate în totalitate către FISM pentru renovarea a 15 școli.

EXPERT: „NEÎNDEPLINIREA SAU ÎNDEPLINIREA NECORESPUNZĂTOARE A OBLIGAȚIILOR CONTRACTUALE ATRAGE DUPĂ SINE RĂSPUNDEREA OPERATORULUI ECONOMIC”

Stela Pavlov, expertă la Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției, susține că firmele care se fac responsabile de tergiversarea lucrărilor de renovare sunt pasibile de sancțiuni. În același timp, autoritățile care nu aplică sancțiuni față de operatorii economici care nu și-au

îndeplinit îndatoririle conform contractului, de asemenea pot fi trase la răspundere.

„Autoritatea contractantă este cea care trebuie să asigure funcționarea controalelor interne adecvate și suficiente la toate fazele procesului de achiziții publice, începând cu planificarea, la etapa procedurilor de achiziție și pe tot parcursul implementării contractului până la executarea finală a lucrărilor/serviciilor. Monitorizarea procesului de achiziții se efectuează prin verificarea minuțioasă a documentelor prezentate, în special la etapa de implementare a contractelor. În limita prevederilor legale și clauzelor contractuale, aceasta are dreptul să aplice sancțiuni operatorului economic pentru neexecutarea sau executarea necalitativă a contractului. Condițiile speciale de executare a unui contract de achiziții publice trebuie să fie prevăzute în anunțul/invitația de participare sau în caietul de sarcini. Termenul de executare a contractului de achiziții publice se stabilește în documentația de atribuire și ulterior se transpune în contract, având în vedere necesitățile rezonabile ale autorității contractante. Operatorul economic execută necondiționat clauzele contractului de achiziții publice încheiat, respectând în acest fel cerințele de calitate și prețul stabilit. Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor contractuale atrage după sine răspunderea operatorului economic conform legislației și clauzelor contractului de achiziții publice. Față de conducătorul autorității contractante care nu a aplicat sau nu a întreprins acțiuni de aplicare a sancțiunilor față de operatorul economic ce nu a îndeplinit sau a îndeplinit necorespunzător clauzele contractului de achiziții publice organele abilitate cu funcții de control trebuie să aplice sancțiuni în condițiile legii”, a menționat Stela Pavlov.

RENOVAREA ȘCOLILOR, PRELUATĂ DE FISM

Din noiembrie 2017 renovarea școlilor a fost preluată de Fondul de Investiții Sociale din Moldova. Mircea Eșanu, director executiv al FISM, ne-a declarat că fondul are aprobare de la Banca Mondială și de la ministerul de resort să gestioneze o cotă de circa 14 milioane de dolari pentru reparația unor gimnazii și licee din diferite raioane ale republicii. „În programul de renovare au fost incluse 17 școli. Dintre acestea, cinci au deja proiectări făcute de Ministerul Educației, Culturii

și Cercetării și în cazul lor au fost contractate lucrări de reparație. Este vorba despre Liceul Teoretic „Alexandr Pușkin”, mun. Ungheni, Liceul Teoretic „Vasile Coroban”, or. Glodeni, Liceul Teoretic „Ion Luca Caragiale”, mun. Orhei, Gimnaziul „Mihai Eminescu”, or. Telenești, Liceul Teoretic „Ștefan Vodă”, or. Ștefan Vodă. În cazul celorlalte 12 școli sunt în proces de elaborare desenele tehnice și sperăm că în ianuarie-februarie vom termina proiectările. Lucrările de renovare pentru aceste școli ar trebui să se termine în anul⁴ 2021”, a spus Eșanu.

ADNOTĂRI

- 1 Hotărârea Guvernului nr. 183 din 22.03.2017, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=369561>
- 2 Hotărârea și Raportul Curții de Conturi din 30.02.2018, <http://ccrm.md/hotariri-si-rapoarte-1-95?idh=930>.
- 3 Nota informativă a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, expediată Centrului de investigații Jurnalistică în octombrie 2018, <https://www.anticoruptie.md/ro/investigatii/achizitii-publice/de-ce-in-tarzie-darea-in-exploatare-a-scolilor-renovate-in-proiectul-bancii-mondiale>

RADIOGRAFIA MILIARDULUI FURAT

CUTIA NEAGRĂ, TV8

Decembrie 2018 – Septembrie 2019

În doi ani, din 2012 și până în 2014, din sistemul bancar moldovenesc s-a furat peste un miliard de dolari. Autoritățile și instituțiile de drept dau asigurări că nu au știut nimic despre furt până în momentul în care seifurile băncilor au rămas goale. Echipa emisiunii Cutia Neagră de la TV8 a realizat un ciclu de investigații despre cine și cum a fost implicat în furtul secolului din sistemul bancar moldovenesc.

Potrivit companiei britanice de audit și investigații Kroll, totul a început odată cu preluarea controlului asupra celor trei bănci: Banca de Economii, Banca Socială și Unibank, de către persoane și companii apropiate businessmanului Ilan Șor. În acea perioadă, dar și mai târziu, în pregătirea jafului din sistemul bancar au fost implicate mai multe instituții de stat importante.

DEZACTIVAREA „BUTONULUI ROȘU”

Primele acțiuni care au creat condiții pentru comiterea jafului au fost întreprinse încă în 2010, când doi deputați din Alianța pentru Integrare Europeană (AIE1) au umblat la lege pentru a dezactiva așa-zisul „buton roșu” al Serviciului Prevenire și Combatere a Spălării Banilor. Primul a fost Valentin Chepteni, coleg de fracțiune pe atunci cu controversatul businessman Veaceslav Platon. Pe 18 iunie 2010 el a cerut Curții Constituționale să declare neconstituționale mai multe prevederi legale care se referă la atribuțiile CNA de suspendare a tranzacțiilor suspecte și la obligația de raportare de către instituțiile bancare a tuturor tranzacțiilor care depășesc suma de 500 de mii de lei. Peste cinci luni, Curtea Constituțională a dat curs solicitării deputatului. Cam în aceeași perioadă, deputatul Partidului Democrat Valeriu Guma a venit în Parlament cu o inițiativă legislativă de modificare a competențelor CNA, astfel încât orice decizie a Serviciului Prevenire și Combatere a Spălării Banilor de blocare a tranzacțiilor suspecte să poată fi atacată în instanță și suspendată pe perioada procesului.

EPISODUL „BNM – ÎN AFARA JOCULUI”

După ce CNA și Serviciul Prevenire și Combatere a Spălării Banilor au fost neutralizate, a venit rândul Băncii Naționale a Moldovei, a doua instituție de stat care putea bloca acordarea de către bănci a creditelor dubioase. Din nou, în plin sezon estival, în iunie 2013, un alt deputat al Partidului Democrat, Sergiu Sârbu, se adresează Curții Constituționale cu o cerere

de a declara neconstituționale niște norme legale prin care instanțelor de judecată li se interzicea suspendarea actelor emise de BNM, iar cererile în instanță împotriva Băncii Naționale urmau a fi examinate în termen de cel mult trei luni. Curtea Constituțională a dat curs solicitării. În hotărârea semnată de președintele Curții, Alexandru Tănase, se spune că interzicerea suspendării actelor emise de BNM pe perioada procesului de judecată reprezintă o încălcare a dreptului persoanei la un proces echitabil.

Peste fix patru luni de la această decizie a Curții, la Judecătoria Râșcani este depusă prima cerere prin care se solicită suspendarea unui regulament al BNM prin care se stabilea că o bancă din Moldova poate acorda cel mult 100-150 de milioane de lei unui singur beneficiar. Ca să se poată acorda miliarde de lei, așa cum s-a întâmplat în timpul furtului miliardului, regulamentul BNM trebuia anulat prin judecată sau cel puțin suspendat.

Solicitarea a venit din partea lui Nani Abashidze, proaspătă acționară la Unibank, despre care raportul Kroll 1 atenționează că ar fi făcut parte din grupul lui Ilan Șor. La doar cinci zile de la depunerea cererii în instanță, judecătoria Lilia Lupașco a și dispus suspendarea regulamentului BNM în partea ce ține de limitarea posibilităților de creditare și operațiunilor interbancare pe perioada procesului. Încheierea judecătorei de la Râșcani a fost anulată peste o lună de Curtea de Apel Chișinău.

După decizia Curții de Apel, cereri similare de suspendare și anulare a prevederilor incomode din regulamentul BNM au venit și din partea altor noi acționari de la Unibank, care ar fi făcut parte din același grup al lui Ilan Șor, după cum i-a identificat Raportul Kroll 1: Veaceslav Lupov și Reghina Apostolova. În mod ciudat, ambii au mers la aceeași Judecătoria Râșcani, iar judecătorii care le-au examinat cererile sunt Serghei Papuha și Steliana Iorgov. În ambele cazuri încheierile instanței de fond de suspendare a regulamentului au venit la doar câteva zile de la depunerea cererilor în judecată, iar anularea acestor încheieri de către Curtea de Apel a avut loc peste câteva luni, abia după ce s-a finalizat episodul de sustragere a banilor de la cele trei bănci prin credite frauduloase de sute de milioane de dolari¹.

CUM A FOST PREGĂTIT TERENUL PENTRU GARANȚIILE DE STAT?

În timp ce instanțele de judecată erau bombardate cu cereri ale acționarilor Unibank de blocare a regulamentelor BNM, iar Banca de Economii,

Banca Socială și Unibank împărțeau cu generozitate credite neperformante, la Guvern se cocea un pachet de legi care urma să pregătească terenul pentru creditarea de urgență a Băncii de Economii, Băncii Sociale și Unibank, de către BNM, cu garanția guvernului.

În iulie și septembrie 2014, cu câteva luni până la acordarea primei garanții de stat, Guvernul Leancă a modificat legislația din domeniul financiar-bancar. Potrivit acestor modificări, în situații de criză financiară sistemică sau de pericol al apariției acesteia, definite astfel de un organ național instituit pentru gestionarea crizelor financiare sistemice, Guvernul, în persoana Ministerului Finanțelor, este autorizat să emită valori mobiliare de stat pentru capitalizarea băncilor, precum și garanții de stat pentru garantarea creditelor de urgență acordate de BNM băncilor.

Aceleași modificări stabilesc că hotărârile de acordare a acestui tip de garanții sunt luate de Guvern și nu de Parlament, așa cum prevede regula generală.

JAFUL

După ce a fost asigurată „ajustarea” cadrului legal condițiilor prielnice jafului, a urmat caruselul creditelor, prin care din bănci au fost scoși miliarde de lei. Baniile erau acordate unor companii anonime cu proprietari interpuși care imediat îi transferau către firme off-shore. Ultima lovitură a fost dată pe 24-26 noiembrie 2014, când cinci companii din grupul Șor au primit credite de peste 13,7 miliarde de lei de la Banca Socială, banii însă proveneau dintr-un plasament interbancar al Băncii de Economii.

Când băncile au rămas cu conturile aproape goale, a venit statul să le suplinească, din garanții de stat acordate fără o analiză temeinică a situației și a necesităților reale ale celor trei bănci.

În noiembrie 2014, când guvernatorul BNM, Dorin Drăguțanu, a mers la ședința secretă de Guvern solicitând oferirea unei garanții de stat în valoare de 9,5 miliarde de lei pentru a salva banii oamenilor simpli de la cele trei bănci, peste 96% din deponenții BEM, BS și Unibank, persoane fizice, își puteau recupera depozitele fără nicio intervenție din partea statului. Datele Băncii Naționale arată că acești oameni aveau pe conturi până la 6.000 de lei. Pentru ei, întreaga sumă păstrată la bancă urma să fie recuperată din contul Fondului de garantare a depozitelor din sistemul bancar, care nu implică bani publici, ci contribuții ale tuturor băncilor din Moldova. Dacă

Fondul ar fi fost activat pentru toți deponenții celor trei bănci, inclusiv cei cu depozite mai mari de 6.000 de lei, Guvernul ar fi economisit peste 800 de milioane de lei².

BANI PENTRU „BĂNCILE-COMPLICI”

Aceasta însă nu e tot. Chiar dacă motivul enunțat de premierul Iurie Leancă pentru acordare primei garanții de stat a fost grija pentru banii oamenilor simpli păstrați la bancă, banii statului au fost în realitate folosiți pentru cu totul alte scopuri. Din prima garanție de stat au fost stinse doar un sfert din datoriile față de persoanele fizice. În acest scop au fost folosiți 17% din banii oferiți de stat. Un alt sfert din prima garanție a fost cheltuit pentru a returna depozitele agenților economici. Despre cum au cheltuit BEM, BS și Unibank restul de aproape 5 miliarde de lei, BNM refuză să ne comunice.

Experții economici afirmă că din prima garanție de stat au fost returnate prioritar creditele interbancare oferite celor trei bănci implicate în jaful secolului de alte instituții bancare din Moldova. De altfel, potrivit raportului Kroll, creditele interbancare acordate au jucat un rol important în timpul loviturii de grație date BEM în perioada 24-26 noiembrie 2014. La acel moment, BEM nu mai avea lichidități, iar banii pe care Victoriabank, Moldincombank, Agroindbank și Eurocreditbank i-au pus la păstrare la BEM, despre care deja se știa ca este falită, au fost dați cu împrumut de către BEM unor companii fantomă din grupul Șor. Altfel spus, aceste credite interbancare acordate de cele patru bănci-complici au creat posibilitatea ca de la BEM să fie furați în avans banii din garanțiile de stat.

CUI AU SERVIT GARANȚIILE DE STAT?

Potrivit datelor furnizate de Banca Națională a Moldovei, cea mai mare parte din banii oferiți prin garanții de stat au fost cheltuiți pentru a restitui depunerile bănești ale aproape 16.000 de persoane care aveau pe conturile lor mai mult de o sută de mii de lei fiecare. Acești mai puțin de un procent de deponenți ai BEM, BS și Unibank păstrau pe conturile lor mai mult de jumătate din volumul total al depozitelor persoanelor fizice. Dintre ei, 350 de persoane sunt milionari care aveau pe conturi circa un miliard de lei. Numele lor sunt ținute în mare secret de BNM și Guvern.

Documentele cu privire la rulajele bancare ale unor companii off-shore implicate în furtul miliardului care au ajuns în posesia jurnaliștilor de la Cutia Neagră arată că cel puțin una dintre companiile implicate în furt a beneficiat în decembrie 2014 de bani din garanția de stat. Compania Veb Solutions ar fi transferat în perioada 19-23 decembrie 2014 peste trei milioane de dolari din conturile sale de la BEM unui alt off-shore din schema, Saturn Export LP în schimbul unor presupuse materiale de construcție. Potrivit primului raport Kroll, la data de 20 noiembrie 2014, pe contul Veb Solutions de la BEM au ajuns 5 milioane de euro de la Caritas Grup, una din companiile din grupul Șor implicate în contractarea creditelor neperformante de la BEM. Cele trei milioane de dolari transferate în decembrie 2014 de Veb Solution către Saturn par să fie tocmai din acel depozit al firmei, restituit din prima garanție de stat³.

NEGLIJENȚĂ DE MILIARDE

La fel ca în cazul primei garanții de stat, la oferirea celei de-a doua garanții pentru BEM, Banca Socială și Unibank pe 27 martie 2015, Guvernul Gaburici nu a făcut nicio analiză a situației și a modului în care au fost cheltuiți primii 9,5 miliarde de lei oferiți de guvern. Nimeni din membrii guvernului prezenți la ședința secretă din 27 martie 2015 nu și-a pus întrețarea de ce nu au fost stinse prioritar datoriile băncilor față de oamenii simpli și nici de ce guvernatorul Dorin Drăguțanu, care inițial a cerut banii pentru a salva cele trei bănci, în ședința din martie 2015 vorbea deja despre necesitatea lichidării instituțiilor financiare.

Și Consiliul Concurenței a constatat în 2016 că modul în care au fost acordate și cum au fost folosiți banii din cele două garanții de stat a fost ilegal și abuziv.

Viorica Cărare, ex-președinta Consiliului Concurenței: *„Când au venit la noi documentele la avizare, noi fizic nu reușeam să le analizăm pe toate. În așa situație, legea spune că avizul poate fi acordat condiționat, noi așa am și făcut pentru că am văzut garanția Guvernului, scrisorile, toată corespondența, care după aceea a fost desecretizată, ... și noi atunci am dat condiționat. Când au trecut șase luni și nu s-au îndeplinit condițiile noastre, noi l-am declarat ajutor ilegal și obligatoriu pentru recuperare”. 9 martie 2018*

PROTEJATUL JUSTIȚIEI

Pe niciuna dintre acțiunile de mai sus procurorii moldoveni nu au pornit deocamdată vreo cauză penală. Singurii în privința cărora oamenii

legii au efectuat anchete și ni-i prezintă drept beneficiari ai miliardului furat sunt foștii președinți ai BEM Ilan Șor și Grigore Gacikevici, fostul premier Vlad Filat și omul de afaceri Veaceslav Platon. Acțiunile procurorilor și ale judecătorilor în cauzele celor patru demonstrează însă tratament privilegiat în raport cu unii și extrem de discriminatoriu în raport cu alții.

Procurorii moldoveni au inițiat două dosare în privința lui Ilan Șor și îl acuză că ar fi furat din cele trei bănci peste 5 miliarde de lei. Deși Șor a ajuns pe mâna procurorilor încă în 2015, până în prezent nu există o decizie judecătorească definitivă în privința lui. Prima instanță a tăiat în jumătate termenul de detenție solicitat de procurori, de la 19 ani la 7,6 ani de închisoare, micșorând și suma prejudiciului de la 5 miliarde de lei din probatoriul procurorilor, la 2,6 miliarde de lei, dar nici pe această sumă nu există o decizie de judecată de încasare a prejudiciului. Cel mai important detaliu este că judecătorii au recalificat acuzațiile aduse lui Șor din „escrocherie în proporții deosebit de mari” în „cauzare de daune prin înșelăciune sau abuz de încredere în proporții deosebit de mari, FĂRĂ ÎNSUȘIRE”.

Atât procesele de judecată în dosarele lui Ilan Șor, cât și hotărârea de judecată motivată au fost secretizate, de aceea este greu să înțelegem cu ce probe împotriva lui Șor au mers procurorii în instanță și de ce nu au putut demonstra faptul că Șor a beneficiat personal de banii furați.

Rulajele financiare de pe conturile unei companii off-shore implicată în furtul miliardului, Hezburg LLP, care au fost studiate de echipa emisiunii Cutia Neagră, demonstrează că din banii transferați pe conturile acestei companii de alte firme implicate în jaful bancar din Moldova, Șor și-a procurat un avion, a achitat mai multe curse charter cu care a zburat soția sa și și-a plătit mai multe vacanțe pe care le-a avut în 2014 în Maldive, Coasta de Azur, Grecia. Procurorii recunosc că au avut acces la aceste extrase ale rulajelor financiare încă din anul 2015.

În tot acest timp cât s-a aflat sub lupa procurorilor și judecătorilor, cariera lui Ilan Șor a fost mereu în ascensiune. Dintr-un om de afaceri puțin cunoscut, fără ambiții politice, care administrează câteva magazine duty-free, Ilan Șor a devenit un prosper om de afaceri, primar al or. Orhei, o localitate situată la 40 de km de capitala Moldovei, lider de partid politic cu șanse reale de a accede în Parlament. Șor a reușit chiar să facă un film despre furtul miliardului, să organizeze mai multe conferințe de presă la acest subiect și să se producă în emisiuni tv. În toți cei trei ani de când este anchetat penal și deja condamnat – Ilan Șor s-a aflat într-un loc de detenție preventivă doar 42 de zile.

INDEZIRABILII JUSTIȚIEI

Mai puțin norocoși au fost alți doi inculpați în dosarul miliardului furat, în privința cărora Ilan Șor a scris autodenunțuri: Vlad Filat și Veaceslav Platon.

Vlad Filat, 49 de ani, om de afaceri, fost prim-ministru al Republicii Moldova, fost președinte al Partidului Liberal Democrat. Din octombrie 2015 se află în detenție pentru corupere pasivă și trafic de influență. În noiembrie 2016 a fost condamnat la 9 ani de închisoare, cu confiscarea averii. Dosarul a fost pornit urmare a unui autodenunț scris de Ilan Șor, care a recunoscut că i-ar fi dat mită lui Filat 250 de milioane de dolari. Din această sumă, procurorii au reușit să demonstreze doar 40 de milioane de dolari, iar instanța a reținut probele doar pentru mita în valoare de 23 de milioane de dolari.

Inițial, în instanța de fond, judecătorii au admis toate probele prezentate de procurori pentru acuzarea lui Vlad Filat. Urmare a unor investigații jurnalistice care au demonstrat că o parte din probe au fost falsificate, iar persoanele prin care procurorii susțineau că Șor i-ar fi transmis lui Filat aproape 19 milioane de dolari niciodată nu au fost în Moldova și nici nu îi cunoșteau pe cei doi, judecătorii de la Apel au fost nevoiți să respingă aceste probe.

Chiar dacă procurorii invocă cauza lui Vlad Filat de fiecare dată când vorbesc despre furtul miliardului, în dosarul acestuia nu se menționează nimic despre implicarea lui Filat în furtul banilor de la cele trei bănci. Fostul premier este condamnat pentru că ar fi luat mită pentru a asigura protecție afacerilor lui Șor, iar banii au fost plătiți inclusiv din creditele neperformante de la BEM.

Veaceslav Platon – 45 de ani, controversat om de afaceri, fost deputat. Platon e acuzat de procurori de aceleași păcate ca și Ilan Șor – „escrocherie și spălări de bani în proporții deosebit de mari”.

La fel ca și Vlad Filat, Veaceslav Platon s-a aflat în detenție din prima zi a reținerii sale, în Ucraina, pe 25 iulie 2016 și până în prezent. Deși Platon a fost condamnat pentru că ar fi beneficiat de bani furați de la cele trei bănci, prin credite frauduloase obținute de companiile lui Ilan Șor, lui Platon instanța i-a stabilit o pedeapsă mult mai dură decât fostului președinte al Consiliului de administrare al BEM – 18 ani de închisoare.

Prin aceeași decizie de judecată, Platon a fost obligat să întoarcă statului 869 de milioane de lei din contul vânzării mai multor bunuri deținute de el sau de persoane afiliate, chiar dacă procurorii au stabilit că prejudiciul adus de businessman Băncii de Economii a fost de 800 de milioane de lei.

Astăzi, pe numele lui Veaceslav Platon există cel puțin două dosare penale legate de furtul miliardului. Al doilea dosar, deschis în iunie 2018, și care se mai află la etapa urmăririi penale, îl acuză pe businessman că ar fi beneficiat de alte aproape două miliarde de lei din credite frauduloase oferite de BEM din nou firmelor lui Șor.

Potrivit ordonanței de punere sub învinuire a lui Platon, cei mai mulți dintre acești bani ar fi fost transferați pe conturile din off-shore ale firmei Zenit Management din Marea Britanie. Potrivit procurorului Andrei Băieșu, firma îi aparține lui Veaceslav Platon. Curios este că trei ani în urmă procurorii au încercat să convingă judecătorii moldoveni că aceeași firmă l-ar fi avut drept beneficiar pe Vlad Filat.

Precizăm că prin compania Zenit Management a fost sustrasă cea mai mare parte din banii furați de la BEM în perioada 24-26 noiembrie 2014. Zenit este înregistrată pe aceeași adresă ca și alte companii ale grupului Șor, iar potrivit unor acte apărute în presă, compania o are în calitate de reprezentant în Moldova pe o oarecare Victoria Stoian, fostă angajată a companiilor lui Ilan Șor. De asemenea, potrivit unor extrase bancare ajunse în posesia noastră, o parte din banii ajunși pe conturile Zenit Management au fost ulterior transferați inclusiv pe conturile Hezburg LLP.

DOSARE FĂRĂ SFÂRȘIT

Grigore Gacikevici, 45 de ani, bancher, fost președinte al Consiliului de Administrare al BEM în perioada 2004-2012. Anterior a activat timp de 8 ani la Investprivatbank, instituție bancară care a falimentat în 2009. Potrivit procurorilor, a fost demonstrat faptul că, în perioada 2007-2012, Gacikevici și complicii săi au acordat credite neperformante în valoare de 1,38 miliarde de lei pentru 52 de oameni de afaceri. Astăzi, Gacikevici este cercetat penal în 14 dosare privind creditarea frauduloasă. Deși primul dosar datează încă din 2013, instanțele de judecată nu au pronunțat încă nicio decizie de judecată definitivă în cauzele penale care îl vizează. Gacikevici se află în arest preventiv deja de mai bine de trei ani. Potrivit unui răspuns oficial al Procuraturii Anticorupție, între timp au fost pronunțate deja trei hotărâri

definitive pe numele altor reprezentanți ai așa-zisului grup Gacikevici. Unii dintre ei și-au ispășit deja și pedeapsa.

BENEFICIARI „IMUNI” LA DOSARE

Documente care au ajuns în posesia noastră arată că din banii scurși de la BEM, Banca Socială și Unibank în companii off-shore, s-au înfruptat și alți demnitari moldoveni, avocați, oameni de afaceri și poate chiar partide. De exemplu, fiul mai mic al fostului premier Iurie Leancă a învățat în Marea Britanie pe bani veniți de pe contul uneia dintre companiile implicate în furtul din sistemul bancar. Leancă refuză să comenteze aceste acuzații.

La 22 iulie și la 17 octombrie 2014, Hezburg LLP i-a transferat \$61 667 lui Valentin Gurvits, avocat din SUA. Gurvits este cunoscut ca avocat american al fostului lider al Partidului Democrat Vladimir Plahotniuc, cel puțin așa s-a prezentat el în cadrul unei conferințe de presă pe care a susținut-o la Chișinău în 2012. De asemenea, judecând după pozele de pe rețelele de socializare, Gurvits pare să fie un apropiat al familiei omului de încredere a lui Plahotniuc, Serghei Iaralov.

Pe 13 noiembrie 2014, Hezburg LLP a plătit €20 000 companiei italiene JS BACH STUDIO RECORDING pentru „alegerea evenimentului”. Această casă de discuri colaborează doar cu interpretul italian Toto Cutugno. La 18 octombrie 2014, Cutugno a susținut un concert la Palatul Național din Chișinău. Principalul partener media al evenimentului a fost Canal 3, care face parte din holdingul media al lui Vladimir Plahotniuc⁴.

FURTUL CONTINUĂ

Cutia Neagră a mai stabilit că sustragerile din Banca de Economii, Banca Socială și Unibank continuă până în prezent. De această dată, cu girul câtorva judecători care au anulat contracte de împrumut de la aceste bănci și au legalizat lichidarea unor companii cu credite de sute de milioane de la cele trei bănci, cu transferarea activelor spre zone off-shore.

18 martie 2015, cu două săptămâni înainte ca Guvernul Gaburici să decidă acordarea celei de-a doua garanții de stat în valoare de 5,3 miliarde de lei, un magistrat de la Judecătoria Râșcani din Chișinău, Igor Barbacaru, a emis o decizie prin care i-a interzis Băncii Sociale să își recupereze circa

2,6 miliarde de lei, pe care banca îi împrumutase uneia dintre firmele din grupul Șor, Voximar-Com.

Reprezentatul băncii a prezentat în instanță mai multe probe care demonstau că acest credit a fost oferit cu încălcarea mai multor norme legale și trebuie anulat, cu restituirea cât mai urgentă a banilor către bancă. Ignorând probele prezentate de instituția financiară, Barbacaru i-a respins cererea. Motivul pe care și-a întemeiat magistratul decizia a fost că banca nu a putut prezenta originalul contractului de credit. Astăzi judecătorul spune că nu își mai amintește de acest dosar. Barbacaru este ginerele unui alt fost judecător de la Râșcani, Ghenadie Morozan, cumnat al fostului lider PD, Vlad Plahotniuc⁵.

În vara anului 2017, Consiliul Superior al Magistraturii a fost sesizat despre existența unor hotărâri de judecată prin care magistrații au prejudiciat dreptul celor trei bănci de a-și recupera banii din creditele neperformante acordate. Deși au promis că vor iniția o anchetă internă, acest lucru nu s-a mai întâmplat. Potrivit informațiilor oferite de Banca Națională, în prezent (2019), pe rol, în instanțele de judecată sunt 125 de dosare, prin care Banca de Economii, Banca Socială și Unibank încearcă să recupereze 4,5 miliarde de lei. La sfârșitul anului 2016, cele trei bănci aveau în judecată de două ori mai multe dosare.

Deși cunosc despre astfel de cazuri, procurorii nu au inițiat deocamdată niciun dosar penal privind implicarea judecătorilor în scheme de eschivare a unor companii de la restituirea creditelor contractate de la cele trei bănci aflate în proces de lichidare.

ADNOTĂRI

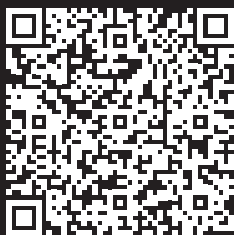
- 1 Mai multe detalii vedeți în investigația video nr. 2 despre Furtul Miliardului, care poate fi accesată prin activarea codului QR de pe ultima pagină a acestei ediții sau de pe semnul de carte.
- 2 Mai multe detalii vedeți în investigația video nr. 3 despre Furtul Miliardului, care poate fi accesată prin activarea codului QR de pe ultima pagină a acestei ediții sau de pe semnul de carte.
- 3 Detalii despre tranzacție – în investigația video nr. 3 despre Furtul Miliardului, care poate fi accesată prin activarea codului QR de pe ultima pagină a acestei ediții sau de pe semnul de carte.
- 4 Mai multe detalii vedeți în investigația video nr. 1 despre Furtul Miliardului, care poate fi accesată prin activarea codului QR de pe ultima pagină a acestei ediții sau de pe semnul de carte.
- 5 Găsiți în versiunea video a investigației mai multe cazuri care arată cum prin hotărâri judecătorești au fost prejudiciate Banca de Economii și Banca Socială.

Episodul 1.
Justiția selectivă.
2 decembrie 2018

Episodul 2.
**Modificări legislative
și rulajele bancare.**
23 decembrie 2018

Episodul 3.
Garanțiile de stat.
3 martie 2019

Episodul 4.
Aportul judecătorilor.
18 august 2019